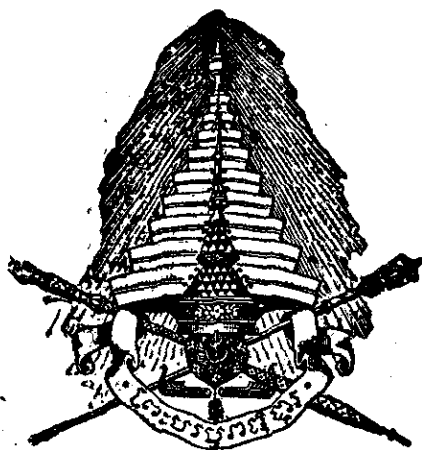

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑

พระราชกฤษฎีกา

ให้ ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๑ และ ๒ ที่ได้ตรวจชำระใหม่

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศ
จงทราบทั่วกันว่า

จำเดิมแต่ได้ออกประกาศประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๑ และ ๒ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๖
เป็นต้นมา ได้มีความเห็นแนะนำมากมาย เพื่อยังประมวล
กฎหมายนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

และเมื่อได้พิจารณาโดยถ่องแท้แล้ว เห็นเป็นการสมควร

เล่ม ๔๒ หน้า ๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ให้ตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า บทบัญญัติเดิมใน
บรรพ ๑ และ ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้
ประกาศไว้แต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๖
นั้น ให้ยกเลิกเสียสิ้น และใช้บทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่
ต่อท้ายพระราชกฤษฎีกานี้แทนสืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๘
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ กฎหมายนี้ให้เรียกว่า ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์

มาตรา ๒ ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิก บัญชีตามกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้ ฤๅซึ่งแย้งกับบทแห่งประมวลกฎหมายนี้

บรรพ ๑

หลักทั่วไป

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๔ อันกฎหมายนั้น ท่านว่าต้องใช้ใต้อำนาจหน้าที่ ซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร ฤๅตาม ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

ถ้าและไม่มีจารีตประเพณีเช่นว่านั้น ท่านให้ วินิจฉัยคดี
อาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมาย
เช่นนี้ก็ไม่มีด้วยไซ้ ท่านให้ วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป
มาตรา ๕ ในการใช้ สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี
ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๖ ท่านให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคน
กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และดอกเบี้ย
นั้นมิได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม ฤๅโดยบทกฎหมายอัน
ใดอันหนึ่งชัดแจ้งไซ้ ท่านให้ ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครั้งต่อปี

มาตรา ๘ คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่าเหตุใด ๆ
อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจป้องกัน
ได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสพฤๅใกล้จะต้องประสพเหตุนั้นจะ
ได้จัดการมัตรวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคล
นั้นในฐานะเช่นนั้น

มาตรา ๙ เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็น
หนังสือไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้อง
เขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ถ้าบุคคลผู้ใดใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่ออยู่เป็นปกติ

การประทับตราเช่นนั้น ท่านว่าเสมอกับลงลายมือชื่อ

ลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ๆ เครื่องหมายอื่นทำนองเช่นนั้นว่า
นั้นก็ดี ทำลงในเอกสาร หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้
ด้วยสองคนแล้ว ท่านว่าเสมอกับลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๐ เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาจตีความ
ได้เป็นสองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ท่านให้ถือ
เอาตามนัยนั้น ตีความที่จะถือเอาอันที่ไร้ผล

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ท่านให้ตีความไปในทาง
ที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้

มาตรา ๑๒ ลงจำนวนเงินฤปริมาณในเอกสารด้วยตัวอักษร
และตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับเลขทั้งสองอย่างนั้นไม่ตรงกัน
และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ไซ้ ให้ฟังเอา
จำนวนเงินฤปริมาณซึ่งเขียนเป็นตัวอักษรนั้นเป็นประมาณ

มาตรา ๑๓ ถ้าจำนวนเงินฤปริมาณได้แสดงไว้เป็นตัวอักษร
หลายแห่ง ฤตัวเลขหลายแห่ง แต่ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้น
ไม่ตรงกัน และศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ไซ้
ให้ฟังเอาจำนวนเงินฤปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ

มาตรา ๑๔ ถ้าเอกสารทำขึ้นไว้เป็นสองภาษา เป็นภาษา
ไทยภาษาหนึ่ง ภาษาอื่นภาษาหนึ่ง แต่ข้อความในสองภาษา

นั้นแตกต่างกัน และศาลมีอำนาจหยั่งทราบเจตนาของคู่กรณีได้
ว่าจะให้ใช้ภาษาไทยบังคับหรือไม่ ท่านถือเอาภาษาไทยบังคับ

ลักษณะ ๒

บุคคล

หมวด ๑

บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ ๑

สภาพบุคคล

มาตรา ๑๕ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่
รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์มารดาที่สามรถจะมีสิทธิต่างๆ ได้ หากว่า
ภายหลังเกิดมารอดอยู่

มาตรา ๑๖ ถ้าเป็นพื้นวิสัยที่จะหยั่งรู้วันเกิดของบุคคลผู้ใด
ท่านให้นับอายุบุคคลผู้นั้นตั้งแต่วันต้นแห่งปีประติทินหลวงซึ่ง
เป็นปีที่บุคคลผู้นั้นเกิด

มาตรา ๑๗ ถ้าบุคคลหลายคนถึงชีวิตันตรายในเหตุอัน
ตรายร่วมกัน และเป็นการพื้นวิสัยจะกำหนดได้ว่าคนไหน
ถึงชีวิตันตรายก่อนหลังหรือไม่ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตาย
พร้อมกัน

มาตรา ๑๘ . สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะ
ใช้ได้ นั้น . ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี ฤๅบุคคลผู้เจ้าของนาม
นั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกัน
โดยมิได้รับอำนาจให้ ใช้ ได้ ก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้เจ้าของนาม
จะเรียกให้บุคคลอื่นนั้นระงับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นที
พึงวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่ง
ห้ามก็ได้

ส่วนที่ ๒

ความสามารถ

มาตรา ๑๙ เมื่อมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์ บุคคลย่อมพ้นจาก
ภาวะผู้เยาว์ และบรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะ เมื่อทำการสมรส
หากการสมรสนั้นได้ทำเมื่อฝ่ายชายผู้เยาว์มีอายุสิบเจ็ดปี และ
ฝ่ายหญิงผู้เยาว์มีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว

มาตรา ๒๑ อันผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความ
ยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน บันดการใด ๆ อันผู้
เยาว์ ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้น ท่านว่าเป็น
โมฆะ เว้นแต่ที่จะกล่าวไว้ในมาตราทั้งสี่ต่อไปนี้

มาตรา ๒๒ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นหากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง ฤ็าเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง

มาตรา ๒๓ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว

มาตรา ๒๔ ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะรูปแห่งตน และเป็นการอันจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร

มาตรา ๒๕ ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้ เมื่อมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรม อนุญาตให้ผู้เยาว์ จําหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันใดระบุให้ ท่านว่าผู้เยาว์จะจําหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุให้ นั้น ก็ทำได้ตามใจ สมัก อนึ่ง ถ้าได้รับอนุญาตให้จําหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุไว้เพื่อ การอันใด ผู้เยาว์ก็จําหน่ายได้ตามใจสมัก

มาตรา ๒๗ ผู้เยาว์จะขออนุญาตผู้แทนโดยชอบธรรม เพื่อทำกิจการค้าขวยรายหนึ่ง ฤ็าหลายรายก็ได้ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่อนุญาต และผู้เยาว์ร้องขอต่อศาล ๆ จะมีคำสั่ง

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ น้ ๕

มอบอำนาจให้ผู้เยาว์ทำกิจการค้าขายก็ได้ เมื่อเห็นว่าการนั้น
จะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์

มาตรา ๒๘ ผู้เยาว์ได้รับอนุญาตให้ทำกิจการค้าขายราย
หนึ่ง ฤห้หลายรายแล้ว ในความเกี่ยวพันกับกิจการค้าขาย
อันนั้น ท่านว่าผู้เยาว์ย่อมมีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติ
ภาวะแล้วณนั้น

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการค้าขายนั้นได้
ผู้แทนโดยชอบธรรม ฤศาลจะกลับถอนคืนอนุญาตเสียก็ได้
สุดแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๙ บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าภริยาสามีก็ดี ผู้บุพการี
กล่าวคือ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดาน
กล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลื่อก็ดี ผู้อนุบาล ฤผู้พิทักษ์
ก็ดี ฤพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งให้
บุคคลผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

คำสั่งศาลอันนี้ให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๐ บุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
นั้น ท่านว่าต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล

มาตรา ๓๑ การใดๆ อันบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคน
ไร้ความสามารถได้ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๓๒ การใดๆ อันบุคคลวิกลจริตได้ทำลง แต่หากบุคคลนั้นศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถไซ้ ท่านว่าการนั้นจะเป็นโมฆะต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าได้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นจรตวิกลอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกลจริต

มาตรา ๓๓ ถ้าเหตุอันทำให้ไร้ความสามารถได้สุดสิ้นไปแล้ว และเมื่อตัวบุคคลผู้นั้นเองทาบบุคคลใดๆ ดังกล่าวมาในมาตรา ๒๕ นั้นร้องขอต่อศาล ก็ให้ศาลถอนคำที่ไ้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้นให้

คำสั่งของศาลถอนคำสั่งเดิมนั้นให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๔ บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำการงารของตนเองได้ เพราะกายพิการ ฤาจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบก็ดี เพราะความประพฤตีสُرุ่ยสุร้ายเสเพลเป็นอาจณก็ดี เพราะเป็นคนติดสุรายาเมาก็ดี เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา ๒๕ ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ก็ได้

คำสั่งศาลนี้ให้ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๕ บุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ ก่อนแล้วจึงจะทำการอย่างหนึ่ง

อย่างไรที่กล่าวต่อไปนี้ได้ คือ

- (๑) รับ ฤๅใช้เงินทุน
- (๒) ทำสัญญาคุ้มภัย ฤๅรับประกัน
- (๓) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะได้มา ฤๅปล่อยไปซึ่งสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ฤๅในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (๔) ทำการอันหนึ่งอันใดเกี่ยวกับคดีความในศาล เว้นแต่การร้องขอถอนผู้พิทักษ์
- (๕) ให้โดยเสนาหา ฤๅปรานีปรานอมยอมความ ฤๅทำความตกลงให้อ่อนนุญาโตตุลาการพิจารณาคดี
- (๖) รับ ฤๅบอกสละความเป็นทนาย
- (๗) บอกปิดไม่รับเมื่อเขาได้ให้โดยเสนาหา ฤๅไม่รับส่วนทรัพย์มรดก ฤๅรับเอาทรัพย์เขาให้ ฤๅทรัพย์มรดกอันมีค่าการระคิดพัน
- (๘) ก่อสร้าง ปะลุสร้างซ่อมแปลง ฤๅขยายโรงเรือนให้ใหญ่ขึ้น ฤๅทำการซ่อมแซมอย่างใหญ่
- (๙) เช่า ฤๅให้เช่าทรัพย์สินเป็นสังหาริมทรัพย์ มีกำหนดนานกว่าหกเดือน ฤๅเป็นอสังหาริมทรัพย์ มีกำหนดนานกว่าสามปี

อนึ่งในพฤติการณ์อันสมควร

ศาลจะสั่งว่า บุคคลผู้

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์
ก่อน เพื่อทำการอื่นใดนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น อีกทั้งได้
การใด อันกระทำลงฝ่าฝืนบทบัญญัติทั้งหลายซึ่งกล่าวข้าง
บนนี้ ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๓๖ ถ้าเหตุอันทำให้เป็นบุคคลเสมือนไร้ความ
สามารถนั้นได้สุดสิ้นไปแล้ว ท่านให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๓
มาใช้บังคับตามแต่กรณี

มาตรา ๓๗ หญิงมีสามีนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยสินส่วนตัว
ย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๓๘ ภายใบบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายต่อไปนี้
หญิงมีสามี ถ้ามิได้รับอนุญาตของสามีหาอาจทำการอื่นหนึ่ง
อันใดที่จะผูกพันสินบริภคณ์ได้ไม่

การใดอันกระทำลงฝ่าฝืนบทบัญญัติอันนี้ ท่านว่าเป็น
โมฆะ

มาตรา ๓๙ ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ หญิงมีสามีย่อม
ทำการอันผูกพันส่วนของตนในสินบริภคณ์ได้ โดยมีพักต้องได้
รับอนุญาตของสามี คือ

- (๑) เมื่อเป็นการไม่แน่นอนว่าสามียังมีชีวิตอยู่ ฤๅตายแล้ว
- (๒) เมื่อสามีได้ สละละทิ้งตน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ น้ ๑๓

(๓) เมื่อสามี่ถูกศาลสั่งแสดงให้ เป็นคนไร้ความสามารถ
ฤาเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) เมื่อสามี่วิกลจริตต้องเข้าอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อพิทักษ์
รักษา

(๕) เมื่อสามี่ต้องคำพิพากษาลงอาญาจำคุกหนึ่งขึ้นไป ฤา
อาญาแรงกว่านั้นและกำลังรับโทษอยู่

มาตรา ๔๐ หญิงมีสามี่อาจทำพินัยกรรมว่าด้วยส่วนของตน
ในสินบริคณห์ได้ มีพักต้องได้ อนุญาตของสามี่

มาตรา ๔๑ ถ้าหญิงมีสามี่ได้รับอนุญาตของสามี่ ให้ทำกิจ
การค้าขายอันใดอันหนึ่งแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากแล้ว จะทำ
นิติกรรมและอรรถคดีอย่างใด ๆ ภายในขอบแห่งกิจการค้าขาย
อันนั้น ก็หาจำเป็นต้องมีอนุญาตของสามี่อีกชั้นหนึ่งไม่

ถ้าหญิงนั้นทำกิจการค้าขายเช่นนั้นด้วยความรู้เห็นของสามี่
และสามี่ก็มีได้ ทักท้วงประการใดไซร์ ท่านให้ถือว่าสามี่ได้
อนุญาตแล้วโดยปริยาย

อนึ่งกรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม หญิงมีสามี่จะทำการผูกพัน
ถึงสินบริคณห์ได้แต่เฉพาะเพียงที่เป็นส่วนของตนเท่านั้น

มาตรา ๔๒ สามี่จะถอนกั้นฤาจำกัดข้ออนุญาตอันตนได้ให้
ไว้ชั้นก็ได้ แต่การถอนกั้นฤาจำกัดเช่นว่านั้นหาอาจจะยกขึ้น

เป็นข้อต่อสู้บุคคลผู้ทำการโดยสุจริตได้ไม่

มาตรา ๔๓ ถ้าสามี่หน่วงฤาถอนการอนุญาตโดยปราศจากเหตุอันสมควร หอึงมีสามี่จะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งอนุญาตให้ตนจัดการแก่ส่วนของตนในสินบริคณห์ก็ได้

เวลาพิจารณาคำร้องต้องเรียกสามี่มาสู่ศาลด้วย

เมื่อศาลเห็นว่าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่หอึงนั้น จะออกคำสั่งอนุญาตก็ได้ และศาลจะถอนคืนฤาจำกัดข้อคำสั่งอนุญาตนั้นเมื่อใดก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

ส่วนที่ ๓

ภูมิสำเนา

มาตรา ๔๔ ภูมิสำเนาของบุคคลธรรมดาได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ

มาตรา ๔๕ ถ้าบุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สลับเปลี่ยนกันไปก็ดี ฤามีหลักแหล่งที่ทำการเป็นปรกติต่างแห่งหลายแห่งก็ดี ท่านให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งดังกล่าวมาก่อน และหลังนั้นว่าเป็นภูมิสำเนาของบุคคลนั้น

มาตรา ๔๖ ถ้าภูมิสำเนาไม่ปรากฏ ท่านให้ถือว่าถิ่นที่อยู่เป็นภูมิสำเนา

มาตรา ๔๗ บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นผู้ไม่มีที่ อยู่ปรกติเป็น

หลักแหล่งก็ดี ฤๅเป็นผู้ครองชีพในการเคจรทางไปมาปราศจาก
สำนักหลักแหล่งที่ทำการรกรกดีพบตัวในถิ่นไหนท่านให้ถือเอาว่า
ถิ่นนั้นเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

มาตรา ๔๘ ภูมิลำเนาข้อมเปลี่ยนไป ด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่
พร้อมด้วยเจตนาปรากฏว่าจงใจจะเปลี่ยนภูมิลำเนา

มาตรา ๔๙ ถ้าได้เลือกเอาถิ่นใดเป็นภูมิลำเนา แต่ฉะ
การ เพื่อจะทำกรอันใดอันหนึ่ง ท่านให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็น
ภูมิลำเนาในการอันนั้น

มาตรา ๕๐ หญิงมีสามีข้อมถือเอาภูมิลำเนาของสามี ถ้า
สามีไปตั้งภูมิลำเนาในถิ่นต่างประเทศ และหญิงนั้น มิได้ตามไป
อยู่ด้วย และไม่จำต้องตามไปอยู่ด้วยไซร์ ท่านว่าหญิงนั้น
ข้อมมิได้ถือเอาภูมิลำเนาของสามี

ตราบใดสามียังไม่มีภูมิลำเนา ฤๅไม่มีใครรู้ว่า มีภูมิลำเนา
แห่งใด ฤๅหญิงมีสามีมิได้ถือเอาภูมิลำเนาของสามีไซร์ ตราบ
นั้นฝ่ายหญิงจะถือเอาภูมิลำเนาต่างหากจากสามีก็ได้

มาตรา ๕๑ ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ ฤๅของบุคคลผู้ไร้ความ
สามารถนั้น ได้แก่ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรม

มาตรา ๕๒ ข้าราชการทั้งปวงนั้น ท่านถือว่าข้อมมีภูมิลำเนา
ณถิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ หากมิใช่เป็น

ตำแหน่งนำที่ชั่วคราวชั่วคราวระยะเวลา ๖๖ เป็นเพียงแต่งตั้งไปเฉพาะ
การครั้งหนึ่งคราวเดียว

ส่วนที่ ๔

سابสูญ

มาตรา ๕๓ ถ้าบุคคลใดไปเสียจากภูมิลำเนา ๖๖ ถิ่นที่อยู่
ทั้งมิได้ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้ และไม่มีใครรู้แน่ว่าเป็น
ตายร้ายดีอย่างไรไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ๖๖
พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ จะสั่งการให้ทำพลางตามที่ทำจำเป็น
เพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลนั้นก็ได้

อนึ่งเมื่อเวลาได้ล่วงไปหนึ่งแล้วนับแต่วันที่บุคคลนั้นไป
เสียจากภูมิลำเนา ๖๖ ถิ่นที่อยู่ ไม่มีใครได้รับข่าวคราวประการใด
เลยก็ดี ๖๖ หนึ่งนับแต่วันมีผู้ได้พบเห็น ๖๖ ได้ทราบข่าว
มาเป็นครั้งหลังที่สุดก็ดี ศาลจะตั้งแต่งผู้จัดการทรัพย์สินของ
บุคคลผู้นั้นขึ้นก็ได้

มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ไม่อยู่นั้นได้ตั้งตัวแทนมอบอำนาจทั่วไปไว้
แต่หากการมอบอำนาจนั้นถึงที่สุดลงก็ดี ๖๖ ปรากฏว่าการที่ตัว
แทนจัดทรัพย์สินนั้นแก่อีกจะเสียหายแก่ผู้ไม่อยู่ก็ดี ท่าน
ให้ให้นำบทบัญญัติตามความในมาตราก่อนนั้นมาใช้

มาตรา ๕๕ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ๖๖ พนักงาน

อัยการร้องขอ ศาลจะสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปให้จัดการ
ทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นขึ้นก็ได้

มาตรา ๕๖ ถ้าเป็นการจำเป็นที่ตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไป
จะต้องทำการอันใดอันหนึ่ง เกินขอบอำนาจที่ได้รับไว้ เมื่อ
ขออนุญาตต่อศาลได้แล้วจะทำการเช่นนั้นก็ได้

มาตรา ๕๗ ผู้จัดการที่ศาลได้แต่งตั้งขึ้นนั้น ต้องทำบัญชี
ทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ในขณะเมื่อเข้าจัดการ บัญชีทรัพย์สิน
นั้นต้องทำต่อหน้าพยานสองคน และให้ลงลายมือชื่อพยานใน
บัญชีนั้นด้วย

มาตรา ๕๘ ผู้จัดการนั้นมีอำนาจอย่างตัวแทนซึ่งได้รับมอบ
อำนาจทั่วไป เมื่อจะทำการใดๆ เกินขอบอำนาจต้องได้รับ
อนุญาตของศาลก่อนแล้วจึงทำได้

มาตรา ๕๙ ถ้าผู้ไม่อยู่ได้แต่งตั้งตัวแทนมอบอำนาจเฉพาะ
การอันใดไว้ ผู้จัดการหาอาจจะสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ที่เป็นอำนาจเฉพาะการเช่นนั้นได้ไม่ แต่ถ้ามาพิจารณาเห็น
ปรากฏว่าการที่ตัวแทนจัดทำอยู่นั้นเกี่วข้องเสียแก่ผู้ไม่อยู่
ไซ้ ก็อาจจะร้องขอให้ศาลถอดถอนตัวแทนนั้นเสียได้

มาตรา ๖๐ ศาลจะสั่งเองในขณะใดๆ ว่าจะมีคำสั่งเมื่อ

ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย ฤ็พนักงานอัยการร้องขอขึ้น ใน การเหล่านี้ก็สั่งได้ คือ

(๑) ให้ผู้จัดการหาประกันให้ไว้เพื่อการทำที่จัดทำ และเพื่อ ส่งคืนทรัพย์สินที่มอบไว้

(๒) ให้ผู้จัดการแจ้งรายการให้ทราบว่าทรัพย์สินที่เข้ามาแล้ว นั้นเป็นอยู่อย่างไรๆ

(๓) ถอดถอนผู้จัดการออกเสียโดยมีเหตุอันสมควร และ ตั้งแต่งผู้อื่นให้จัดการแทนผู้นั้นต่อไป

มาตรา ๖๑ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้จัดการได้รับสินจ้างคิดจ่าย จากทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่นั้นก็ได้

มาตรา ๖๒ อำนาจของผู้จัดการนั้น ย่อมสุดสิ้นลงใน กรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) เมื่อผู้ไม่อยู่นั้นกลับมา

(๒) เมื่อได้หลักฐานเป็นแน่ชัดว่าผู้ไม่อยู่นั้นยังคงมีชีวิตอยู่ ฤ็ถึงแก่ความตาย

(๓) เมื่อผู้จัดการลาออกฤ็ถึงแก่ความตาย

(๔) เมื่อศาลมีคำสั่งแสดงความสาบสูญ

(๕) เมื่อศาลถอดถอนผู้จัดการ

มาตรา ๖๓ ผู้กฎหมายลักษณะตัวแทน ดังกล่าวไว้ในลักษณะ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๕

๑๕ แห่งบรรพ ๓ นั้น ท่านให้ ไซ้ บังคับในการจัดทรัพย์สิน
ของผู้ไม่อยู่เพียงที่ไม่ชัดเจน ไซ้ไม่แย้งกับความในส่วนนี้

มาตรา ๖๔ ถ้าบุคคลได้ไปจากภูมิลำเนาภูมิลำเนาที่อยู่ และ
ทราบเท่าเจ็ดปีไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อ
ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย ไซ้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ
จะสั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้

วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ ไซ้ ตลอดถึงบุคคลซึ่งได้ ไปถึงสมรภูมิ
แห่งสงคราม ไซ้ ไปตกอยู่ในเรือเมื่ออัปปาง ไซ้ ไปตกต้องใน
ฐานที่จะเป็นภยันตรายแก่ชีวิตประการอื่นใด หากนับแต่เวลา
เมื่อสงครามได้สิ้นสุดลงแล้ว ไซ้ นับแต่เมื่อเรืออัปปาง ไซ้ นับ
แต่เมื่อภยันตรายประการอื่นๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้วนั้น ได้เวลา
ถึงสามปียังไม่มีใครทราบว่าบุคคลนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร

มาตรา ๖๕ บุคคลอันศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญแล้ว
นั้น ท่านให้ ถือว่าถึงความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังได้
ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้น

มาตรา ๖๖ ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่สาบสูญนั้นยังคงมีชีวิต
อยู่ก็ดี ไซ้ ว่าตายในเวลาอันผิดไปจากเวลาดังระบุไว้ในมาตรา
ก่อนนั้นก็ดี เมื่อบุคคลผู้นั้นเอง ไซ้ ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย
ไซ้ พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลฯ จะต้องถอนคำสั่งแสดงความ

เล่ม ๔๒ หน้า ๒๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

สาบสูญนั้นให้ แต่การถอนคำสั่งนี้ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึง
ความสมบูรณ์แห่งการทั้งหลาย อันได้ทำไปโดยสุจริตในระหว่าง
เวลาดังแต่ศาลมีคำสั่งแสดงความสาบสูญ จนถึงเวลาถอนคำสั่ง
นั้นแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

อนึ่งบุคคลผู้ได้ทรัพย์สินมาเนื่องแต่การที่ศาลสั่งแสดงสาบ
สูญ แต่ต้องเสียสิทธิของตนไปเพราะศาลสั่งถอนคำสั่งแสดงสาบ
สูญนั้น จำต้องส่งคืนทรัพย์สินแต่เพียงเท่าที่ยังได้เป็นलग
แก่ตนอยู่เท่านั้น

มาตรา ๖๗ คำสั่งศาลแสดงสาบสูญก็ดี คำสั่งถอนคำสั่ง
นั้นก็ดี ท่านให้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๒

นิติบุคคล

ส่วนที่ ๑

บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๖๘ อันว่านิติบุคคลนั้น จะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วย
อาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติทั้งหลายของประมวลกฎหมายนี้ ฎ
กฎหมายอื่น

มาตรา ๖๙ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ต้องตาม
บทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่ประสงค์

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๒๑

ของตงคังมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ ฤตราสารจัดตั้ง

มาตรา ๗๐ ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคล
ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่
สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคล
ธรรมดาเท่านั้น

มาตรา ๗๑ ภูมิลำเนาของนิติบุคคลนั้นได้แก่ถิ่นที่สำนักงาน
แห่งใหญ่ ฤที่ตงทำการ ฤถิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะ
การตามข้อบังคับ ฤตราสารจัดตั้ง

อนึ่งถิ่นที่มีสาขา สำนักงานจะจัดว่าเป็นภูมิลำเนาในส่วนกิจ
การอันทำณที่นั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๗๒ จำพวกที่กล่าวต่อไปนี้ ย่อมเป็นนิติบุคคล คือ

- (๑) ทบวงการเมือง
- (๒) วัดวาอาราม
- (๓) ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนแล้ว
- (๔) บริษัทจำกัด
- (๕) สมาคม
- (๖) มูลนิธิได้รับอำนาจแล้ว

มาตรา ๗๓ ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวงและกรมใน
รัฐบาล เทศบาลปกรองท้องถิ่น และประชาบาลทั้งหลาย

มาตรา ๗๔ การจัดควบคุมทบวงการเมืองและวัดวาอาราม
ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับที่ทรงไว้ด้วยการนั้น

มาตรา ๗๕ อันความประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ย่อม
แสดงปรากฏจากผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๗๖ ผู้จัดการทั้งหลายก็ดี ผู้แทนอื่น ๆ ก็ดี ของ
นิติบุคคล หากทำการตามหน้าที่ได้ทำให้เกิดความเสียหาย
อย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคลอื่นไฉน ท่านว่านิติบุคคลจำต้อง
เสียค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่มีสิทธิจะไล่
เบี้ยเอาแก่ตัวผู้เป็นต้นเหตุทำความเสียหายได้ภายหลัง

ถ้าและความเสียหายแก่บุคคลอื่น นั้นเกิดแต่ทำการอันใด
อันหนึ่ง ซึ่งมีได้อยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์แห่งนิติบุคคล
นั้นไฉน ท่านว่าสมาชิก ฤ็ผู้จัดการทั้งหลายเหล่านั้นบันดาที่ได้
ออกเสียงลงมติให้ทำการเช่นนั้น กับทั้งผู้จัดการและผู้แทน
อื่น ๆ ทั้งหลาย บันดาที่ได้เป็นผู้ลงมือทำการจะต้องรับผิดชอบ
กันออกใช้ค่าสินไหมทดแทน

มาตรา ๗๗ ถ้ามีผู้จัดการหลายคน และมีได้มีข้อกำหนด
ไว้เป็นประการอื่นในข้อบังคับกฎตราสารจัดตั้งก็ดี มิได้บัญญัติ
ไว้เป็นประการอื่นโดยกฎหมายก็ดี การจะทำความตกลงต่าง ๆ
ในทางอำนวยการของนิติบุคคลนั้น ท่านให้เป็นไปตามเสียง

ข้างมากในหมู่ผู้จัดการทั้งหลายด้วยกัน

มาตรา ๗๘ ข้อจำกัดทุกแง่ไขเปลี่ยนแปลงอำนาจของผู้จัดการทั้งหลายในการเป็นผู้แทนนิติบุคคล นั้นอย่างใด ๆ ก็ดี ท่านว่าหาอาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริตได้ไม่

มาตรา ๗๙ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้จัดการและมีเหตุควรวิตกว่าทั้งตำแหน่งว่างไว้เข้าไปเกลือกจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ไซ้ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง ฤ็พนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ๆ จะตั้งแต่งผู้จัดการชั่วคราวขึ้นก็ได้

มาตรา ๘๐ ในการอันใดถ้าประโยชน์ทางได้ทางเสียของนิติบุคคลฝ่ายหนึ่งกับของตัวผู้จัดการอีกฝ่ายหนึ่งเป็นปฏิปักษ์แก่กัน ท่านว่าในการอันนั้นผู้จัดการเป็นอันไม่มีอำนาจเป็นผู้แทนได้ ในกรณีเช่นนี้ต้องตั้งแต่งผู้แทนขึ้นเฉพาะการนั้นตามบทบัญญัติมาตราก่อนนี้

ส่วนที่ ๒

มูลนิธิ

มาตรา ๘๑ มูลนิธินี้ได้แก่ทรัพย์สินอันจัดสรรไว้เป็นแพนงเพื่อบำเพ็ญทาน การศาสนา วิทยาศาสตร์ วรรณคดี ฤ็เพื่อสาธารณประโยชน์อื่น ๆ และไม่ได้หมายความว่า

เล่ม ๔๒ หน้า ๒๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

มาตรา ๘๒ มุลนิธินี้จะต้องก่อตั้งขึ้นด้วยทำตราสารลงไว้
มีข้อความสำคัญตามรายการต่อไปนี้

- (๑) ชื่อของมูลนิธิ
- (๒) วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ
- (๓) สำนักงานของมูลนิธิ แม้จะพึงมี
- (๔) ข้อกำหนดว่าด้วยทรัพย์สินของมูลนิธิ
- (๕) ข้อกำหนดว่าด้วยการตั้งแต่งและถอดถอนผู้จัดการ

ทั้งหลายของมูลนิธิ

มาตรา ๘๓ ถ้ามูลนิธิก่อตั้งขึ้นด้วยนิติกรรมทำยกให้แต่ยังมีชีวิต ท่านให้ใช้บทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะให้ อนุโลมตาม
ควรแก่บท

ถ้ามูลนิธิก่อตั้งขึ้นด้วยพินัยกรรม ท่านให้ ใช้บทบัญญัติ
ทั้งหลายในลักษณะมรดก อนุโลมตามควรแก่บท

มาตรา ๘๔ ถ้าผู้ตั้งมูลนิธิตายเสียแต่ยังมีทันได้ทำข้อกำหนด
ว่าด้วยชื่อ ฤๅสำนักงานของมูลนิธิ ฤๅว่าด้วยวิธีตั้งแต่งและถอด
ถอนผู้จัดการของมูลนิธิไซ้ การเหล่านี้เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคน
ใดคนหนึ่ง ฤๅพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ก็ให้ศาล
กำหนดให้

LIRT

มาตรา ๘๕ มุทนิธินั้นจะจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลด้วยรัฐบาล
ให้อำนาจเช่นนั้นก็ได้อ

อนึ่งภายใน เวลา สิบสี่วัน นับแต่รัฐบาลได้ ให้อำนาจ แล้ว
ให้เสนาบดีผู้ เป็นเจ้าหน้าที่จัดการให้ เก็บใจความ แห่งข้อสำคัญ
ของมุทนิธินั้น โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘๖ การให้อำนาจแก่มุทนิธินั้น ย่อมสุดแล้วแต่
อำเภอใจของรัฐบาล และจะบังคับให้มีข้อไขอย่างไร ๆ แล้ว
จึงอนุญาตตามที่เห็นควรก็ได้

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่ เป็นมุทนิธินั้นได้รับอำนาจแต่รัฐบาล
ท่านว่าทรัพย์สินอันได้ จัดสรรไว้ โดยนิติกรรมทำยกให้ แต่ยังมี
ชีวิตนั้น ย่อมตกเป็นของมุทนิธิตั้งแต่เวลาที่รัฐบาลให้อำนาจ
เป็นต้นไป

มาตรา ๘๘ ในความเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกมุทนิธิต่าง
รับอำนาจแล้ว มีผู้จัดการทั้งหลายเป็นผู้แทนของมุทนิธินั้น

มาตรา ๘๙ ในส่วนความเกี่ยวข้องระหว่างมุทนิธิต่าง
อำนาจกับผู้จัดการทั้งหลายของมุทนิธินั้นเองก็ดี ระหว่างผู้จัดการ
เหล่านั้นกับบุคคลภายนอกก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติ
ทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ ถัดกันตัวแทน

มาตรา ๕๐ มุลินธิทุกรายย่อมตกอยู่ในบังคับควบคุมแลตรวจตราของรัฐบาล เจ้าพนักงานผู้ใดอันรัฐบาลได้ตั้งแต่งไปเพื่อการนั้นแล้ว ให้เข้าคุณสมบัติหนึ่งสื่อกับบาญชีของมุลินธิได้ในเวลาใด ๆ อันสมควร เจ้าพนักงานผู้นั้นอาจจะสอบสวนผู้จัดการและตัวแทน ฤๅลูกจ้างใน มุลินธิด้วยข้อความใด ๆ ที่เกี่ยวกับมุลินธินั้นได้

มาตรา ๕๑ ถ้าผู้จัดการทั้งหลายจัดการผิดพลาดเสื่อมเสียก็ดี ทำการฝ่าฝืนข้อความแห่งตราสารก่อตั้งมุลินธิขึ้นก็ดี เมื่อพนักงานอัยการ ฤๅผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องขอต่อศาล ๆ จะถอดถอนผู้จัดการและตั้งแต่งผู้จัดการขึ้นใหม่คนหนึ่ง ฤๅหลายคนก็ได้

มาตรา ๕๒ มุลินธินั้นย่อมสิ้นสุดลงด้วยเหตุประการใดประการหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) เลิกตามบทบัญญัติที่กล่าวไว้ในตราสารตั้งมุลินธิขึ้น
- (๒) เมื่อวัตถุประสงค์แห่งมุลินธินั้นสำเร็จบริบูรณ์ แล้ว ฤๅกลายเป็นการพ้นวิสัย
- (๓) เมื่อมุลินธินั้นล้มละลาย
- (๔) เมื่อมีคำสั่งของศาลตามข้อความในมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๓๕ เมื่อพนักงานอัยการ ฤๅผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๒๗

ได้เสียด้วยยื่นคำร้องต่อศาล ๆ จะมีคำสั่งให้เลิกมูลนิธินั้นเสีย และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนหนึ่งๆหลายคน ในกรณีทีกล่าวต่อไปนี้อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ คือ

(๑) ถ้ามูลนิธินั้นได้ก่อตั้งขึ้นจัดต่อบทบัญญัติในส่วนนี้ว่ามูลนิธินั้นทำการจัดต่อกฎหมายก็ดี ฤๅจัดต่อความสงบเรียบร้อยฤๅศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ด้วยเหมือนกัน

(๒) ถ้าว่าเป็นอันจะจัดการมูลนิธินั้นให้ดำเนินอยู่ต่อไปอีกไม่ได้ ไม่เลือกว่าเพราะเหตุประการใด ๆ

(๓) ถ้ามูลนิธิทำการฝ่าฝืน บทบัญญัติในตราสาร ตั้งมูลนิธิตนเอง ฤๅฝ่าฝืนข้อไขซึ่งรัฐบาลได้ให้อำนาจไว้

อนึ่งศาลจะสั่งถอดถอนผู้จัดการทั้งหลาย และแต่งตั้งผู้จัดการขึ้นใหม่คนหนึ่ง ๆหลายคนแทนสั่งเลิกมูลนิธิก็ได้

มาตรา ๕๔ ภายในเวลาสี่สิบวันนับแต่มูลนิธิอันได้รับอำนาจจากรัฐบาลได้ถึงที่สุดลงนั้น ผู้จัดการทั้งหลายต้องทำหนังสือแจ้งความนั้นแก่ทบวงการเจ้าหน้าที่ และให้เจ้าหน้าที่นำความออกประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาภายในสี่สิบวันนับแต่เมื่อได้รับแจ้งความ

มาตรา ๕๕ ในการชำระบัญชีของมูลนิธินั้น ให้ใช้บทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนและบริษัท

บังคับ อนุโลมตามควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๕๖ เมื่อมูลนิธิตันสูงสุด ทรัพย์สินของมูลนิธินั้น ให้โอนไปยังนิติบุคคล ตามที่จะพึงระบุไว้ในตราสารตั้งมูลนิธินั้น

เมื่อไม่มีความกล่าวไว้ถึงนิติบุคคลเช่นว่านี้ ถ้าพนักงานอัยการ ญาติผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสียด้วยมีคำร้องขอต่อศาลไซ้ ศาลจงสั่งจัดสรรทรัพย์สินนั้นให้แก่นิติบุคคลซึ่งปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์ ใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์เดิมของมูลนิธินั้น

ถ้าหากว่าจัดสรรทรัพย์สินอย่างนี้มีอาจจะทำได้ก็ดี ระบุว่ามูลนิธินั้นต้องบังคับให้เลิกเสียเพราะเหตุเป็นการขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ชาติธรรมอันดี แห่งประชาชนก็ดี ศาลจะสั่งให้ทรัพย์สินของมูลนิธิตกไปเป็นของแผ่นดินก็ได้

มาตรา ๕๗ ข้อบังคับสำหรับการให้อำนาจ การจดทะเบียน และการดูแลตรวจตรามูลนิธิตามความที่กล่าวไว้ในส่วนนี้ ให้เสนาบดีผู้รับผิดชอบในการปกครอง ท้องที่ เป็นผู้ออกกฎ ข้อบังคับ

ให้เสนาบดีจัดการให้มีบัญชีรายนามมูลนิธิตั้งหลายอันได้ ให้อำนาจแล้วนั้นรักษาไว้พร้อมทั้งรายการข้อสำคัญอันได้ โฆษณา ในราชกิจจานุเบกษา

ลักษณะ ๓

ทรัพย์สิน

มาตรา ๕๔ 'อันว่าทรัพย์สินนั้น โดยนิิตินัยได้แก่วัตถุมีรูปร่าง
มาตรา ๕๕ ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความรวมทั้งทรัพย์สิน
ทั้งวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้

มาตรา ๑๐๐ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดินกับทรัพย์สินอัน
ติดอยู่กับที่ดินนั้น ฤ็ประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น อนึ่ง
คำว่า อสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยว
กับกรรมสิทธิในที่ดินด้วย

มาตรา ๑๐๑ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์สินทั้งหลายอัน
อาจเคลื่อนจากที่แห่งหนึ่งไปแห่งอื่นได้ ไม่ว่าจะเคลื่อนด้วย
แรงเค็รแห่งตัวทรัพย์สินนั้นเอง ฤ็เคลื่อนด้วยกำลังภายนอก
อนึ่งคำว่า อสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมทั้งกำลังแรงแห่งกรรม
ชาติอันอาจถือเอาได้ และทั้งสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวด้วยสังหา
ริมทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๒ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่สังหาริมทรัพย์ซึ่งโดย
ปรกติอาจใช้ของอันอื่นเป็นประเภทและชนิดเดียวกันมีปริมาณ
เท่ากันแทนได้ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่สังหาริมทรัพย์อันมิ
อาจจะใช้ของอื่นแทนเช่นนั้นได้

เล่ม ๔๒ หน้า ๓๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

มาตรา ๑๐๓ โภคทรัพย์ ได้แก่ สัตว์ ทรัพย์ ซึ่งเมื่อใช้ย่อมเสียดายเสื่อมสลายไปในทันใด เพราะการใช้ นั้น ฤๅซึ่งใช้ไปในที่สุดย่อมสิ้นเปลืองหมดไป

มาตรา ๑๐๔ ทรัพย์แบ่งได้นั้น คือ ทรัพย์อันอาจจะแยกออกจากกันเป็นส่วน ๆ ได้จริงถนัดชัดแจ้ง แต่ละส่วนได้รูปบริบูรณ์ลำพังตัว

มาตรา ๑๐๕ ทรัพย์แบ่งไม่ได้ คือ ทรัพย์อันจะแยกออกจากกันไม่ได้ นอกจากแต่เปลี่ยนแปลงภาวะแห่งทรัพย์ กับทั้งทรัพย์ซึ่งตามกฎหมายกำหนดว่าแบ่งไม่ได้

มาตรา ๑๐๖ ทรัพย์นอกพาณิชย์ ได้แก่ ทรัพย์เช่นที่ ไม่สามารถจะถือเอาได้ และทรัพย์ซึ่งไม่โอนให้กันได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๐๗ ส่วนควบของทรัพย์นั้น คือ ส่วนซึ่งว่าโดยสภาพแห่งทรัพย์ ฤๅโดยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ย่อมเป็นสาระสำคัญในความเป็นอยู่ของทรัพย์นั้น และไม่อาจจะแยกจากกันได้นอกจากจะทำลาย ฤๅทำบุบสลาย ฤๅทำให้ทรัพย์นั้นเปลี่ยนแปลงรูปทรง

ใครเป็นเจ้าของทรัพย์อันใด ย่อมมีกรรมสิทธิในบันดาสวนควบทั้งหลายของทรัพย์อันนั้น

มาตรา ๑๐๘ ไม้ยืนต้น นับว่าเป็นส่วนควบกับที่ดินที่ปลูก
ไม้นั้น

ไม้ล้มลุกและธัญญาหารอันจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราวหนึ่ง
ฤดูแล้งคราวต่อไป ย่อมไม่เป็นส่วนควบกับที่ดิน และนับ
ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๙ ทรัพย์ซึ่งติดกับที่ดินฤๅติดกับโรงเรือนเพียง
ชั่วคราว ย่อมไม่กลายเป็นส่วนควบ วิธีอย่างเดียวกันนี้ย่อม
ใช้บังคับแก่โรงเรือนฤๅการปลูกสร้างอย่างอื่น อันผู้มีสิทธิใน
ที่ดินของผู้อื่นใช้สิทธินั้นปลูกทำลงไว้ในที่ดินนั้น

มาตรา ๑๑๐ เครื่องอุปกรณ์ ได้แก่สังหาริมทรัพย์ซึ่ง
โดยปรกตินิยมเฉพาะถิ่น ฤๅโดยเจตนาจัดแจงให้ผู้เป็นเจ้าของ
ของทรัพย์เป็นประธาน ย่อมเป็นของใช้ประจำอยู่กับทรัพย์
เป็นประธานนั้นเป็นอาจิล เพื่อประโยชน์แก่การที่จะจัดดูแล
ฤๅใช้สอย ฤๅรักษาทรัพย์เป็นประธานนั้นเอง และเจ้าของ
ทรัพย์ ได้นำมาสู่ทรัพย์เป็นประธานด้วยนำมาติดต่อกัน ฤๅปรับเข้า
ไว้ ฤๅทำโดยประการอื่นในฐานะเป็นเครื่องใช้ประกอบกับตัว
ทรัพย์เป็นประธานนั้น

เครื่องอุปกรณ์เช่นว่านี้

ถึงจะแยกออกจากทรัพย์เป็น

เล่ม ๔๒ หน้า ๓๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

ประธานชั่วคราว ก็ยังไม่ขาดจากเป็นเครื่องอุปกรณ์ของทรัพย์สิน
เป็นประธานนั้น

อนึ่งเครื่องอุปกรณ์ย่อมตกติดไปกับทรัพย์สินเป็นประธานเว้น
ไว้แต่จะได้ตกลงกันจำหน่ายเป็นพิเศษประการอื่น

มาตรา ๑๑๑ ดอกผลทั้งหลายของทรัพย์สินนั้น มีความ
หมายดังนี้

(๑) ดอกผลธรรมดา กล่าวคือว่า บันดาลสิ่งทั้งปวงซึ่งได้
มาเพราะใช้ของนั้นอันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน ดังเช่นว่า
ผลไม้ นานม ขน และลูกของสัตว์ เหล่านี้ย่อมสามารถจะ
ถือเอาได้เวลาเมื่อขาดตกออกจากสิ่งนั้น ๆ

(๒) ดอกผลนิตินัย กล่าวคือว่า ดอกเบี้ย กำไร ค่าเช่า
ค่าปันผล ฤๅลาภอื่น ๆ ที่ได้เป็นครั้งเป็นคราวแก่เจ้าทรัพย์สินจาก
ผู้อื่นพอที่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ดอกผลเหล่านี้ย่อมคำนวณและ
ถือเอาได้ตามรายวัน

ลักษณะ ๔
นิติกรรม

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๑๒ อันว่านิติกรรมนั้น ได้แก่การใด ๆ อันทำ

ลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการ
ผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน
สงวน ภาระรับซึ่งสิทธิ

มาตรา ๑๑๓ การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัด
แจ้งโดยกฎหมายก็ดี เป็นการพ้นวิสัยก็ดี เป็นการขัดขวาง
ต่อความสงบเรียบร้อย ฤๅศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี การ
นั้นท่านว่าเป็นโมฆะกรรม

มาตรา ๑๑๔ การใดเป็นการผิดแผกแตกต่างกับบทบัญญัติ
ของกฎหมายใดๆ ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
ฤๅศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว เพียงแต่เหตุเท่านั้น
ท่านว่าการนั้นหาเป็นโมฆะไม่

มาตรา ๑๑๕ การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่มีกฎหมาย
บังคับไว้ การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๑๖ การใดมิได้เป็นไปตาม บทบังคับ อันว่าด้วย
ความสามารถของบุคคล การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะกรรม

หมวด ๒

แสดงเจตนา

มาตรา ๑๑๗ การแสดงเจตนาใด แม้นในใจจริงผู้แสดง

เล่ม ๔๒ หน้า ๓๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

จะมีได้เจตนาให้ คนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมานั้นก็คิด
ท่านว่าหาเป็นมูลทำให้การแสดงเจตนา นั้นตกเป็นโมฆะไม่ เว้น
แต่คู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่ง จะได้รู้ถึงเจตนา อันซ่อนอยู่ในใจ ของผู้
แสดงนั้น

มาตรา ๑๑๘ การแสดงเจตนา ลวงด้วยสมรู้กับคู่กรณี อีก
ฝ่ายหนึ่ง ท่านว่าเป็นโมฆะ แต่ข้อไม่สมบูรณ์อันนี้ ท่านห้าม
มิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต และ
ต้องเสียหายแต่การแสดงเจตนา ลวงนั้น

ถ้านิติกรรมอันหนึ่งทำด้วยเจตนาจะอำพรางนิติกรรมอีกอัน
หนึ่งไว้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายอันว่าด้วย
นิติกรรมอำพราง

มาตรา ๑๑๙ การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในสิ่ง
ซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม ท่านว่าเป็นโมฆะ แต่ถ้า
ความสำคัญผิดนั้นเป็นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
ของบุคคลผู้แสดงเจตนาไว้ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นหาอาจจะถือ
เอาความไม่สมบูรณ์นั้นมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนได้ไม่

มาตรา ๑๒๐ การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในคุณ
สมบัติของบุคคลฤาทรัพย์ ซึ่งตามปกติย่อมนับว่าเป็นสาระ
สำคัญนั้นไว้ แสดงเจตนาอย่างนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๒๑ การแสดงเจตนาอันได้มาเพราะกลฉ้อฉลก็ดี เพราะข่มขู่ก็ดี ท่านว่าเป็นโมฆียะ

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้แสดงเจตนาเพราะกลฉ้อฉลของบุคคลภายนอก การจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ๆ ควรจะได้รู้กลฉ้อฉลนั้น

ถ้าทำกลฉ้อฉลวงให้เขาบอกถึงการแสดงเจตนา การบอกกล่าวเช่นนั้นท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๒๒ การอันจะเป็นโมฆียะกรรมเพราะกลฉ้อฉลนั้นต่อเมื่อถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลเช่นนั้น การอันนั้นก็คงจะมีได้ ทำขึ้นเลย

มาตรา ๑๒๓ ถ้ากลฉ้อฉลนั้นเป็นแต่เพื่อเหตุ กล่าวคือว่า เพียงได้จูงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับเอาซึ่งข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่เขาจะยอมรับโดยปกติไซ้ ท่านว่าคู่กรณีนั้นได้แต่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน จะบอกถึงการอันนั้นเสียทีเดียวหาได้ไม่

มาตรา ๑๒๔ ในนิติกรรมสองฝ่าย การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจงใจนิ่งเสียไม่ไขข้อความจริง ฤฯ ข้อคุณสมบัติอันใดอันหนึ่งอันคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้ขึ้น ท่านถือว่าเป็นกลฉ้อฉล หาก

พิสูจน์ได้ว่าถ้ามิได้^๕นั่งเสียบั้นนั้น นิตกรรมอันนั้นก็คงจะมีได้
ทำจนเลย

มาตรา ๑๒๕ ถ้าคู่กรณีต่างได้ทำการด้วยกลฉ้อฉลทั้งสอง
ฝ่ายด้วยกัน ท่านว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะหยิบยกข้อฉ้อฉลนั้น
ขึ้นอ้างเพื่อบอกล้างการนั้น ฤๅเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน
หาได้^๖ไม่

มาตรา ๑๒๖ การข่มขู่ที่จะทำให้การใดตกเป็นโมฆะนั้น
จะต้องเป็นอันถึงขนาดที่จะจงใจผู้ถูกข่มขู่ให้มีผลต้องกลัวจะเกิด
ความเสียหายเป็นภัยแก่ตนเอง แก่สกุลแห่งตน ฤๅแก่ทรัพย์สิน
ของตน เป็นภัยอันใกล้จะถึงและอย่างน้อยร้ายแรงเท่ากับ
ที่จะพึงกลัวต่อการอันเขากระไรกเอา^๗นั้น

มาตรา ๑๒๗ การขู่ว่าจะใช้สิทธิอันใดอันหนึ่งตามปรกติ
นิยมก็ดี เพียงแต่ความกลัวเพราะนับถือยำเกรงก็ดี ท่านหา
จัดว่าเป็นการข่มขู่^๘ไม่

มาตรา ๑๒๘ การข่มขู่ยอมทำให้^๙นิตกรรมเสื่อมเสีย แม้
ถึงบุคคลภายนอกจะเป็นผู้ข่มขู่

มาตรา ๑๒๙ ในกัรวินิจฉัยคดีข้อสำคัญผิดก็ดี กลฉ้อฉล
ก็ดี ข่มขู่ก็ดี ท่านให้พิจารณาถึงเพศ อายุ ฐานะ อนามัย
และนิสัยใจคอของผู้เจ้าทุกข์ ตลอดถึงพฤติการณ์อื่นทั้งปวง
อันอาจเป็นน้ำหนักแก่การนั้นด้วย

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๓๗

มาตรา ๑๓๐ การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงผู้รับอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เป็นต้นไป แต่ถ้ายกเลิกก่อนไปถึงผู้รับก่อนแล้ว ฤ็พร้อมกัน ไซ้ร้ แสดงเจตนานั้นก็ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อนึ่งเมื่อเจตนาได้ส่งไปแล้ว ถึงแม้ว่าในภายหลังผู้แสดงเจตนาจะตาย ฤ็ตกเป็นอันไร้ความสามารถก็ตาม ท่านว่าหาเป็นเหตุทำให้ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา นั้นเสื่อมเสียไปไม่

มาตรา ๑๓๑ ถ้าผู้รับอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อได้รับซึ่งการแสดงเจตนา นั้นเป็นผู้เยาว์ ก็ดี เป็นผู้ที่ไม่สามารถได้ส่งให้เป็นคนไร้ความสามารถก็ดี การแสดงเจตนา นั้นท่านห้ามมิให้ ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับนั้น แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ ไซ้บังคับ หากปรากฏว่าผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ด้วยแล้ว

มาตรา ๑๓๒ ในการตีความแสดงเจตนา นั้น ท่านให้ฟังถึงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

หมวด ๓

โมฆะและโมฆะกรรม

มาตรา ๑๓๓ อันความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมนั้น ท่าน

ว่าบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้

มาตรา ๑๓๔ โฆษะกรรมนั้น ไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้

มาตรา ๑๓๕ ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโฆษะ ท่านว่านิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโฆษะด้วยกันทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณี ว่าคู่กรณีได้เจตนาจะให้ส่วนที่สมบูรณ์นั้นแยกออกหากจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้

มาตรา ๑๓๖ การใดเป็นโฆษะกรรมแต่เข้าแบบเป็นนิติกรรมอย่างอื่น โฆษะกรรมนั้นท่านว่าย่อมเป็นอันสมบูรณ์โดยฐานเป็นนิติกรรมอย่างอื่นนั้น หากเป็นที่พึงสันนิษฐานได้ว่า ถ้าเดิมที่คู่กรณีได้รู้ว่าการตามงานนั้นไม่สมบูรณ์ ก็คงจะได้ตั้งใจให้สมบูรณ์เป็นอย่างหลังนี้

มาตรา ๑๓๗ โฆษะกรรมนั้น ท่านว่าบุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ ผู้ไร้ความสามารถดี ถ้าผู้ได้ทำการแสดงเจตนาโดยวิปริตก็ดี ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรม ถ้าผู้พิทักษ์ ถ้าทายาทของบุคคลเช่นว่านั้นก็ จะบอกล้างเสียก็ได้

โฆษะกรรมอันหญิงมีสามีได้ ทำลงนั้น ท่านว่าสามีจะบอกล้างเสียก็ได้

LIRT

มาตรา ๑๓๘ โมฆะกรรม เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าเปนโมฆะมาแต่เริ่มแรก

ถ้าบุคคลใดได้รู้ฤาควรจะได้รู้ว่าเป็นโมฆะ เมื่อบอกล้างแล้ว ท่านให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รู้ว่าการนั้นไม่สมบูรณ์

ในการนี้ให้ผู้นั้นได้กลับคืนยังฐานะเดิม และถ้าเป็นพันวิสัยจะให้กลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน

มาตรา ๑๓๙ ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดตั้งระบุไว้ในมาตรา ๑๓๗ ให้สัตยาบันแก่โมฆะกรรม ท่านให้ถือว่าการนั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ข้อนี้หาอาจจะกระทบกระทั่งถึงสิทธิทั้งหลายของบุคคลภายนอกได้ไม่

มาตรา ๑๔๐ ถ้าผู้หนึ่งฝ่ายหนึ่งแห่งโมฆะกรรมนั้นเป็นบุคคลมีตัวกำหนดแน่นอน การนั้นท่านว่าย่อมบอกล้างฤาให้สัตยาบันได้ ด้วยแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้นั้น

มาตรา ๑๔๑ ในการให้สัตยาบันแก่โมฆะกรรมนั้นท่านว่าสัตยาบันจะสมบูรณ์ก็แต่เมื่อทำให้ภายหลังเวลาที่มูลเหตุให้เป็นโมฆะนั้นได้สูญสิ้นไปแล้ว

บุคคลผู้ที่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าได้มารู้เห็นซึ่งโมฆะกรรมเช่นว่านเมื่อตนได้กลับเป็นผู้มีความสามารถ

แล้ว จะให้สัตยาบันได้ต่อภายหลังเวลาที่ได้รู้เช่นนั้น
บทบัญญัติที่ว่ามาในสองวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้ถึงกรณี
ที่ผู้แทนโดยชอบธรรม ฤ็ผู้พิทักษ์เป็นผู้ให้สัตยาบัน

มาตรา ๑๔๒ ถ้าในภายหลังเวลาอันจะพึงให้สัตยาบันได้
ตามความในมาตราก่อนนั้น มีข้อความจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง
ซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้เกิดขึ้นเกี่ยวกับโมฆะกรรมไซ้ ถ้ามิได้
แสดงแย้งสงวนสิทธิไว้แจ้งชัดประการใด ท่านให้ถือว่าเป็น
การให้สัตยาบัน ทั้งนี้คือเช่นว่า

(๑) ได้มีการชำระหนี้อันหาก่อขึ้นด้วยโมฆะกรรมนั้น
แล้วสิ้นเชิง ฤ็แต่บางส่วน

(๒) ได้มีการเรียกทวงให้ชำระหนี้ตามโมฆะกรรมนั้นแล้ว

(๓) ได้มีการแปลงหนี้ใหม่

(๔) ได้มีการวางประกันเพื่อหนี้นั้น

(๕) ได้มีการโอนซึ่งสิทธิ ฤ็ความรับผิดชอบอันเกิดแต่
โมฆะกรรมนั้นสิ้นเชิง ฤ็แต่บางส่วน

มาตรา ๑๔๓ อันโมฆะกรรมนั้น ท่านห้ามมิให้บอกล้าง
เมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่จะอาจให้สัตยาบันได้ อนึ่ง
ถ้าเวลาได้ล่วงไปถึงสิบปีนับแต่เมื่อได้ทำโมฆะกรรมนั้นแล้วก็
เป็นอันจะบอกล้างไม่ได้คู่กัน

หมวด ๔

เงื่อนไข และเงื่อนไขเริ่มต้น ฤๅเวลาสิ้นสุด

มาตรา ๑๔๔ ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผล
ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน
ข้อความเช่นนั้นท่านเรียกว่าเงื่อนไข

มาตรา ๑๔๕ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน
นิติกรรมนั้นย่อมเป็นผลต่อเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง นิติกรรมนั้น
ย่อมสิ้นผลในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

ถ้าคู่กรณีแห่งนิติกรรมได้แสดงเจตนาไว้ด้วยกัน ว่าความ
สำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้น ให้มีผลย้อนหลังไปถึงเวลาใดเวลาหนึ่ง
ก่อนสำเร็จ ก็ให้เป็นไปตามเจตนาเช่นนั้น

มาตรา ๑๔๖ ในระวางที่เงื่อนไขยังมีได้สำเร็จนั้น คู่กรณี
ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแห่งนิติกรรม อันอยู่ในบังคับเงื่อนไขจะต้องงด
เว้นไม่ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นที่เสื่อมเสียประโยชน์ อัน
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะพึงได้แต่ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขนั้น

มาตรา ๑๔๗ ในระวางที่เงื่อนไขยังมีได้สำเร็จนั้น สิทธิ
และหน้าที่ต่าง ๆ ของคู่กรณีมีอย่างไร จะจำหน่าย จะรับมรดก

LIRT

เล่ม ๔๒ หน้า ๔๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

จะจัดการป้องกันรักษา ฤๅจะทำประกันไว้ประการใดตาม
กฎหมายที่ย่อมทำได้

มาตรา ๑๔๘ ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่
กรณีฝ่ายไหนเสียเปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นเข้าป้องกันขัด
ขวางเสียมิให้สำเร็จได้ด้วยเจตนาทุจริตไซ้ ท่านให้ถือว่าเงื่อนไข
อันนั้นเป็นอันได้สำเร็จแล้ว

ถ้าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขจะเป็นทางให้คู่กรณีฝ่ายไหนได้
เปรียบ และคู่กรณีฝ่ายนั้นชวนชวยจัดทำให้เงื่อนไขนั้น
สำเร็จขึ้นด้วยเจตนาทุจริตไซ้ ท่านให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็น
อันมิได้สำเร็จเลย

มาตรา ๑๔๙ ถ้าเงื่อนไขได้สำเร็จแล้วแต่ในเวลาทำนิติ
กรรม หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็น
อันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง
ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

ถ้าในเวลาทำนิติกรรม เป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไข
นั้นไม่อาจจะสำเร็จได้ หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ท่าน
ว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง ท่าน
ว่านิติกรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข

ในกรณีดังกล่าวมาในสองวรรคก่อนนี้ ตราบใดคู่กรณียัง

ไม่ว่าเงื่อนไขได้สำเร็จแล้ว ฤทธิอาจจะสำเร็จได้ ครานั้น
ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และ ๑๔๗ บังคับแล้วแต่กรณี
มาตรา ๑๕๐ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ก็ดี ขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยฤทธิศีลธรรมอันดีของประชา
ชนก็ดี นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๑ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเงื่อนไข
นั้นเป็นการอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ

นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลัง และเงื่อนไขนั้นเป็น
การอันพ้นวิสัย ท่านว่านิติกรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์ปราศจาก
เงื่อนไข

มาตรา ๑๕๒ นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับก่อน และเป็น
เงื่อนไขอันจะสำเร็จได้ฤทธิไม่สุดแล้วแต่ใจของฝ่ายลูกหนี้เท่านั้น
ไซ้ นิติกรรมนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๓ ถ้านิติกรรมมีเงื่อนไขเวลาเริ่มต้นกำหนดไว้ ท่าน
ห้ามมิให้ทวงถามให้ปฏิบัติกรตามนิติกรรมก่อนถึงเวลากำหนด

ถ้านิติกรรมมีเงื่อนไขเวลาสุดสิ้นกำหนดไว้ ท่านว่านิติกรรม
นั้นย่อมสิ้นสุดเมื่อถึงเวลากำหนด

มาตรา ๑๕๔ อันเงื่อนไขเวลาเริ่มต้น ฤทธิเวลาสุดสิ้นนั้น
ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าย่อมกำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่ฝ่าย

ลูกหนี้ เว้นแต่จะปรากฏโดยเนื้อความแห่งตราสาร ฤๅ
โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าได้ตั้งใจจะให้ เป็นประโยชน์แก่ฝ่าย
เจ้าหนี้ ฤๅแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วยกัน

อนึ่งประโยชน์แห่งเงื่อนไขนั้น ฝ่ายใดจะสละเสียก็ได้
แต่การสละนั้นย่อมไม่ กระทบ กระทั่งถึงประโยชน์อัน คู่กรณีอีก
ฝ่ายหนึ่งจะพึงได้รับแต่เงื่อนไขนั้น

มาตรา ๑๕๕ ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านห้ามมิให้
ฝ่ายลูกหนี้ถือเอาประโยชน์แห่งเงื่อนไขเริ่มต้น ฤๅเวลาสุด
สิ้น คือ

- (๑) ถ้าลูกหนี้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย
- (๒) ถ้าลูกหนี้ได้ทำลาย ฤๅทำให้ลดน้อยถอยลงซึ่ง
ประกันอันได้ให้ไว้
- (๓) ถ้าลูกหนี้ไม่ให้ประกันในเมื่อจำต้องให้

ลักษณะ ๕

ระยะเวลา

มาตรา ๑๕๖ วิธีการกำหนดนับระยะเวลาทั้งปวง ท่านให้
บังคับด้วยบทบัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะนี้ เว้นแต่จะมีกำหนด

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๔๕

ไว้เป็นประการอื่นโดยกฎหมายฎกฏข้อบังคับ โดยคำสั่งศาล
ฎกฏโดยนิติกรรม

มาตรา ๑๕๓ ระยะเวลา นั้น ท่านให้คำนวณเป็นวัน
ถ้าระยะเวลานับเป็นชั่วโมง ท่านว่าระยะเวลาย่อมเริ่มต้น
ในทันทีนั้น

มาตรา ๑๕๔ ถ้าระยะเวลานับเป็นวันก็ดี สัปดาห์ก็ดี
เดือนฎกฏปีก็ดี ท่านมิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวม
คำนวณเข้าด้วย เว้นแต่จะเริ่มการในวันนั้นเองตั้งแต่เวลาอัน
เป็นกำหนดเริ่มทำการารกันตามประเพณี

มาตรา ๑๕๕ ถ้าระยะเวลานับเป็นสัปดาห์ก็ดี เดือนฎกฏ
ปีก็ดี ท่านให้คำนวณตามประเพณีในราชการ

ถ้าระยะเวลามีได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งสัปดาห์ก็ดี วัน
ต้นแห่งเดือนฎกฏปีก็ดี ท่านว่าระยะเวลาย่อมสุดสิ้นลงในวัน
ก่อนน่าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือนฎกฏปีสุดท้ายอันเป็นวันตรง
กับวันเริ่มระยะเวลานั้น ถ้าในระยะเวลานับเป็นเดือนฎกฏปีนั้น
ไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ท่านว่าวันสุดท้ายแห่งเดือนนั้น
เป็นวันสุดสิ้นระยะเวลา

มาตรา ๑๕๖ ระยะเวลา นั้นถ้าพ้นออกไป ท่านให้นับ
เขาวันซึ่งต่อจากวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเดิมนั้นเป็นวันต้นแห่ง

ระยะเวลาซึ่งผ่อนออกไป

มาตรา ๑๖๑ ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป็นวันหยุดซึ่งตามประเพณีงดเว้นการงาน ท่านให้นับวันที่เริ่มทำงานใหม่เข้าด้วย

มาตรา ๑๖๒ ในทางความ ในทางราชการ และทางค้าขายนั้น วัน หมายความว่าเวลาทำการงานตามปกติ

ลักษณะ ๖

อายุความ

มาตรา ๑๖๓ อันสิทธิเรียกร้องอย่างใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับเสียภายในระยะเวลาอันกฎหมายกำหนดไว้ ท่านว่าตกเป็นอันขาดอายุความ ห้ามมิให้ฟ้องร้อง

มาตรา ๑๖๔ อันอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้มีกำหนดสิบปี

มาตรา ๑๖๕ สิทธิเรียกร้องดังจะกล่าวต่อไปนี้มีกำหนดอายุความสองปี คือ

(๑) บุคคลผู้เป็นพ่อค้า ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้เป็นช่างฝีมือ และบุคคลจำพวกประกอบศิลปอุตสาหกรรม เรียกเอาค่าที่ได้ส่งมอบของ ทำของ และค่าตแกลกิจการของผู้

รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงินทროงไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อ
อุตสาหกรรมของฝ่ายลูกหนี้เอง

(๒) บุคคลผู้ประกอบกิจการ ฤการป่าไม้ เรียกเอา
ค่าที่ได้ส่งมอบสิ่งอันเป็นผลแห่งกิจการ ฤป่าไม้ เพียงที่
เป็นการสำหรับใช้สอยในบ้านเรือนของฝ่ายลูกหนี้

(๓) บุคคลผู้ขนส่งทางรถไฟ ผู้รับบันทุกของ คนเรือ
คนขับรถจ้าง และคนเดินหนังสือ เรียกเอาค่าโดยสาร ค่ารวาง
ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงินทროงไป

(๔) บุคคลผู้เป็นเจ้าของสำนักโรงแรม และบุคคลจำพวก
ที่ค้าในการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เรียกเอาค่าที่ได้จัด
ที่พักอาศัยและจัดอาหารให้ ฤค่าการงารอย่างอื่นอันได้ทำให้
แก่แขกอาศัยเพื่อสำเร็จความต้องการ รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงิน
ทროงไปด้วย

(๕) บุคคลจำพวกที่ขายตัวสลากกินแบ่ง เรียกเอาค่าที่
ได้ขายตัว เว้นแต่เป็นการที่ได้ส่งมอบตัวเพียงสำหรับให้ขาย
ต่อไป

(๖) บุคคลจำพวกที่ค้าในการให้เช่าสังหาริมทรัพย์ เรียก
เอาค่าเช่า

(๗) บุคคลซึ่งมิได้เข้าอยู่ในประเภทที่ระบุไว้ในอนมาตรา

(๑) แต่เป็นผู้ค้าในการดูแลกิจการของผู้อื่นที่ได้รับทำการารต่าง ๆ เรียกเอาสินจ้างอันจะพึงได้รับในการนั้น รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินโดยตรงไปด้วย

(๘) บุคคลผู้รับจ้างใช้การารส่วนบุคคล เรียกเอาเงินจ้าง ค่าจ้าง ฤๅสินจ้างชนิดอื่นเพื่อการารที่ทำ รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินโดยตรงไปด้วย กับทั้งนายจ้างเรียกเอาเงินเช่นที่ว่านั้น อันตนได้จ่ายล่วงหน้าไปแล้วนั้นก็ด้วยเหมือนกัน

(๙) คนงาร ผู้ช่วยงาร ลูกมือฝึกหัด คนประจำโรงงาร หัตถกรรม กรรมกรรายวันและช่างฝีมือ เรียกเอาเงินจ้างและเงินอื่นอันได้ตกลงกันว่าจะจ่ายให้แทน ฤๅให้เป็นส่วนหนึ่งของเงินจ้าง รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินโดยตรงไป กับนายจ้างเรียกเอาเงินเช่นที่ว่านั้น อันตนได้จ่ายล่วงหน้าไปแล้วนั้นก็ด้วยเหมือนกัน

(๑๐) ครูผู้สอนลูกมือฝึกหัด เรียกเอาค่าสอนและค่าการารอย่างอื่น ตามที่ได้ตกลงกันไว้โดยสัญญาลูกมือฝึกหัด รวมทั้งค่าที่ได้จ่ายเงินโดยตรงไปแทนลูกมือฝึกหัดนั้นด้วย

(๑๑) สาธารณสถานศึกษา ที่ฝึกสอน ที่พิทักษ์รักษา คนเก็บใช้ และเจ้าของสถานของเอกชนอันเป็นที่ทำการทำนองเช่นว่ามานั้น เรียกเอาค่าศึกษา ค่าที่ได้ทำการพิทักษ์รักษา

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๔๕

เก็บใช้ และค่าที่ได้ออกเงินไปเกี่ยวกับกรณีนั้น ๆ

(๑๒) บุคคลจำพวกที่รับคนเข้าไว้บำรุงเลี้ยง ฤ็ฝึกสอน เรียกเอาค่าการงารที่ได้ทำไป และค่าที่ได้ออกเงินจ่ายไป ทำนองเช่นระบุไว้ในอนุมาตรา ๑๑

(๑๓) ครูอาจารย์ เรียกเอาค่าสอน

(๑๔) บุคคลผู้ประกอบกรแพทย์ รวมทั้งสัตยแพทย สุตยแพทย ทันตแพทยและช่างฟัน และสัตวแพทย กับทั้ง นางผดงครรภ์ นางพยาบาล เรียกเอาค่าการงารที่ได้ทำ รวมทั้งค่าที่ได้ออกเงินทตรงไปด้วย

(๑๕) หมอความ ทนายความ รวมทั้งบัณฑิตบุคคลที่ ทางราชการได้ตั้งแต่ง ฤ็อนุญาตให้จัดกิจการ เฉพาะ บางอย่าง เรียกเอาค่าธรรมเนียม และค่าที่ได้ออกเงินทตรงไปเพียง ที่มีใช่เป็นเงินอันอยู่ในประเภทจะต้องส่งเข้าที่องพระคลัง

(๑๖) บุคคลผู้เป็นคู่ความ เรียกเอาเงินที่ได้จ่ายล่วงหน้า ให้แก่ทนายความของตน

(๑๗) บุคคลผู้เป็นพยาน และผู้เชี่ยวชาญ เรียกเอาค่า ธรรมเนียม และค่าที่ได้ออกเงินทตรงไป

สิทธิเรียกร้องเช่นระบุไว้ในวรรค ๑ อนุมาตรา ๑,๒

เล่ม ๔๒ หน้า ๕๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

และ ๕ นั้นอย่างใดไม่เข้าอยู่ในบังคับอายุความสองปี ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี

มาตรา ๑๖๖ ในการเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งก็ดี เรียกเอาจำนวนเงินอันพึงส่งนอกจากดอกเบี้ยเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาค่าเช่าทรัพย์สินค้างส่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๑ อนุมาตรา ๖ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาเงินค้างจ่าย คือ เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ เงินค่าบำรุงรักษา และเงินอื่น ๆ บันดาที่มีกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา นั้นก็ดี สิทธิเรียกร้องเหล่านี้ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี

มาตรา ๑๖๗ สิทธิเรียกร้องของรัฐบาลเพื่อเอาค่าภาษีอากร ท่านให้มีกำหนดอายุความสิบปี เรียกเพื่อหน้อย่างอื่นท่านให้บังคับตามบทบัญญัติสามมาตราก่อนนี้

มาตรา ๑๖๘ สิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาชั้นที่สุดของศาลก็ดี โดยคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการก็ดี โดยปรานีปรานอมยอมความก็ดี ท่านให้มีกำหนดอายุความสิบปี แม้ทั้งที่เป็นประเภทอันอยู่ในบังคับอายุความกำหนดคน้อยกว่านั้น

มาตรา ๑๖๙ อันอายุความนั้น ท่านให้ นับเริ่มแต่ขณะที่

จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้อง
เพื่อให้งดเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านให้นับอายุความเริ่ม
แต่เวลาแรกที่ลเมิดสิทธินั้นเป็นต้นไป

มาตรา ๑๗๐ ถ้าเจ้าหนี้อยู่ในฐานะที่จะทวงถามให้ชำระหนี้
มิได้ จนกว่าจะได้บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ก่อนไซ้ ท่านให้นับ
อายุความเริ่มแต่เวลาแรกที่จะอาจส่งคำบอกกล่าวได้

ถ้าลูกหนี้ยังไม่จำต้องชำระหนี้ จนกว่าระยะเวลาอันหนึ่งอัน
ใดจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ออกกล่าวนั้นไซ้ ท่าน
ยังมีให้เริ่มนับอายุความจนกว่าระยะเวลาอันนั้นจะได้สิ้นไปแล้ว

มาตรา ๑๗๑ ถ้าสิทธิเรียกร้องจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่ออาศัย
การที่เจ้าหนี้ใช้สิทธิบอกกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ท่านให้นับ
อายุความเริ่มแต่ขณะแรกที่จะอาจบอกกล่าวได้

มาตรา ๑๗๒ ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียก
ร้องด้วยทำหนังสือรับสภาพให้ ก็ตาม ด้วยใช้เงินให้บางส่วน
ด้วยส่งดอกเบี้ยฤด้วยให้ประกันก็ตาม ฤทำการอย่างใดอย่าง
หนึ่ง อันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่า ยอม
รับสภาพตามสิทธิเรียกร้องนั้นก็ตาม ท่านว่าอายุความยอม
สลดหยุดลง

มาตรา ๑๗๓ ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดี เพื่อดึงหลักฐานสิทธิเรียก

ร้องคดี เพื่อให้ ใช้นั้นตามที่เรียกร้องคดี ฤๅทำการอื่นใด
อันนับว่ามีผลเป็นอย่างเดียวกัน เช่นยื่นคำร้องขอพิศุจน์หนี้
ในคดีล้มละลาย ฤๅมอบคดีให้อนุญาตตุลาการพิจารณาคดี
ท่านว่าอายุความย่อมสิ้นสุดหยุดลง

มาตรา ๑๗๔ การฟ้องคดี ท่านไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุ
ความสิ้นสุดหยุดลง หากว่าคดีนั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฤๅ
ต้องยกฟ้อง

มาตรา ๑๗๕ เมื่อฟ้องคดียังศาลแล้ว อายุความย่อมสิ้นสุด
หยุดอยู่จนกว่าคดีนั้นจะได้ วินิจฉัยถึงที่สุด ฤๅเสร็จไปเป็น
ประการอื่น

มาตรา ๑๗๖ ถ้าศาลยกคดีเสียเพราะเหตุคดีไม่อยู่ในอำนาจ
ศาล และกำหนดอายุความสิ้นไปแล้วในระหว่างพิจารณาคดี
ฤๅจะสิ้นสุดลงในระหว่างหกเดือนภายหลัง ที่ได้พิพากษาคดีถึงที่สุด
คดี ท่านให้ขยายอายุความนั้นออกไปถึงหกเดือนภายหลัง
คำพิพากษานั้น

มาตรา ๑๗๗ การยื่นคำร้องขอพิศุจน์หนี้ในคดีล้มละลาย
ท่านไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสิ้นสุดหยุดลง หากว่าใบพิศุจน์
หนี้นั้นได้ถอนเสีย ละทิ้งเสีย ฤๅต้องยกเสียแล้ว

มาตรา ๑๗๘ ในการพิศุจน์หนี้ในคดีล้มละลายนั้น อายุ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๕๓

ความสลดหยุดยู่จนกว่าจะยกเลิกการล้มละลาย ฤาจนกว่าจะเฉลี่ยทรัพย์สินไว้ได้เป็นครั้งสุดท้าย

ถ้ามีจำนวนเงินโดยยึดไว้ เพราะข้อพิศุจน์หนี้ฤาสติธิเรียกร้องยังเป็นที่โต้แย้งอยู่ อายุความก็คงสลดหยุดยู่จนกว่าจะได้วินิจฉัยข้อพิศุจน์ฤาสติธิเรียกร้องนั้นเสร็จถึงที่สุด

มาตรา ๑๗๕ ในกรณีที่มีมอบให้อนุญาตตุลาการพิจารณา ท่านให้ ใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๕ และ ๑๗๖ บังคับอนุโลมตามควร

มาตรา ๑๘๐ เจ้าหนี้จะได้รับใช้เงินเป็นคราว ๆ ตามมูลแห่งหนี้ มีสิทธิที่จะให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ในเวลาหนึ่งเวลาใดก่อนอายุความครบบริบูรณ์ เพื่อเป็นหลักฐานว่าอายุความสลดหยุดยู่

มาตรา ๑๘๑ เมื่ออายุความสลดหยุดยู่ลงแล้ว ระยะเวลาที่ได้ล่วงไปก่อนนั้นย่อมไม่นับเข้าในอายุความ

เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความ สลดหยุดยู่ลงนั้น สิ้นสุดสิ้นเวลาใด ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป

มาตรา ๑๘๒ อันอายุความ เมื่อครบกำหนดบริบูรณ์แล้ว ย่อมให้ผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่เริ่มนับอายุความ

มาตรา ๑๘๓ ถ้าเวลาหนึ่งเวลาใดใน หกเดือน ก่อน อายุ
ความครบกำหนดนั้น ผู้เยาว์ก็ดี ฤ็บุคคลวิกลจริตอันศาล
จะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถฤ็หาไม่ก็ดี มิได้มีผู้แทน
โดยชอบธรรมไซ้ ำทราบว่าอายุความอันให้โทษแก่บุคคลเช่น
นั้นยังไม่ครบบริบูรณ์ จนกว่าจะสิ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่
บุคคลนั้นได้ถึงความสามารถเต็มภูมิ ฤ็นับแต่เวลาเมื่อความ
ที่ขาดตัวผู้แทนโดยชอบธรรมอยู่นั้นได้สิ้นไปแล้ว

มาตรา ๑๘๔ ในส่วนสิทธิของผู้เยาว์ ฤ็ของบุคคลวิกล
จริต ไม่ว่าศาลจะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถฤ็หาไม่
อันจะว่ากล่าวเอาแก่ผู้แทนโดยชอบธรรมของตนนั้น อายุ
ความไม่ครบบริบูรณ์ จนกว่าจะพ้นปีหนึ่งภายหลังบุคคลนั้นได้
ถึงความสามารถเต็มภูมิ ฤ็จนกว่าจะได้มีผู้แทนโดยชอบธรรม
ขึ้นใหม่

วิธีเดียวกันนี้ทำนให้ ใช้ตลอดถึงสิทธิของบุคคลผู้เสมือน
ไร้ความสามารถ อันจะว่ากล่าวเอาแก่ผู้พิทักษ์ของตนด้วยโดย
อนุโลม

มาตรา ๑๘๕ สิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา อายุความ
ไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะขาดจากสามีภริยากันแล้วปีหนึ่ง

มาตรา ๑๘๖ อายุความแห่งสิทธิเรียกร้อง อันมีอยู่เป็น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๕๕

คุณฯ เป็นโทษแก่บุคคลเมื่อเวลาตายนั้น ถ้าจะขาดลงภายใน เวลาต่ำกว่าปีหนึ่งนับแต่วันตายไซ้ ท่านให้ขยายอายุความนั้น ออกไปเป็นปีหนึ่งนับแต่วันตาย

มาตรา ๑๔๑ ถ้าในเวลาที่อยู่ความจะสุดสิ้นลงนั้น มีเหตุ สุดวิสัยมากีดกันมิให้เจ้าหน้าที่สามารถทำให้อายุความสุดหยุดลง ได้ไซ้ ท่านว่าอายุความนั้นยังไม่ครบบริบูรณ์จนกว่าจะพ้น เวลาสามสิบวันนับแต่วันที่อุปสัคเช่นนั้นได้สูญสิ้นไป

มาตรา ๑๔๔ เมื่อกำหนดอายุความได้ล่วงพ้นไปแล้ว ฝ่าย ลูกหนี้ชอบที่จะบอกปิดการชำระหนี้ได้

ถ้ามีการชำระหนี้ใดๆ ไปตามสิทธิเรียกร้องอันขาดอายุ ความแล้ว เป็นราคามากน้อยเท่าใด ท่านว่าจะเรียกคืนหา ได้ไม่ ถึงแม้ว่าการชำระหนี้นั้นจะได้ทำไปเพราะไม่รู้กำหนด อายุความก็เรียกคืนไม่ได้

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ ใช้ตลอด ถึงการรับสภาพความรับผิดชอบ โดยสัญญาและการที่ลูกหนี้ให้ประกันด้วย

มาตรา ๑๔๕ เหตุที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ ข้อมไม่ ห้ามผู้รับจ้างเอง ผู้รับจ้างนำ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สิน ฎาเจ้าหน้าที่ผู้มีประมุขสิทธิเหนือทรัพย์สินอันตนได้ยึดถือไว้ ในการ ที่จะใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินที่จ้างเอง จ้างนำฎายึดถือไว้ นั้น

เล่ม ๔๒ หน้า ๕๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

แต่เมื่อใช้สิทธิอันนี้ท่านห้ามมิให้เจ้าหน้าที่คิดเอาดอกเบี้ยวที่ค้างกว่าห้าปีขึ้นไป

มาตรา ๑๕๐ เมื่อสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ส่วนที่เป็นอุปกรณ์อันต้องอาศัยส่วนที่เป็นประธาน นั้นก็ตกเป็น อันขาด อายุความตามกันไปด้วย แม้ถึงว่าอายุความอันพึงใช้เฉพาะแก่สิทธิเรียกร้องส่วนอุปกรณ์ อันนั้นจะยังไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม

มาตรา ๑๕๑ อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ั้นผู้ใดหาอาจจะขยายออกฤย่นเข้าได้ไม่

มาตรา ๑๕๒ ประโยชน์แห่งอายุความนั้น จะอาจละเสียได้ต่อเมื่ออายุความครบบริบูรณ์แล้ว แต่การที่ละเสียเช่นนี้ย่อมไม่ลบล้างสิทธิของบุคคลภายนอก

อนึ่งการที่ถูกหนั้นชั้นต้นละเสียซึ่งอายุความนั้น ย่อมไม่ลบล้างสิทธิของผู้คู่ประกัน

มาตรา ๑๕๓ เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ท่านว่าศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกฟ้องไม่ได้

บรรพ ๒

หน

ลักษณะ ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

หมวด ๑

วัตถุแห่งหน

มาตรา ๑๕๔ ด้วยอำนาจแห่งมูลหน เจ้าหนยอมมีสิทธิ จะเรียกให้ลูกหนชำระหนได้ อนึ่งการชำระหนด้วยงดเว้นการ อันใดอันหนังก้อยอมมิได้

มาตรา ๑๕๕ เมื่อทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนนั้นได้ระบุไว้ แต่เพียงเป็นประเภท และถ้าตามสภาพแห่งนิติกรรม ฤตาม เจตนาของคู่กรณีไม่อาจจะกำหนดได้ว่าทรัพย์นั้นจะพึงเป็นชนิด อย่างไรไซ้ ท่านว่าลูกหนจะต้องส่งมอบทรัพย์ชนิดปานกลาง ถ้าลูกหนได้กระทำการอันตนจะพึงต้องทำเพื่อส่งมอบทรัพย์ สิ้นทุกประการแล้วก็ดี ฤถ้าลูกหนได้เลือกกำหนดทรัพย์ ที่จะส่งมอบแล้วด้วยความยินยอมของเจ้าหนก็ดี ท่านว่าทรัพย์ นั้นจึงเป็นวัตถุแห่งหนจำเดิมแต่เวลานั้นไป

มาตรา ๑๕๖ ถ้าหนเงินได้แสดงไว้เป็นเงินต่างประเทศ ท่านว่าจะส่งใช้เป็นเงินสยามก็ได้

LIRT

การเปลี่ยนเงินนี้ ให้คิดตามอัตรา แลกเปลี่ยนเงิน
ณสถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน

มาตรา ๑๘๗ ถ้าหนี้เงินจะพึงส่งใช้ด้วยเงินตรา ชนิดหนึ่ง
ชนิดใดโดยเงาะ อันเป็นชนิดที่ยกเลิกไม่ใช้กันแล้วใน
เวลาที่จะต้องส่งเงินใช้หนี้นั้นไซ้ การส่งใช้เงินท่านให้ถือ
เสมือนหนึ่งว่ามีได้ระบไว้ให้ใช้ เป็นเงินตราชนิดนั้น

มาตรา ๑๘๘ ถ้าการอันมีกำหนดพึงกระทำเพื่อชำระหนี้
มีหลายอย่าง แต่จะต้องกระทำเพียงการใดการหนึ่งแต่อย่าง
เดียวไซ้ ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกทำการอย่างใดนั้นตกอยู่แก่
ฝ่ายลูกหนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๘๙ การเลือกนั้นท่านให้ทำด้วยแสดงเจตนาแก่
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

การชำระหนี้ได้เลือกทำเป็นอย่างใดแล้ว ท่านให้ถือว่า
อย่างนั้นอย่างเดียวเป็นการชำระหนี้อันกำหนดให้กระทำแต่ต้นมา

มาตรา ๒๐๐ ถ้าจะต้องเลือกภายในระยะเวลาอันมีกำหนด
และฝ่ายที่มีสิทธิจะเลือก มิได้เลือกภายในระยะเวลานั้นไซ้
ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกนั้นย่อมตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

ถ้ามิได้ กำหนดระยะเวลาให้เลือกไซ้ เมื่อหนี้ถึงกำหนด

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๕๕

ชำระ ฝ่ายที่ไม่มีสิทธิจะเลือกอาจกำหนดเวลาพอสมควรแก่เหตุ แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายโน้นใช้สิทธิเลือกภายในเวลาอันนั้น

มาตรา ๒๐๑ ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ และลูกหนี้จะต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าหนี้

ถ้าบุคคลภายนอกนั้นไม่อาจจะเลือกได้ก็ดี ถ้าไม่เต็มใจจะเลือกก็ดี ท่านว่าสิทธิที่จะเลือกตกไปอยู่แก่ฝ่ายลูกหนี้

มาตรา ๒๐๒ ถ้าการอันจะพึงต้องทำเพื่อชำระหนี้นั้นมีหลายอย่าง และอย่างใดอย่างหนึ่งตกเป็นอันพ้นวิสัยจะทำได้มาแต่ต้นก็ดี ถ้ากลายเป็นพ้นวิสัยในภายหลังก็ดี ท่านให้จำกัดหนี้ไว้เพียงการชำระหนี้ อย่างอื่นที่ไม่พ้นวิสัย อนึ่งการจำกัดอันนี้ย่อมไม่เกิดมีขึ้น หากว่าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายที่ไม่มีสิทธิจะเลือกนั้นต้องรับผิดชอบ

หมวด ๒

ผลแห่งหนี้

ส่วนที่ ๑

การไม่ชำระหนี้

มาตรา ๒๐๓

ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้นั้นมีได้ กำหนดลง

เล่ม ๔๒ หน้า ๖๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ไว้ ฤๅจะอนุমানจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ไซร์ ท่านว่า
เจ้าหน้าที่จะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้
ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันด้วยกัน

ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหน้าที่จะเรียกให้ชำระหนี้ ก่อนถึงเวลานั้น
หาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้

มาตรา ๒๐๔ ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่
นั้นเจ้าหนี้ได้ให้ค่าเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซร์
ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งประเพณี และ
ลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซร์ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิด
นัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ ไซร์บังคับแก่
กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนด
เวลาลงไว้ อาจคำนวณนับได้โดยประเพณีนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว

มาตรา ๒๐๕ ตราบใดการชำระหนี้ นั้นยังมีได้ กระทำลง
เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบ
นั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่

มาตรา ๒๐๖ ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลเมต ลูกหนี้ได้ขอ
ว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำลเมต

มาตรา ๕๐๗ ถ้าลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้นั้นโดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ไซ้ร้ ท่านว่าเจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด

มาตรา ๕๐๘ การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างใด ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติชำระหนี้ ต่อเจ้าหนี้ เป็นอย่างนั้นโดยตรง แต่ถ้าเจ้าหนี้ได้ แสดงแก่ลูกหนี้ว่า จะไม่รับชำระหนี้ก็ดี ฤๅเพื่อที่จะชำระหนี้จำเป็นที่เจ้าหนี้จะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนก็ดี ลูกหนี้จะบอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ว่า ได้เตรียมการที่จะชำระหนี้ไว้พร้อมเสร็จแล้ว ให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้นั้น ท่านก็นับว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในกรณีเช่นนี้ท่านว่าคำบอกกล่าวของลูกหนี้นั้นก็เสมือนกับคำขอปฏิบัติชำระหนี้

มาตรา ๕๐๙ ถ้าได้กำหนดเวลาไว้เป็นแน่นอน เพื่อให้เจ้าหนี้กระทำการอันใด ท่านว่าที่จะขอปฏิบัติชำระหนี้ นั้นจะต้องทำก็แต่เมื่อเจ้าหนี้ทำการอันนั้นภายในเวลากำหนด

มาตรา ๕๑๐ ถ้าลูกหนี้จำต้องชำระหนี้ส่วนของตนต่อเมื่อเจ้าหนี้ชำระหนี้ตอบแทนด้วยไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้จะได้เตรียมพร้อมที่จะรับชำระหนี้ตามที่ลูกหนี้ขอปฏิบัตินั้นแล้วก็ตาม หากไม่เสนอที่จะทำการชำระหนี้ตอบแทนตามที่พึงต้องทำ เจ้าหนี้ก็เป็นอันได้ชื่อว่าผิดนัด

เล่ม ๔๒ หน้า ๖๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

มาตรา ๒๑๑ ในเวลาที่ลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้ขึ้นก็ดี
ฤาในเวลาที่กำหนดไว้ให้เจ้าหนี้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดย
กรณีที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๘ นั้นก็ดี ถ้าลูกหนี้มิได้อยู่ใน
ฐานะที่จะสามารถชำระหนี้ได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ยังหาผิดนัดไม่

มาตรา ๒๑๒ ถ้ามิได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ก็ดี ฤาถ้า
ลูกหนี้มีสิทธิที่จะชำระหนี้ได้ก่อนเวลากำหนดก็ดี การที่เจ้าหนี้
มีเหตุขัดข้องชั่วคราวไม่อาจรับชำระหนี้ที่เขาขอปฏิบัติแก่ตนได้
นั้น หากทำให้เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ เว้นแต่ลูกหนี้จะได้
บอกกล่าวการชำระหนี้ไว้ล่วงหน้าโดยเวลาอันสมควร

มาตรา ๒๑๓ ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้
จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่ง
หนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุ
แห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอ
ต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้
ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้
กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอา
ตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๖๓

จะเรียกร้องให้ รอดอนการที่ได้ กระทบลงแล้วนั้น โดยให้ ลูกหนี้
เสียค่าใช้ จ่าย และให้ จัดการอันควร เพื่อกาละภายหน้าด้วยก็ได้
อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลาย ที่กล่าวมา ก่อนนี้ หากกระทบ
กระท้งถึง สิทธิที่จะ เรียกเอา ค่าเสียหาย ไม่

มาตรา ๒๑๔ เจ้าหนี้ มี สิทธิ ที่จะ ให้ ชำระหนี้ ของ ตน จาก
ทรัพย์สิน ของ ลูกหนี้ จน สิ้นเชิง รวมทั้ง เงิน และ ทรัพย์สิน อื่น ๆ
ซึ่ง บุคคล ภายนอก ค้างชำระ แก่ ลูกหนี้ ด้วย

มาตรา ๒๑๕ เมื่อ ลูกหนี้ ไม่ชำระหนี้ ให้ ต้อง ตาม ความ
ประสงค์ อัน แท้จริง แห่ง มูลหนี้ ไชร์ เจ้าหนี้ จะ เรียก เอา ค่า
สินไหมทดแทน เพื่อ ความเสียหาย อัน เกิด แต่ การ นั้น ก็ได้

มาตรา ๒๑๖ ถ้า โดย เหตุ ผลิต นันต์ การชำระหนี้ กลาย เป็น
อัน ไร้ ประโยชน์ แก่ เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ จะ บอก ปิด ไม่ รับ ชำระหนี้
และ จะ เรียก เอา ค่าสินไหมทดแทน เพื่อ การ ไม่ ชำระหนี้ ก็ได้

มาตรา ๒๑๗ ลูกหนี้ จะ ต้อง รับ ผิดชอบ ใน ความเสียหาย
บันดา ที่ เกิด แต่ ความ ประมาท เลินเล่อ ใน ระยะเวลา ที่ ตน ผลิต นันต์
ทั้ง จะ ต้อง รับ ผิดชอบ ใน การ ที่ การชำระหนี้ กลาย เป็น พ้น วิสัย เพราะ
อุบัติเหตุ อัน เกิด ขึ้น ใน ระยะเวลา ที่ ผลิต นันต์ นั้น ด้วย เว้น แต่ ความ
เสียหาย นั้น ถึงแม้ ว่า ตน จะ ได้ ชำระหนี้ ทัน เวลา กำหนด ก็ คง จะ
ต้อง เกิด มี อยู่ นั้น เอง

มาตรา ๒๑๘ ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยจะทำได้ เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ต้องรับผิดชอบไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้

ในกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย แต่เพียงบางส่วน ถ้าหากว่าส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะไม่ยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้น แล้วและเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดที่เคยทำได้

มาตรา ๒๑๙ ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง ที่ได้ ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบนั้นไซ้ ท่านว่าลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้

ถ้าภายหลังที่ได้ ก่อหนี้ขึ้นแล้วนั้น ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ไซ้ ท่านให้ถือเสมือนว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพันวิสัยนั้น

มาตรา ๒๒๐ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในความผิดของตน แทนแห่งตน กับทั้งของบุคคลที่ตนใช้ ในการชำระหนี้ นั้นโดยขนาดเสมอกับว่าเป็นความผิดของตนเองนั้น แต่บทบัญญัติ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๖๕

แห่งมาตรา ๓๓๓ ไซ้บังคับแก่กรณีเช่นนี้ด้วยไม้

มาตรา ๒๒๑ หนี้เงินอันต้องเสียดอกเบี้ยนั้น ท่านว่าจะคิดดอกเบี้ยในระวางที่เจ้าหนี้ผิดนัดหาได้ไม้

มาตรา ๒๒๒ การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปรกติ ย่อมเกิดขึ้นแต่การไม้ชำระหนี้

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็น ฤๅ ควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์ เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว

มาตรา ๒๒๓ ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ ท่านว่าหนี้อันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมาน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหน เป็นผู้ก่อยิ่งหย่อน กว่ากันเพียงไร

วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ ไซ้แม่ทั้งที่ความผิดของฝ่ายผู้เสียหายจะมีแต่เพียงละเลยไม้เตือนลูกหน ให้รู้สึก ถึงอันตรายแห่ง

เล่ม ๔๒ หน้า ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

การเสียหายอันเป็นอย่างร้ายแรงผิดปกติ ซึ่งลูกหนี้ไม่รู้ๆ ไม่
อาจจะรู้ได้ ฎาเพียงแต่ละเลยไม่บังคับบับบ้อง ฎาบันเทาความ
เสียหายนั้นด้วย อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๒๐ นั้นท่านให้
นำมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ท่านให้ คัดดอกเบียในระหว่าง
เวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ย
ได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้
คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ท่านห้ามมิให้ คัดดอกเบียซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด
การพิศุจน์ ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกเวลานั้น ท่านอนุญาต
ให้พิศุจน์ได้

มาตรา ๒๒๕ ถ้าลูกหนี้จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ
ราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไประหว่างผิดนัดก็ดี ฎาวัตถุอันไม่
อาจส่งมอบได้เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเกิดขึ้นระหว่างผิด
นัดก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนที่จะต้องใช่
เป็นค่าสินไหม ทดแทนคิด ตั้งแต่ เวลา อันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการ
กะประมาณราคานั้นก็ได้ วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการที่
ลูกหนี้จำต้องใช้ ค่าสินไหม ทดแทน เพื่อ การ ที่ราคาวัตถุ ตกต่ำ
เพราะวัตถุนั้นเสื่อมเสียลงในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย

ส่วนที่ ๒
รับช่วงสิทธิ

มาตรา ๒๒๖ บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายอันดาที่เจ้าหนี้อยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้ได้ในนามของตนเอง

ช่วงทรัพย์ ได้แก่เอาทรัพย์สินอันหนึ่งเข้าแทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่ง ในฐานะนิติบัญญัติอย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน

มาตรา ๒๒๗ เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเต็มตามราคาทรัพย์ฤสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ นั้น แล้ว ท่านว่าลูกหนี้ยอมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์ฤสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย

มาตรา ๒๒๘ ถ้าพฤติการณ์ซึ่งทำให้การชำระหนี้เป็นอันพ้นวิสัยนั้น เป็นผลให้ลูกหนี้ได้มาซึ่งของแทนที่ดี ฤได้สิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทน เพื่อทรัพย์ อันจะพึงได้แก่ตน นั้นก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ส่งมอบของแทนที่ได้รับไว้ ฤจะเข้าเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเสียเองก็ได้

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหม ทดแทน เพราะ การไม่ชำระหนี้ และถ้าใช้สิทธินั้นดังได้ระบุไว้ในวรรคต้นไซ้ ค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงใช้แก่เจ้าหนี้นั้นยอมลดจำนวนลงเพียง

เสมอราคาแห่งของแทนซึ่งลูกหนี้ได้รับไว้ ฤๅเสมอจำนวน
ค่าสินไหมทดแทนที่ลูกหนี้จะเรียกร้องได้นั้น

มาตรา ๒๒๕ การรับช่วงสิทธิย่อมมีขึ้นด้วยอำนาจกฎหมาย
และย่อมสำเร็จเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหนี้อยู่เอง และมาใช้หนี้ให้แก่
เจ้าหนี้อีกคนหนึ่งผู้มีสิทธิจะได้รับใช้หนี้ก่อนตน เพราะเขามี
บุริมสิทธิ ฤๅมีสิทธิจำนำจำนอง

(๒) บุคคลผู้ได้ไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์ใด และเอาเงิน
ราคาค่าซื้อใช้ ให้แก่ผู้รับจำนองทรัพย์สินนั้นเสร็จไป

(๓) บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่น ฤๅเพื่อผู้อื่นใน
อันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้น และเข้า
ใช้หนี้

มาตรา ๒๓๐ ถ้าในการที่เจ้าหนี้ยำบังคับบัพัตถัพย์อันหนึ่ง
อันใดของลูกหนี้นั้น บุคคลผู้ใดจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิใน
ทรัพย์สินนั้นเพราะการบังคับบัพัตถัพย์ไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้นั้น
มีสิทธิจะเข้าใช้หนี้เสียแทนได้ อนึ่งผู้ครองทรัพย์สินอันหนึ่งอันใด
ถ้าจะต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิครองทรัพย์สินนั้นไปเพราะการบังคับบัพัตถัพย์
ก็ย่อมมีสิทธิจะทำได้เช่นเดียวกับที่ว่ามานั้น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๖๘

ถ้าบุคคลภายนอกผู้ใดมาใช้หนี้แทนจนเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้แล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ แต่สิทธิเรียกร้องอันนี้จะบังคับให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่เจ้าหนี้หาได้ไม่

มาตรา ๒๓๑ ถ้าทรัพย์สินที่จำนอง จำนำ ฤ็อยู่ใบบังคับบุริมสิทธิประการอื่นนั้น เปนทรัพย์อันได้เอาประกันภัยไว้ไซ้ร้ ท่านว่าสิทธิจำนอง จำนำ ฤ็บุริมสิทธิอย่างอื่นนั้น ย่อมครอบไปถึงสิทธิที่จะเรียกร้องเอาแก่ผู้รับประกันภัยด้วย

ในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ ฤ็ควรจะรู้ว่ามีจำนอง ฤ็บุริมสิทธิอย่างอื่นไซ้ร้ ท่านยังมีให้ผู้รับประกันภัยใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย จนกว่าจะได้ออกกล่าวเจตนาเช่นนั้นไปยังผู้รับจำนอง ฤ็เจ้าหนี้มีบุริมสิทธิคนอื่นแล้ว และมีได้รับคำคัดค้านการที่จะใช้เงินนั้นมาภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันออกกล่าว แต่สิทธิอย่างใด ๆ ที่ได้ไปจดทะเบียนค้หออทะเบียนที่ดินนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นอันรู้ถึงผู้รับประกันภัย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการจำนองสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้นั้นด้วย

ในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์ ผู้รับประกันภัยจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยตรงก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้รู้ฤ็ควรจะ

เล่ม ๔๒ หน้า ๗๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ได้รู้ว่าทรัพย์สินนั้นตกอยู่ในบังคับจำนำ ฤ็าบุริมะสิทธิอย่างอื่น ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ ถ้าทรัพย์สินอันได้เอาประกันภัยไว้นั้นได้คืนมา ฤ็าได้จัดของแทนให้ วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้อุณโกลมให้บังคับแก่กรณีบังคับซื้อกับทั้งกรณีที่ต้องใช้ค่าเสียหายอันควร จะได้แก่ เจ้าของ ทรัพย์สิน เพราะเหตุทรัพย์สินทำลายฤ็าบุบสลายนั้นด้วย

มาตรา ๒๓๒ ถ้าตามความในมาตราก่อนนี้เป็นอันว่าจะเอาเงินจำนวนหนึ่งให้แทนทรัพย์สินที่ทำลายฤ็าบุบสลายไซ้ร เงินจำนวนนั้นท่านยังมีให้ส่งมอบแก่ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ ฤ็าเจ้าหนี้มีบุริมะสิทธิคนอื่น ก่อนที่หนี้ซึ่งได้เอาทรัพย์สินเป็นประกันไว้นั้นจะถึงกำหนด และถ้าคุณ์กรณีไม่สามารถจะตกลงกับลูกหนี้ได้ไซ้ร ท่านว่าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้นำเงินจำนวนนั้นไปวางไว้ณสำนักงาน วางทรัพย์สินเพื่อประโยชน์อันร่วมกัน เว้นแต่ลูกหนี้จะหาประกันให้ไว้ตามสมควร

ส่วนที่ ๓

การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้

มาตรา ๒๓๓ ถ้าลูกหนี้ขัดขืนไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้องฤ็าเพิกเฉยเสียไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ต้องเสีย

ประโยชน์ไซ้ร้ ท่านว่าเจ้าหนี้จะใ้สิทธิเรียกร้องนั้นในนาม
ของตนเองแทนลูกหนี้เพื่อบ้องกันสิทธิของตนในมูลหนี้นั้นก็ใ้
เว้นแต่ในข้อที่เป็นการของลูกหนี้ส่วนตัวโดยแท้

มาตรา ๒๓๔ เจ้าหนี้ใ้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้จะ
ต้องขอหมายเรียกลูกหนี้มาในคดีนั้นด้วย

มาตรา ๒๓๕ เจ้าหนี้จะใ้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เรียก
เงินเต็มจำนวนที่ยังค้างชำระแก่ลูกหนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึง
จำนวนที่ค้างชำระแก่ตนก็ได้ ถ้าจำเลยยอมใ้เงินเพียงเท่า
จำนวนที่ลูกหนี้เต็มค้างชำระแก่เจ้าหนี้ัน คดีก็เป็นเสร็จกันไป
แต่ถ้าลูกหนี้เต็มใ้เข้าช้อเป็นโจทย์ด้วย ลูกหนี้เต็มจะขอให้
ศาลพิจารณาพิพากษาต่อไปในส่วน จำนวนเงินที่ยังเหลือ ติดค้าง
อยู่ก็ได้

แต่อย่างไรก็ดี ท่านมิใ้เจ้าหนี้ใ้รับมากไปกว่าจำนวน
ที่ค้างชำระแก่ตนันเลย

มาตรา ๒๓๖ จำเลยมีข้อต่อสู้ลูกหนี้เต็มอยู่อย่างใด ๆ ท่าน
ว่าจะยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ใ้ทั้งนั้น เว้นแต่ข้อต่อสู้ซึ่งเกิดขึ้น
เมื่อยันฟ้องแล้ว

ส่วนที่ ๔

เพิกถอนการฉ้อฉล

มาตรา ๒๓๗ เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสียได้ซึ่งนิติกรรมใด ๆ อันลูกหนี้ได้กระทำลงทั้งรู้หรือว่าจะเป็นทางให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลากอกแต่การนั้นมีได้รู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนาหา ท่านว่าเพียงแต่ลูกหนี้เป็นผู้รู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอแล้วที่จะขอเพิกถอนได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์เป็นสิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา ๒๓๘ การเพิกถอนดังกล่าวมาในบทมาตราก่อนนั้นไม่อาจ กระทบกระทั่ง ถึงสิทธิของบุคคลภายนอกอันได้มาโดยสุจริตก่อนเริ่มฟ้องคดีขอเพิกถอน

อนึ่งความที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าสิทธินั้นได้มาโดยเสนาหา

มาตรา ๒๓๙ การเพิกถอนนั้นย่อมได้เป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคน

มาตรา ๒๔๐ การเรียกร้องขอเพิกถอนนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่เวลาที่เจ้าหน้าที่รู้ต้นเหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน ฤ็พ้นสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมนั้น

ส่วนที่ ๕ สิทธิยึดหน่วง

มาตรา ๒๔๑ ผู้ใดเป็นผู้ครองทรัพย์สินของผู้อื่น และมีหนี้อันเป็น คุุณประโยชน์แก่ตน เกี่ยวกับ ทรัพย์สิน ซึ่งครองนั้นไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้ชำระหนี้ก็ได้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ เมื่อหนี้ นั้นยังไม่ถึงกำหนด

อนึ่งบทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้า การที่เข้าครอบครองนั้นเริ่มมาแต่ทำการอันใดอันหนึ่งซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๒๔๒ สิทธิยึดหน่วงอันใด ถ้าไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหน้าที่รับภาระให้สิทธิหนี้ก็ดี ไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก่อนฤ็ให้ ในเวลาที่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นก็ดี ฤ็เป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ดี สิทธิยึดหน่วงเช่นนั้นท่านให้ถือว่าห้ามมิเลย

มาตรา ๒๔๓ ในกรณีที่ลูกหนี้เป็นคนสันล้นพันตัวไม่สามารถใช้หนี้ เจ้าหนี้สิทธิจะยึดหน่วงทรัพย์สินไว้ได้ แม้ที่ยังไม่ถึงกำหนดเรียกร้อง ถ้าการที่ลูกหนี้ไม่สามารถใช้หนี้ได้เกิดเป็นขึ้นๆถึงเจ้าหน้อภายหลังเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สินไซ้ ถึงแม้ว่าจะไม่สมกับลักษณะที่เจ้าหนี้รับภาระในมูลหนี้ไว้เดิม ถ้าไม่สมกับคำสั่งอันลูกหนี้ได้ให้ไว้ก็ดี เจ้าหนี้ก็อาจจะใช้สิทธิยึดหน่วงได้

มาตรา ๒๔๔ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจะใช้สิทธิของตนแก่ทรัพย์สินทั้งหมดที่ยึดหน่วงไว้นั้นจนกว่าจะชำระหนี้สิ้นเชิงก็ได้

มาตรา ๒๔๕ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจะเก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้ และจัดสรรเอาไว้เพื่อการชำระหนี้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้คนอื่นก็ได้

ดอกผลเช่นว่านี้จะต้องจัดสรรเอาชำระดอกเบี้ยแห่งหน้นก่อน ถ้ายังมีเหลือจึงให้จัดสรรใช้คืนเงิน

มาตรา ๒๔๖ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้นั้นตามสมควร เช่นจะพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะเช่นนั้น

อนึ่งทรัพย์สินซึ่งยึดหน่วงไว้นั้น ถ้ามิได้รับความยินยอม

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๕

ของลูกหนี้ ท่านว่าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงหาอาจจะใช้สอยฤาให้
เช่า ฤาเอาไปทำเป็นหลักประกันได้ไม่ แต่ความที่กล่าวนี้
ท่านมิให้ใช้บังคับไปถึง การใช้สอย เช่น ที่จำเป็น เพื่อจะรักษา
ทรัพย์สินนั่นเอง

ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติใดที่กล่าว
มานี้ ท่านว่าลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิอันเสียก็ได้

มาตรา ๒๔๗ ถ้าผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงต้องเสียค่าใช้จ่ายไป
ตาม ที่จำเป็นเกี่ยวกับทรัพย์สินอันตนยึดหน่วงไว้ นั้น เพียงใด
จะเรียกให้เจ้าทรัพย์ชดใช้ให้ก็ได้

มาตรา ๒๔๘ ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๘๕
การใช้สิทธิยึดหน่วงหาทำให้อายุความแห่งหนี้สุดหยุดลงไม่

มาตรา ๒๔๙ ลูกหนี้จะเรียกร้องให้ระงับสิทธิยึดหน่วงด้วย
หาประกันให้ไว้ตามสมควรก็ได้

มาตรา ๒๕๐ การครองทรัพย์สินสูญสิ้นไป สิทธิยึด
หน่วงก็เป็นอันระงับสิ้นไปด้วย แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้
บังคับแก่กรณีที่ทรัพย์สินอันยึดหน่วงไว้ นั้นได้ ให้เข้าไปฤาจำนำ
ไว้ด้วยความยินยอมของลูกหนี้

LIRT

ส่วนที่ ๖

บริมະสัทธ

มาตรา ๒๕๑ ผู้ทรงบริมະสัทธีย่อม ทรงไว้ซึ่งสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในการที่จะได้รับชำระหนี้ อันค้างชำระ แก่ตน จากทรัพย์สินนั้นก่อนเจ้าหนี้อื่นๆ โดยนับดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ฎาบทุกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๕๒ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๔๔ นั้นทำนให้ใช้บังคับตลอดถึงบริมະสัทธิด้วยตามแต่กรณี

๔

๑ บริมະสัทธิสำมัญ

มาตรา ๒๕๓ ถ้าหนีม้อยู่เป็นคนแก่บุคคลผู้ใดในมูลอย่างหนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีบริมະสัทธินเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ คือ

- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกัน
- (๒) ค่าปลงศพ
- (๓) ค่าภาษีอากร
- (๔) ค่าจ้างเสมียน คนใช้ และคนงาร
- (๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวัน

มาตรา ๒๕๔ บริมະสัทธิตในมูลค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อัน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๗

ร่วมกันนั้น ใช้สำหรับเอาค่าใช้จ่ายอันได้เสียไปเพื่อประโยชน์
ของเจ้าหน้าที่หมดทุกคนร่วมกัน เกี่ยวด้วยการรักษา การชำระ
บัญชี และการเฉลี่ยทรัพย์สินของลูกหนี้

ถ้าค่าใช้จ่ายนั้นมิได้เสียไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่หมด
ทุกคนไซ้ บริมະສິຫິຍ໌ອມຈະໃຊ້ໄດ້ແຕ່ເລກຮ່າຕໍ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ໄດ້
ຮັບປະໂຫຍນຈາກການນັ້ນ

มาตรา ๒๕๕ บริมະສິຫິຍ໌ໃນມູລຄ່າປລຸງສພນັ້ນ ใช้สำหรับ
เอาค่าใช้จ่ายในการปลงศพตามควรแก่ฐานะานุรูปของลูกหนี้

มาตรา ๒๕๖ บริมະສິຫິຍ໌ໃນມູລຄ່າກຳໜີອາກນັ້ນ ใช้สำหรับ
เอาบันดาค่าภาษีอากรในที่ดิน ทรัพย์สิน ฤคค่าภาษีอากรอย่างอื่น
ที่ลูกหนี้ยังค้างชำระอยู่ในปัจจุบันและก่อนนั้นขึ้นไปอีกปีหนึ่ง

มาตรา ๒๕๗ บริมະສິຫິຍ໌ໃນມູລຄ່າຈັງເສມິຍນ ฤคນໃຊ້ ເພື່ອ
การงารที่ได้ทำให้แก่ลูกหนี้นั้น ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับลดหยด
ขึ้นไปสี่เดือน แต่ไม่ให้เกินสามร้อยบาทต่อเสมียน ฤค
คนใช้คนหนึ่ง ๆ

บริมະສິຫິຍ໌ໃນມູລຄ່າຈັງຄນຈານັ້ນ ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับ
ลดหยดขึ้นไปสองเดือน แต่ไม่ให้เกินร้อยห้าสิบบาทต่อคนจ
คนหนึ่ง ๆ

มาตรา ๒๕๘ บุริมะสิทธิในมูลค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอัน
จำเป็นประจำวันนั้น ใช้สำหรับเอาค่าเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งยัง
ค้างชำระอยู่นั้นทยอยหลังขึ้นไปหกเดือน เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม
คอมพิวเตอร์ ฟัน ถ่าน อันจำเป็นเพื่อการทรงชีพของลูกหนี้ และ
บุคคลในสกุลซึ่งอยู่กับลูกหนี้และซึ่งลูกหนี้จำต้องอุปการะ กับ
ทั้งคนใช้ของลูกหนี้ด้วย

๒ บุริมะสิทธิพิเศษ

(ก) บุริมะสิทธิเหนือสิ่งหามทรัพย์

มาตรา ๒๕๙ ถ้าหนีมีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ใดในมูลค่าอย่าง
หนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีบุริมะสิทธิ
เหนือสิ่งหามทรัพย์เฉพาะอย่างของลูกหนี้ คือ

- (๑) เช่าสิ่งหามทรัพย์
- (๒) พักอาศัยในโรงแรม
- (๓) รับขนคนโดยสาร ฤาของ
- (๔) รักษาสิ่งหามทรัพย์
- (๕) ซื่อขายสิ่งหามทรัพย์
- (๖) ค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ฤาปุ๋ย
- (๗) ค่าแรงงารกสิกรรม ฤาอุตสาหกรรม

มาตรา ๒๖๐ บุริมะสิทธิในมูลเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้สำหรับเอาค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์และหน้อย่างอื่นของผู้เช่าอันเกิดจากความเกี่ยวพันในเรื่องเช่า และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ของผู้เช่าซึ่งอยู่ในฤบทนอสังหาริมทรัพย์นั้น

มาตรา ๒๖๑ บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าที่ดินนั้นมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ทั้งหลายอันผู้เช่าได้นำเข้ามาไว้บนที่ดิน ที่ให้เช่า ฤท่นำเข้ามาไว้ในเรือนโรงอันใช้ประกอบกับที่ดินนั้น และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์เช่นสำหรับที่ใช่ในที่ดินนั้น กับทั้งเหนือดอกผลอันเกิดจากที่ดินซึ่งอยู่ในครอบครองของผู้เช่านั้นด้วย

บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าเรือนโรงยอมมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้เช่านำเข้ามาไว้ในเรือนโรงนั้นด้วย

มาตรา ๒๖๒ ถ้าการเช่าอสังหาริมทรัพย์ได้โอนไปก็ดี ฤได้ให้เช่าช่วงก็ดี บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่าเดิมย่อมครอบไปถึงอสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้รับโอน ฤผู้เช่าช่วงได้นำเข้ามาไว้ในทรัพย์สินนั้นด้วย ความที่กล่าวนี้ท่านให้ใช้ได้ตลอดถึงเงินอันผู้โอน ฤผู้ให้เช่าช่วงจะพึงได้รับจากผู้รับโอน ฤผู้เช่าช่วงนั้นด้วย

มาตรา ๒๖๓ ในกรณีที่ผู้เช่าต้องชำระบำณูชี้เฉลี่ยทรัพย์สินทั่วไปนั้น บุริมะสิทธิของผู้ให้เช่ายอมมีอยู่แต่เฉพาะสำหรับเอาใช้ค่าเช่าและหน้อย่างอื่นเท่าที่มีในระยะกำหนดส่งค่าเช่าเพียงสาม

เล่ม ๔๒ หน้า ๘๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

ระยะ คือปัจจุบันระยะหนึ่ง ก่อนนั้นขึ้นไประยะหนึ่ง และต่อไปภายหน้าอีกระยะหนึ่งเท่านั้น และใช้สำหรับเอาค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้นในระยะกำหนดส่งค่าเช่า ปัจจุบัน และก่อนนั้น ขึ้นไปอีกระยะหนึ่งด้วย

มาตรา ๒๖๔ ในการเรียกร้องของผู้ให้เช่า ถ้าผู้ให้เช่าได้รับเงินประกันไว้ ผู้ให้เช่าย่อมมีบุริมสิทธิแต่เพียงในส่วนที่ไม่มีเงินประกัน

มาตรา ๒๖๕ บุริมสิทธิในมูลพักอาศัยในโรงแรมนั้น ใช้สำหรับเอาเงินบันดาค้างชำระแก่เจ้าสำนักเพื่อการพักอาศัยและการอื่นๆ อันได้จัดให้สำเร็จความปรารถนาแก่คนเค็รทาง ฤฯ แยกอาศัย รวมทั้งการชดใช้เงินทั้งหลายที่ได้ออกแทนไปและมีอยู่เหนือเครื่องเค็รทาง ฤฯ ทรัพย์สินอย่างอื่นของคนเค็รทาง ฤฯ แยกอาศัยอันเอาไว้ในโรงแรม โฮเต็ล ฤฯ สถานที่เช่นนั้น

มาตรา ๒๖๖ ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ ฤฯ เจ้าสำนักโรงแรม โฮเต็ล ฤฯ สถานที่เช่นนั้น จะใช้บุริมสิทธิของตนบังคับทำนองเดียวกับผู้รับจำนำก็ได้ บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการบังคับจำนำนั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

LIRT

มาตรา ๒๖๗ บุริมะสิทธิในมูลรับขนนั้น ใช้สำหรับเอาค่า
รางวัลพาหนะในการรับขนคนโดยสารภษาของ กับทั้งค่าใช้จ่าย
อันเป็นอุปกรณ์ และเป็นบุริมะสิทธิมีอยู่เหนือของและเครื่อง
เคื่องทางทั้งหมดอันอยู่ในมือของผู้ขนส่ง

มาตรา ๒๖๘ ในกรณีดังได้ปรารภไว้ในความแปดมาตรา
ก่อนนั้น ผู้ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ก็ดี เจ้าสำนักโรงแรมก็ดี
ฤผู้ขนส่งก็ดี จะใช้บุริมะสิทธิของตนเหนืออสังหาริมทรัพย์
อันเป็นของบุคคลภายนอกก็ได้ เว้นแต่ตนจะได้อรู้ในเวลาอัน
ควรรู้อได้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นของบุคคลภายนอก

ถ้าอสังหาริมทรัพย์นั้นถูกลักลอบสูญหาย ท่านให้บังคับ
ตามบทกฎหมายว่าด้วยการแสวงคืนครองทรัพย์

มาตรา ๒๖๙ บุริมะสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้
สำหรับเอาค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาสังหาริมทรัพย์ และมีอยู่เหนือ
สังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบุริมะสิทธินี้ยังใช้ สำหรับเอาค่าใช้จ่ายที่จำเป็น อันได้
เสียไปเพื่อที่จะสงวนสิทธิ ฤรับสภาพสิทธิ ฤบังคับสิทธิ อัน
เกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์นั้นอีกด้วย

มาตรา ๒๗๐ บุริมะสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้

สำหรับเอาราคาซื้อขายและดอกเบี้ยวในราคานั้น และมีอยู่เหนือ
สังหาริมทรัพย์อันนั้น

มาตรา ๒๓๑ บุริมะสิทธิในมูลค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุ๋ย
นั้น ใช้สำหรับเอาราคาค่าเมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุ๋ย และ
ดอกเบี้ยวในราคานั้น และมีอยู่เหนือดอกผลอันเกิดงอกใน
ที่ดินเพราะใช้สิ่งเหล่านั้นภายในปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ใช้

มาตรา ๒๓๒ บุริมะสิทธิในมูลค่าแรงงานเพื่อกรรมกรรมและ
อุตสาหกรรมนั้น ในส่วนบุคคลที่ได้ทำการกรรมกรรม ใช้
สำหรับเอาค่าจ้างนับถอยหลังขึ้นไปปีหนึ่ง และในส่วนบุคคลที่
ได้ทำการกรรมกรรม ใช้สำหรับเอาค่าจ้างนับถอยหลังขึ้น
ไปสามเดือน และเป็นบุริมะสิทธิมีอยู่เหนือดอกผลฤาสิ่งของ
ที่ประดิษฐ์ขึ้นอันเกิดแต่แรงงานของบุคคลนั้น ๆ

(ข) บุริมะสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๒๓๓ ถ้าหนี้มีอยู่เป็นคุณแก่บุคคลผู้ใดในมูลค่าอย่าง
หนึ่งอย่างใดดังจะกล่าวต่อไปนี้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีบุริมะสิทธิ
เหนือสังหาริมทรัพย์เฉพาะอย่างของลูกหนี้ คือ

(๑) รักษาสังหาริมทรัพย์

(๒) จ้างทำของเป็นการงานทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๘๓

(๓) ชื่อขายอสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๒๗๔ บริมะสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาสังหาริมทรัพย์ และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๖๕ วรรคสองนั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่กำลังมาในวรรคก่อนนี้ด้วย

มาตรา ๒๗๕ บริมะสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการรารทำขึ้นบนอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาสินจ้าง ค่าทำของเป็นการรารอันผู้ก่อสร้าง สถาปนิก ฤผู้รับจ้างได้ทำลงบนอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

อนึ่งบริมะสิทธินี้ย่อมเกิดขึ้น ต่อเมื่อ อสังหาริมทรัพย์นั้น มีราคาเพิ่มขึ้นในปัจจุบันเพราะการที่ได้ทำขึ้นนั้น และมีอยู่เพียงเหนือราคาที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

มาตรา ๒๗๖ บริมะสิทธิในมูลชื่อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น ใช้สำหรับเอาราคาอสังหาริมทรัพย์และดอกเบี้ยในราคานั้น และมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์อันนั้น

๓ ลำดับแห่งบริมะสิทธิ

มาตรา ๒๗๗ เมื่อมีบริมะสิทธิสามัญหลายรายแย้งกัน

เล่ม ๔๒ หน้า ๘๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

ท่านให้ถือว่าบุริมสิทธิทั้งหลายนั้นมีลำดับที่จะให้ผลก่อนหลัง
ดังที่ได้เรียงลำดับไว้ในมาตรา ๒๕๓

เมื่อมีบุริมสิทธิสามัญแย้งกับบุริมสิทธิพิเศษ ท่านว่า
บุริมสิทธิพิเศษย่อมอยู่ในลำดับก่อน แต่บุริมสิทธิในมูลค่า
ให้จ่ายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน นั้นย่อมอยู่ในลำดับก่อนในฐานะที่
จะใช้สิทธินั้นต่อ เจ้าหนี้ ผู้ได้รับประโยชน์จากการ นั้น หมดทุก
คนด้วยกัน

มาตรา ๒๗๘ เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกันหลายรายเหนือสังหา
ริมทรัพย์ อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลังดังที่
เรียงไว้ต่อไปนี้ คือ

(๑) บุริมสิทธิในมูลเช่าสังหาริมทรัพย์ พักอาศัยใน
โรงแรมและรับขน

(๒) บุริมสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์ แต่ถ้ามีบุคคล
หลายคนเป็นผู้รักษา ท่านว่าผู้ที่รักษาภายหลังอยู่ในลำดับก่อน
ผู้ที่ได้รักษามาก่อน

(๓) บุริมสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ค่าเมล็ด
พันธุ์ ไม้พันธุ์ ญาปุ๋ย และค่าแรงจากรกสิกรรมและอุตสาหกรรม
ถ้าบุคคลผู้ใดมีบุริมสิทธิอยู่ในลำดับเป็นที่หนึ่ง และ
อยู่ในขณะที่ตนได้ประโยชน์แห่งหนึ่มาจน ว้ายยังมีบุคคลอื่น

ซึ่งมีบุริมะสิทธิอยู่ในลำดับที่สองๆที่สามไซ้ ท่านห้ามมิให้บุคคลผู้นั้นใช้สิทธิในการที่ตนอยู่ในลำดับก่อนนั้นต่อบุคคลอื่น เช่นว่ามา และท่านห้ามมิให้ใช้สิทธินี้ต่อผู้ที่ได้รับรักษาทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้มีบุริมะสิทธิในลำดับที่หนึ่งนั้นเองด้วย

ในส่วนตอกลง ท่านให้บุคคลผู้ใดทำการรกรกสิกรรมอยู่ในลำดับที่หนึ่ง ผู้ส่งเมล็ดพันธ์ ไม้พันธ์ ญาบัย อยู่ในลำดับที่สอง และให้ผู้เช่าที่ดิน อยู่ในลำดับที่สาม

มาตรา ๒๗๘ เมื่อมีบุริมะสิทธิพิเศษแย้งกันหลายรายเหนืออสังหาริมทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ถือลำดับก่อนหลังดังที่ได้เรียงลำดับไว้ในมาตรา ๒๗๓

ถ้าได้ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้นสืบต่อกันไปอีกไซ้ ลำดับก่อนหลังในระหว่างผู้ขายด้วยกันนั้น ท่านให้เป็นไปตามลำดับที่ได้ซื้อขายก่อนและหลัง

มาตรา ๒๘๐ เมื่อบุคคลหลายคนมีบุริมะสิทธิในลำดับเสมอกันเหนือทรัพย์อันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านให้ต่างคนต่างได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วน มากน้อย แห่งจำนวนที่ตนเป็นเจ้าของ

๔ ผลแห่งบุริมสิทธิ

มาตรา ๒๘๑ บุริมสิทธิอันมีอยู่เหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น ท่านห้ามมิให้ใช้ เมื่อบุคคลภายนอกได้ทรัพย์นั้นจากลูกหนี้ และได้ส่งมอบทรัพย์ให้กันไปเสร็จแล้ว

มาตรา ๒๘๒ เมื่อมีบุริมสิทธิแย้งกับสิทธิจำนำสังหาริมทรัพย์ ท่านว่าผู้รับจำนำย่อมมีสิทธิเป็นอย่างเดียวกันกับผู้ทรงบุริมสิทธิในลำดับที่หนึ่งดังที่เรียงไว้ในมาตรา ๒๗๘ นั้น

มาตรา ๒๘๓ บุคคลผู้มีบุริมสิทธิสามัญต้องรับชำระหนี้เอาจากสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ก่อน ต่อเมื่อยังไม่พอจึงให้เอาชำระหนี้จากอสังหาริมทรัพย์ได้

ในส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้น ก็ต้องรับชำระหนี้เอาจากอสังหาริมทรัพย์ อันมิได้ตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษเสียก่อน

ถ้าบุคคลใดมีบุริมสิทธิสามัญและละเลยด้วยความประมาท เลินเล่อไม่สอด เข้าแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์ ตาม ความ ที่กล่าวมาในวรรคทั้งสองข้างบนนี้ไซ้ อันบุคคลนั้นจะใช้บุริมสิทธิของตนต่อบุคคลภายนอกผู้ได้จดทะเบียนสิทธิไว้แล้ว เพื่อจะเอาใช้จนถึงขนาดเช่นที่ตนจะหากได้รับเพราะได้สอดเข้าแย้งขัดนั้น ท่านว่าหาอาจจะใช้ได้ไม่

อนึ่งบทบัญญัติ ที่กล่าวมาในวรรค ทั้งสามข้างต้นนี้ ท่านมิให้
ใช้บังคับ หากว่าเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์ได้นั้นจะพึงต้องเอา
มาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายทรัพย์สินอย่างอื่นก็ดี ฤหากว่าเงิน
ที่ขายอสังหาริมทรัพย์อันตกอยู่ในฐานะเป็นหลักประกันพิเศษนั้น
จะพึงต้องเอามาแบ่งเฉลี่ยก่อนเงินที่ขายอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น
ก็ดุจกัน

มาตรา ๒๘๔ บริمةสิทธิสามัญนั้น ถึงแม้จะมีได้ ไปลง
ทะเบียนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ก็ดี ย่อมจะยกขึ้นเป็นข้อ
ต่อสู้เจ้าหนี้ใด ๆ ที่ไม่มีหลักประกันพิเศษนั้นได้ แต่ความที่
กล่าวนี้ ท่านมิให้ใช้ ไป ถึง การต่อสู้บุคคล ภายนอก ผู้ได้ ไปลง
ทะเบียนสิทธิไว้

มาตรา ๒๘๕ บริمةสิทธิในมูลรักษาสังหาริมทรัพย์นั้น
ถ้าหากว่าเมื่อทำการเพื่อบำรุงรักษานั้นสำเร็จแล้ว ไปบอกลง
ทะเบียนไว้โดยพลันไซ้ บริمةสิทธิก็คงให้ผลต่อไป

มาตรา ๒๘๖ บริمةสิทธิในมูลจ้างทำของเป็นการรกรทำขึ้น
บนอสังหาริมทรัพย์นั้น หากทำรายการประมาณราคาชั่วคราว
ไปบอกลงทะเบียนไว้ก่อนเริ่มลงมือทำการไซ้ บริمةสิทธิก็
คงให้ผลต่อไป แต่ถ้ราคาที่ทำจริงนั้นต่ำกว่าที่ได้ประมาณไว้
ชั่วคราว ท่านว่าบริمةสิทธิในส่วนจำนวนที่ล้าอยู่นั้นห้ามไม่

ส่วนการที่จะวินิจฉัยว่า อสังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาเพิ่มขึ้น เพราะการอันใดทำขึ้นบน อสังหาริมทรัพย์เล็กน้อยเพียงใดนั้น ท่านให้ศาลตั้งแต่ผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กะประมาณ ในเวลาที่มีแย้งคดีในการแบ่งเฉลี่ย

มาตรา ๒๔๗ บุริมะสิทธิใดได้ไปจดลงทะเบียนแล้วตาม บทบัญญัติแห่งมาตราทั้งสองข้างบนนี้ บุริมะสิทธินั้นท่านว่าอาจ จะใช้ ได้ ก่อนสิทธิจำนอง

มาตรา ๒๔๘ บุริมะสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น หากว่าเมื่อไปลงทะเบียนสัญญาซื้อขายนั้น บอกลงทะเบียนไว้ ด้วยว่าราคาฤดอตกเบียในราคานั้นยังมีได้ชำระไซ้ บุริมะสิทธิ นั้นก็คงให้ผลต่อไป

มาตรา ๒๔๙ ว่าถึงผลแห่งบุริมะสิทธิ นอกจากที่ได้ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๑ ถึง ๒๔๘ นี้แล้ว ท่านให้นำบท บัญญัติทั้งหลายแห่งลักษณะจำนองมาใช้ บังคับด้วยตามแต่กรณี

หมวด ๓

ลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคน

มาตรา ๒๕๐ ถ้าการชำระหนี้เป็นการอันจะแบ่งกันชำระได้ และมีบุคคลหลายคนเป็นลูกหนี้ก็ดี มีบุคคลหลายคนเป็น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๘๕

เจ้าหน้าที่ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านว่าลูกหนี้แต่ละคนจะต้อง
รับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน และเจ้าหน้าที่แต่ละคนก็ชอบ
ที่จะได้รับแต่เพียงเป็นส่วนเท่า ๆ กัน

มาตรา ๒๕๑ ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดย
ทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหน้าที่
ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือ
ลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหน้าที่จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใด
คนหนึ่งสิ้นเชิงฤๅแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้
ทั้งปวง ก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ที่ว่าทุกคนจนกว่าหนี้ นั้นจะได้ชำระ
เสร็จสิ้นเชิง

มาตรา ๒๕๒ การที่ลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่งชำระหนี้ นั้น ย่อม
ได้เป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้คนอื่น ๆ ด้วย วิธีเดียวกันนี้ท่าน
ให้ใช้บังคับแก่การใด ๆ อันพึงกระทำแทนชำระหนี้ วงทรัพย์
สินแทนชำระหนี้ และหักกลบลบหนี้ด้วย

ลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่งมีสิทธิเรียกร้องอย่างไร ลูกหนี้
คนอื่น ๆ จะเอาสิทธิอันนั้นไปใช้หักกลบลบหนี้หาได้ไม่

มาตรา ๒๕๓ การปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่งนั้น
ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้คนอื่น ๆ เพียงเท่าส่วนของ

ลูกหนี้ที่ได้ปลดให้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๕๔ การที่เจ้าหนี้ผิดนัดต่อลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่ง นั้น ย่อมได้เป็นคุณประโยชน์แก่ลูกหนี้คนอื่น ๆ ด้วย

มาตรา ๒๕๕ ข้อความจริงอันใด นอกจากที่ระบุไว้ใน มาตรา ๒๕๒ ถึง ๒๕๔ นั้น เมื่อเป็นเรื่องทั่วถึงตัวลูกหนี้ ร่วมกันคนใดก็ย่อมเป็นไปเพื่อคุณและโทษแต่เฉพาะแก่ลูกหนี้ คนนั้น เว้นแต่จะปรากฏว่าขัดกับสภาพแห่งหนี้นั้นเอง

ความที่ท่วมาน เมื่อจะกล่าวโดยเฉพาะก็คือว่าให้ใช้แก่การ ให้คำบอกกล่าว การผิดนัด การที่หยาบคายถึงความผิด การ ชำระหนี้อันเป็นพันธวิสัยแก่ฝ่ายลูกหนี้ร่วมกันคนหนึ่ง กำหนด อายุความฤการที่อายุความสุดหยุดลง และการที่สิทธิเรียก ร้องเคลื่อนกลืนกันไปกับหนี้สิน

มาตรา ๒๕๖ ในระวางลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลายนั้น ท่าน ว่าต่างคนต่างต้องรับผิดชอบเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าส่วนที่ลูกหนี้ร่วมกันคนใดคนหนึ่ง จะพึงชำระนั้น เป็นอันจะเรียกเอาจากคนอื่นไม่ได้ไซ้ ยัง ขาดจำนวนอยู่เท่าไรลูกหนี้คนอื่น ๆ ซึ่งจำต้องออกส่วนด้วยนั้น ก็ต้องรับใช้ แต่ถ้าลูกหนี้ร่วมกันคนใดเจ้าหนี้ได้ปลดให้หลุด

พ้นจากหน้ันอันร่วมกันนั้นแล้ว ส่วนที่ลูกหน้ันคนนั้นจะพึงต้องชำระหนี้ก็ตกเป็นภ้ัพแก่เจ้าหน้ันไป

มาตรา ๒๕๓ ถ้าในสัญญาอันหนึ่งอันใดมีบุคคลหลายคนร่วมกันผูกพันตนในอันจะทำการชำระหนี้ไซ้ หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบเช่นอย่างเป็นลูกหน้ันร่วมกัน แม้ถึงว่าเป็นการอันจะแบ่งกันชำระหนี้ได้

มาตรา ๒๕๔ ถ้าบุคคลหลายคนมีสิทธิเรียกร้องการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนอาจจะเรียกให้ชำระหนี้ สั้นเชิงได้ไซ้ แม้ถึงว่าลูกหน้ันจำต้องชำระหนี้สั้นเชิงแต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือเจ้าหน้ันร่วมกัน) ก็ดี ท่านว่าลูกหน้ันจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้ันแต่คนใดคนหนึ่งก็ได้ตามแต่จะเลือก ความซ้ันให้ไซ้บังคับได้ แม้ทั้งที่เจ้าหน้ันคนหนึ่งจะได้ยื่นฟ้องเรียกชำระหนี้ไว้แล้ว

มาตรา ๒๕๕ การที่เจ้าหน้ันร่วมกันคนหนึ่งผิดนัดนั้น ย่อมเป็นโทษแก่เจ้าหน้ันคนอื่น ๆ ด้วย

ถ้าสิทธิเรียกร้อง และหนี้สั้นนั้นเป็นอันเก็ลอนกล้ันกันไปในเจ้าหน้ันร่วมกันคนหนึ่ง สิทธิของเจ้าหน้ันคนอื่น ๆ อันมีต่อลูกหน้ันก็ย่อมเป็นอันระงับสั้นไป

นอกจากนี้ ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๕๒, ๒๕๓ และ ๒๕๕ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม กล่าวโดยเฉาะก็คือ แม้

เจ้าหน้าร่วมกัน คนหนึ่ง จะโอนสิทธิเรียกร้องให้แก่บุคคลอื่นไป ก็หากระทบกระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหน้าคนอื่น ๆ ด้วยไม่

มาตรา ๓๐๐ ในระวางเจ้าหน้าร่วมกันนั้น ท่านว่าต่างคน ชอบที่จะได้รับชำระหนี้เป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๐๑ ถ้าบุคคลหลายคนเป็นหนี้อันจะแบ่งกันชำระ มิได้ ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๓๐๒ ถ้าการชำระหนี้เป็นการอันจะแบ่งกันชำระ มิได้ และมีบุคคลหลายคนเป็นเจ้าหนี้ ถ้าบุคคลเหล่านั้น มิได้เป็นเจ้าหน้าร่วมกันไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ได้แต่จะชำระหนี้ให้ ได้ประโยชน์แก่บุคคลเหล่านั้นทั้งหมดด้วยกัน และเจ้าหนี้ แต่ละคนจะเรียกชำระหนี้ได้ ก็แต่เพื่อได้ประโยชน์ด้วยกันหมด ทุกคนเท่านั้น อนึ่งเจ้าหนี้แต่ละคนจะเรียกให้ลูกหนี้วางทรัพย์ ที่เป็นหนี้นั้นไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคนด้วยกันก็ได้ ถ้าทรัพย์นั้นไม่ควรแก่การจะวางไว้ ก็ให้ส่งแก่ผู้พิทักษ์ ทรัพย์ซึ่งศาลจะได้ ตั้งแต่งขึ้น

นอกจากนี้ ข้อความจริงใดที่ท้าวถึงเจ้าหน้าคนหนึ่งเท่านั้น หาเป็นไปเพื่อคุณฤทธิโทษแก่เจ้าหน้าคนอื่น ๆ ด้วยไม่

หมวด ๔

โอนสิทธิเรียกร้อง

มาตรา ๓๐๓ สิทธิเรียกร้องนั้นท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นไว้แต่สภาพแห่งสิทธินั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้

ความที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ หากกรณีได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น การแสดงเจตนาเช่นว่านี้ ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๓๐๔ สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดไม่ได้ สิทธิเรียกร้องเช่นนั้น ท่านว่าจะโอนกันหาได้ไม่

มาตรา ๓๐๕ เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องไป สิทธิจำนองฎาจำนำที่มีอยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี สิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี ย่อมตกไปได้แก่ผู้รับโอนด้วย

อนึ่งผู้รับโอนจะใช้บุริมะสิทธิใด ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องในกรณีบังคับยึดทรัพย์ฤกษ์ล้มละลายนั้นก็ได้

มาตรา ๓๐๖ การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้

ถูกลูกหนี้ได้ ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวฤ
ความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พ่อแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน ฤด้วย
ประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว ฤก่อนได้ตกลงให้
โอนไซ้ ลูกหนี้นั้นก็พ้นอันหลุดพ้นจากหนี้

มาตรา ๓๐๗ ถ้าพิพาทอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอน
รายใดได้บอกกล่าวฤตกลงกันก่อน โอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่า
โอนรายอื่น ๆ

มาตรา ๓๐๘ ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวมาใน
มาตรา ๓๐๖ โดยมีได้อัดเงื่อนไข ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อ
ผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะระงับหนี้
ลูกหนี้ได้ ใช้เงินให้แก่ผู้โอนไปไซ้ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้น
ก็ได้ ฤถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้นลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้
โดยอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้นั้นมิได้
ก่อขึ้นเลยก็ได้

ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูก
หนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใด ก็
จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียก
ร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซ้

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๕๕

ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หากว่าสิทธินั้น จะได้ถึง กำหนดไม่ ช้ากว่าเวลาถึงกำหนด แห่ง สิทธิเรียกร้องอันได้ โอนไปนั้น

มาตรา ๓๐๕ การโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ท่านว่าจะยกขึ้นเป็น ข้อต่อสู้ ลูกหนี้ ญามุคคณายนอกคนอื่นได้ แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้น ได้สลักหลังไว้ในตราสาร และตัวตราสารนั้น ได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปด้วย

มาตรา ๓๑๐ ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ลูกหนี้ มีสิทธิที่จะสอบสวนถึงตัวผู้ทรงตราสาร ฤๅสอบสวนความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อฤๅดวงตราของผู้ทรงได้ แต่ก็ห้ามความผูกพันที่จะต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ แต่ถ้ลูกหนี้ทำการโดยทุจริตฤๅประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไซ้ การชำระหนี้นั้นก็ไม่ใช่อันสมบูรณ์

มาตรา ๓๑๑ บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ท่านให้ใช้บังคับตลอดถึงกรณี ที่มี กำหนดตัวเจ้าหนี้ระบุไว้ในตราสารซึ่งมีข้อความจดไว้ด้วยว่า ให้ชำระหนี้แก่ผู้ทรงตราสาร

มาตรา ๓๑๒ ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ ซึ่งต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอน

เล่ม ๔๒ หน้า ๘๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

โดยสจริตนั้นหาได้ไม่ เว้นแต่ที่ปรากฏในตัวตราสารนั้นเอง
ฎาที่มีขึ้นเป็นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น

มาตรา ๓๑๓ บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนนี้ ท่านให้ใช้
บังคับตลอดถึงหน้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือหน้อันด้วย แล้วแต่
กรณี

หมวด ๕

ความระงับหน้

ส่วนที่ ๑

การชำระหน้

มาตรา ๓๑๔ อันการชำระหน้นั้น ท่านว่าบุคคลภายนอก
จะเป็นผู้ชำระก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหน้จะไม่เปิดช่องให้
บุคคลภายนอกชำระ ฎาจะขัดกับเจตนาอันผู้กรณีได้แสดงไว้

บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียด้วยในการชำระหน้นั้น จะเข้า
ชำระหน้โดยซ้นใจลูกหน้หาได้ไม่

มาตรา ๓๑๕ อันการชำระหน้นต้องทำให้แก่ตัวเจ้าหน้
ฎาแก่บุคคลผู้มิอำนาจรับชำระหน้แทนเจ้าหน้ การชำระหน้
ทำให้แก่บุคคลผู้มิอำนาจรับชำระหน้นั้น ถ้าเจ้าหน้ให้
สัตยาบันกันบว่าสมบูรณ์

มาตรา ๓๑๖ ถ้าการชำระหนี้ได้ทำให้แก่ผู้ครองตาม
ปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ ท่านว่าการชำระหนี้จะสมบูรณ์
ก็แต่เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๓๑๗ นอกจากกรณีที่กล่าวไว้ในมาตราก่อน
การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้รับนั้น ท่านว่าย่อม
สมบูรณ์เพียงเท่าที่ตัวเจ้าหนี้ได้ลาถออกขึ้นแต่การนั้น

มาตรา ๓๑๘ บุคคลผู้ถือใบเสร็จเป็นสำคัญ ท่านนับว่าเป็น
ผู้มีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ แต่ความที่กล่าวนี้ท่านมิให้ใช้ ถ้า
บุคคลผู้ชำระหนี้รู้ว่าสิทธิเช่นนั้นหาไม่มี ฤาไม่รู้เท่าถึงสิทธินั้น
เพราะความประมาทเลินเล่อของตน

มาตรา ๓๑๙ ถ้าศาลสั่งให้ลูกหนี้คนที่สามงดเว้นทำการชำระ
หนี้แล้ว ยังขืนชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเองไซ้ ท่านว่า
เจ้าหนี้ผู้ร้องขอให้ยึดทรัพย์จะเรียกให้ ลูกหนี้ คน ที่สาม นั้น
ทำการชำระหนี้อีกให้ คู่กับความเสี่ยงหายอันตนได้รับก็ได้

อนึ่งข้อความซึ่งกล่าวมาในวรรคข้างต้นนี้หาเป็นข้อขัดขวาง
ในการที่ลูกหนี้คนที่สามจะใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่เจ้าหนี้ของตนเอง
นั้นไม่

มาตรา ๓๒๐ อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบาง

ส่วน ฎาให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่

มาตรา ๓๒๑ ถ้าเจ้าหนี้ขอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้นั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป

ถ้าเพื่อที่จะทำให้พอแก่ใจเจ้าหนี้ ลูกหนี้รับภาระเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อเจ้าหนี้ใคร เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านมิให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้ได้ก่อหนี้ขึ้นแทนการชำระหนี้

ถ้าชำระหนี้ด้วยออก — ด้วยโอน — ฎาด้วยสลักหลัง ตัวเงิน ฎาประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้จะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงิน ฎาประทวนสินค้านั้นได้ใช้เงินแล้ว

มาตรา ๓๒๒ ถ้าเอาทรัพย์สินที่ดี สิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกที่ดี ฎาสีทธิอย่างอื่นที่ดี ให้แทนการชำระหนี้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ เพื่อชำระคูปองและเพื่อการรอนสิทธิทำนองเดียวกับผู้ขาย

มาตรา ๓๒๓ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้ส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านว่าบุคคลผู้ชำระหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สินตามสภาพที่เป็นอยู่ในเวลาที่ส่งมอบ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๕๕

ลูกหนี้จำต้องรักษาทรัพย์สินไว้ด้วยความระมัดระวังเช่นอย่าง
วิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง จนกว่าจะได้ส่งมอบ
ทรัพย์สิน

มาตรา ๓๒๔ เมื่อมิได้มีแสดงเจตนาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่า
จะพึงชำระหนี้สถานที่ใดไซ้ร่ หากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะ
สิ่ง ท่านว่าต้องส่งมอบกันณสถานที่ซึ่งทรัพย์สินได้อยู่ในเวลา
เมื่อก่อให้เกิดหนี้ ส่วนการชำระหนี้โดยประการอื่น ท่าน
ว่าต้องชำระณสถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้

มาตรา ๓๒๕ เมื่อมิได้มีแสดงเจตนาไว้ในข้อค่าใช้จ่าย
ในการชำระหนี้ ท่านว่าฝ่ายลูกหนี้พึงเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย แต่ถ้
ค่าใช้จ่ายนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเพราะเจ้าหนี้อย้ายภูมิลำเนาที่ดี ๆ
เพราะการอื่นใดอันเจ้าหนี้ได้กระทำก็ดี ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเท่าใด
เจ้าหนี้ต้องเป็นผู้ออก

มาตรา ๓๒๖ บุคคลผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับใบเสร็จเป็น
สำคัญจากผู้รับชำระหนี้ และถ้าหนี้ได้ชำระสิ้นเชิงแล้ว ผู้
ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับเวณกินเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้
ฤๅให้ขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย ถ้และเอกสารนั้นสูญหาย บุคคล
ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะให้จัดแจ้งความขอรับหนังสือลงในใบเสร็จ
ฤๅในเอกสารอีกฉบับหนึ่งต่างหากก็ได้

ถ้าหนี้ได้ชำระแต่บางส่วนก็ดี ถ้าถ้าเอกสารนั้นยังให้
สิทธิอย่างอื่นใดแก่เจ้าหน้อยก็ดี ท่านว่าลูกหนชอบแต่ที่จะได้
รับใบเสร็จไว้เป็นค่มือ และให้จัดแจ้งการชำระหนี้ลงไว้
ในเอกสาร

มาตรา ๓๒๗ ในกรณีชำระดอกเบี้ย ถ้าชำระหน้อยอย่างอื่น
อันมีกำหนดชำระเป็นระยะเวลา นั้น ถ้าเจ้าหนออกใบเสร็จให้
เพื่อระยะหนึ่งแล้วโดยมิได้อัดเออน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อน
ว่าเจ้าหนได้รับชำระหนเพื่อระยะก่อน ๆ นั้นด้วยแล้ว

ถ้าเจ้าหนออกใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ท่านให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนได้รับดอกเบี้ยแล้ว

ถ้าเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนได้เวนคืนแล้วไซ้ ท่าน
ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหนี้เป็นอันระงับสิ้นไปแล้ว

มาตรา ๓๒๘ ถ้าลูกหนต้องผูกพันต่อเจ้าหนในอันจะกระทำ
การเพื่อชำระหนเป็นการอย่างเดียวกันโดยมูลหนหลายราย และ
ถ้าการที่ลูกหนชำระหนนั้นไม่เพียงพอ จะเปลืองหนสินได้หมด
ทุกรายไซ้ เมื่อทำการชำระหน ลูกหนระบุว่าชำระหนสิน
รายใด ก็ให้หนสินรายนั้นเป็นอันได้เปลืองไป

ถ้าลูกหนไม่ระบุ ท่านว่าหนสินรายไหนถึงกำหนด ก็ให้
รายนั้นเป็นอันได้เปลืองไปก่อน ในระวางหนสินหลายรายถึง

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๑

กำหนดนั้น รายใดเจ้าหนี้มีประกันน้อยที่สุด ก็ให้รายนั้นเป็นอัน
ได้เปลื้องไปก่อน ในระหว่างหนี้สินหลายรายที่มีประกันเท่า ๆ กัน
ให้รายที่ตกหนักที่สุดแก่ลูกหนี้เป็นอันได้เปลื้องไปก่อน ใน
ระหว่างหนี้สินหลายรายที่ตกหนักแก่ลูกหนี้เท่า ๆ กัน ให้หนี้
สินรายเก่าที่สุดเป็นอันได้เปลื้องไปก่อน และถ้ามีหนี้สิน
หลายรายเก่าเท่า ๆ กัน ก็ให้หนี้ทุกรายเป็นอันได้เปลื้องไปตาม
ส่วนมากและน้อย

มาตรา ๓๒๘ ถ้านอกจากการชำระหนี้อันเป็นประธาน ลูกหนี้
ยังจะต้องชำระ ดอกเบี้ย และเสีย ค่าฤชา ธรรมเนียม อีกด้วยไซ้
หากการชำระหนี้ในครั้งหนึ่ง ๆ ไม่ได้ราคาเพียงพอจะเปลื้องหนี้สิน
ได้ทั้งหมด ท่านให้เอาจัดใช้ เป็นค่าฤชาธรรมเนียมเสียก่อน
แล้วจึงใช้ดอกเบี้ย และในที่สุดจึงให้ใช้ ในการชำระหนี้
อันเป็นประธาน

ถ้าลูกหนี้ระบุให้จัดใช้เป็นประการอื่น ท่านว่าเจ้าหนี้
จะบอกบัดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ได้

มาตรา ๓๓๐ เมื่อขอปฏิบัติกิจการชำระหนี้โดยชอบแล้ว บันดา
ความรับผิดชอบอันเกิดแต่การ ไม่ชำระหนี้ ก็เป็นอันปลดเปลื้อง
ไป นับแต่เวลาที่ขอปฏิบัติกิจการชำระหนี้

มาตรา ๓๓๑ ถ้าเจ้าหน้าที่บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ดี ฤ
ไม่สามารถจะรับชำระหนี้ได้ก็ดี หากบุคคลผู้ชำระหนี้วางทรัพย์สิน
อันเป็นวัตถุแห่งหนี้ไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่แล้ว ก็ย่อมจะ
เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ได้ ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณี
ที่บุคคลผู้ชำระหนี้ไม่สามารถจะหยั่งรู้ถึงสิทธิ ฤไม่รู้ตัวเจ้าหน้าที่
ได้แน่นอนโดยมิใช่เป็นความผิดของตน

มาตรา ๓๓๒ ถ้าลูกหนี้จำต้องชำระหนี้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่จะต้อง
ชำระหนี้ตอบแทนด้วยไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะกำหนดว่าต่อเมื่อ
เจ้าหน้าที่ชำระหนี้ตอบแทนจึงให้มีสิทธิรับเอาทรัพย์สินที่วางไว้นั้นก็
ได้

มาตรา ๓๓๓ การวางทรัพย์สินนั้นต้องวาง ณ สำนักงานการวางทรัพย์สิน
ประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้

ถ้าไม่มี บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย ฤกฎข้อ บังคับเฉพาะ การ
ในเรื่องสำนักงานการวางทรัพย์สิน เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ร้องขอ ศาลจะ
ต้องกำหนดสำนักงานการวางทรัพย์สิน และตั้งแต่งผู้พิทักษ์ทรัพย์สินที่
วางนั้นขึ้น

ผู้วางต้อง บอกกล่าวให้เจ้าหน้าที่ทราบการที่ได้วางทรัพย์สินนั้น
โดยพลัน

มาตรา ๓๓๔ ลูกหนี้มีสิทธิจะถอนทรัพย์สินที่วางนั้นได้ ถ้า
ลูกหนี้ถอนทรัพย์สินนั้น ท่านให้ถือเสมือนว่ามีได้วางทรัพย์สินไว้เลย

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๓

สิทธิถอนทรัพย์สินเป็นอันขาดในกรณีต่อไปนี้

(๑) ถ้าลูกหนี้ แสดงต่อ สำนักงาน วางทรัพย์สิน ว่าตนยอมละสิทธิที่จะถอน

(๒) ถ้าเจ้าหนี้ แสดงต่อ สำนักงาน วางทรัพย์สินว่าจะรับเอาทรัพย์สินนั้น

(๓) ถ้าการวางทรัพย์สินนั้นได้เป็นไปโดยคำสั่งฎอนุมัติของศาล และได้บอกกล่าวความนั้นแก่สำนักงานวางทรัพย์สิน

มาตรา ๓๓๕ สิทธิถอนทรัพย์สินนั้น ตามกฎหมาย ศาลจะสั่งยึดหาได้ไม่

เมื่อได้ฟ้องคดีล้มละลายเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้แล้ว ท่านห้ามมิให้ใช้สิทธิถอนทรัพย์สินในระหว่างพิจารณาคดีล้มละลาย

มาตรา ๓๓๖ ถ้าทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งการชำระหนี้ไม่ควรแก่การจะวางไว้ก็ดี ถ้าเป็นที่พึงวิตกว่าทรัพย์สินนั้นเกลือกจะเสื่อมเสีย ถ้าทำลาย ฎาบบุสลายได้ก็ดี เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

บุคคลผู้ชำระหนี้จะเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด แล้ว

เอาเงินที่ได้แต่การขายวางแทนทรัพย์สินนั้นก็ได้ ความชอบท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีที่ค้ำรักษาทรัพย์สินจะแพงเกินควรนั้นด้วย

มาตรา ๓๓๗ ท่านไม่อนุญาตให้เอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

จนกว่าจะได้บอกให้เจ้าหนี้รู้ตัวก่อน การบอกนั้นจะดเสียก็ได้
ถ้าทรัพย์สินนั้นอาจเสื่อมทรมลง ฤกษ์มีอยู่ในการที่จะหน่วงการ
ขายทอดตลาดไว้

ในการที่จะขายทอดตลาดนั้น ท่านให้ลูกหนี้บอกกล่าวแก่
เจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า ถ้าละเลยเสียไม่บอกกล่าว ลูกหนี้
จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

การบอกให้รู้ตัวและบอกกล่าวนั้น ถ้าไม่เป็นอันจะทำได้
จะดเสียก็ได้

เวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาด กับทั้งคำพรรณนา
ลักษณะแห่งทรัพย์สิน ท่านให้ประกาศโฆษณาให้ประชาชนทราบ

มาตรา ๓๓๘ ค่าฤชาธรรมเนียมในการวางทรัพย์สินขายทอด
ตลาดนั้น ให้ฝ่ายเจ้าหนี้เป็นผู้ออก เว้นแต่ลูกหนี้จะได้ถอน
ทรัพย์สินที่วาง

มาตรา ๓๓๙ สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินที่วางไว้นั้น
เป็นอันระงับสิ้นไปเมื่อพ้นเวลาสิบปี นับแต่ได้รับคำบอกกล่าว
การวางทรัพย์สิน

อนึ่งเมื่อสิทธิของเจ้าหนี้ระงับสิ้นไปแล้วถึงแม้ลูกหนี้จะได้
ละสิทธิถอนทรัพย์สิน ก็ยังชอบที่จะถอนทรัพย์สินนั้นได้

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๕

ส่วนที่ ๒

ปลดหน

มาตรา ๕๔๐ ถ้าเจ้าหน้าที่แสดงเจตนาต่อลูกหนว่าจะปลดหนให้ ท่านว่าหนนั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป

ถ้าหนมีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย ฎต้องเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนให้แก่ลูกหน ฎชี้คฆ่าเอกสารนั้นเสีย

ส่วนที่ ๓

หักกลบลบหน

มาตรา ๓๔๑ ถ้าบุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมูลหนอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และหนทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดจะชำระไซ้ ท่านว่าลูกหนฝ่ายใดฝ่ายหนที่ย่อมจะหลุดพ้นจากหนของตนด้วยหักกลบลบกันได้ เพียงเท่าจำนวนที่ตรงกันในมูลหนทั้งสองฝ่ายนั้น เว้นแต่สภาพแห่งหนฝ่ายหนจะไม่เปิดช่องให้หักกลบลบกันได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ หากเป็นการขัดกับเจตนาอันคุ้มครองได้แสดงไว้ แต่เจตนาเช่นนี้ท่าน

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๓๔๒ หักกลบสหพันธ์นั้น ทำได้ด้วยคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง
แสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การแสดงเจตนาเช่นนี้ท่านว่าจะมี
เงื่อนไขเงื่อนไขเป็นเวลาเริ่มต้นฤกษ์เวลาสิ้นสุดอีกด้วยหาได้ไม่

การแสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านว่ามีผล
ย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนึ่งทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบ
กันได้เป็นครั้งแรก

มาตรา ๓๔๓ การหักกลบสหพันธ์นั้น ถึงแม้ว่าสถานที่ซึ่งจะ
ต้องชำระหนี้ทั้งสองจะต่างกัน ก็หักกันได้ แต่ฝ่ายผู้ขอหักหนี้
จะต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อความเสียหายอย่าง
หนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่การนั้น

มาตรา ๓๔๔ สิทธิเรียกร้องไต่ยังมีข้อต่อสู้ สิทธิเรียก
ร้องนั้นท่านว่าหาอาจจะเอามาหักกลบสหพันธ์ได้ไม่ อนึ่งอายุความ
ย่อมไม่ตัดรอนการหักกลบสหพันธ์ แม้สิทธิเรียกร้องขาด
อายุความแล้ว แต่ไว้ในเวลาที่อาจจะหักกลบสหพันธ์กับสิทธิเรียก
ร้องฝ่ายอื่นได้นั้น สิทธิยังไม่ขาด

มาตรา ๓๔๕ หนี้รายใดเกิดแต่การอันมิชอบด้วยกฎหมาย
เป็นมูล ท่านห้ามมิให้ถูกหนี้ยื้อเอาประโยชน์แห่งหนี้รายนั้น
เพื่อหักกลบสหพันธ์กับเจ้าหนี้

มาตรา ๓๔๖ สิทธิเรียกร้องรายได้อัตโนมัติ ตามกฎหมาย ศาลจะ
สั่งยึดมิได้ สิทธิเรียกร้องรายได้อัตโนมัติจะเอาไปหักกลบลบ
หนี้ได้หรือไม่

มาตรา ๓๔๗ ลูกหนี้คนที่สามหากได้รับคำสั่งศาลห้ามมิให้
ใช้เงินแล้ว จะยกเอาหนี้ซึ่งตนได้มาภายหลังแต่นั้นขึ้นเป็นข้อ
ต่อสู้เจ้าหนี้ผู้ขอให้ยึดทรัพย์นั้น ท่านว่าหาอาจจะยกได้หรือไม่

มาตรา ๓๔๘ ถ้าคู่กรณีต่างฝ่ายต่างมีสิทธิเรียกร้องหลายราย
อันควรแก่การที่จะใช้หักกลบลบหนี้ได้ไซ้ ฝ่ายผู้ขอหักหนี้
จะระบุก็ได้ว่าพึงเอาสิทธิเรียกร้องรายใดบ้างเข้าหักกลบลบกัน
ถ้าการหักกลบลบหนี้ได้แสดงโดยมิได้ระบุเช่นนั้นก็ดี ถ้าถ้า
ระบุ แต่อีกฝ่ายหนึ่งท้วงขัดข้องโดยไม่ชักช้าก็ดี ท่านให้นำ
บทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๒๘ วรรค ๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าฝ่ายที่ขอหักกลบลบหนี้ยังเป็นหนี้ค่าดอกเบี้ยและค่าฤชา
ธรรมเนียมแก่อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ นอกจากการชำระหนี้อันเป็น
ประธานนั้นด้วยไซ้ ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๒๘ มา
ใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๔

เปลี่ยนแปลง

มาตรา ๓๔๘ เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาเปลี่ยนแปลง

เล่ม ๕๒ หน้า ๑๐๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนังสือ ท่านว่าหนังสือเป็นอันระงับสิ้น
ไปด้วยแปลงหนังสือใหม่

ถ้าทำหนังสือเงื่อนไขให้กลายเป็นหนังสือปราศจากเงื่อนไขก็ดี
เพิ่มเติมเงื่อนไขเข้าในหนังสือปราศจากเงื่อนไขก็ดี เปลี่ยน
เงื่อนไขก็ดี ท่านถือว่าเป็นอันเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่ง
หนังสือ

ถ้าแปลงหนังสือใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ ท่านให้บังคับด้วย
บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยโอนสิทธิ
เรียกร้อง

มาตรา ๓๕๐ แปลงหนังสือใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้น จะทำ
เป็นสัญญาระวางเจ้าหน้าที่กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยขึ้น
ใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่

มาตรา ๓๕๑ ถ้าหนังสือจะพึงเกิดขึ้นเพราะแปลงหนังสือใหม่นั้น
มิได้เกิดขึ้นก็ดี ได้ยกเลิกเสียเพราะมูลแห่งหนังสือไม่ชอบด้วย
กฎหมาย ถ้าเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีรั้งคุ้มครองก็ดี
ท่านว่าหนังสือเดิมนั้นก็ยังหารงับสิ้นไปไม่

มาตรา ๓๕๒ คู่กรณีในการแปลงหนังสือใหม่อาจโอนสิทธิจำนำ
จำนองที่ได้ให้ไว้เป็นประกันหนังสือเดิมนั้นไปเป็นประกันหนังสือ
ใหม่ได้ เพียงเท่าที่เป็นประกันวัตถุแห่งหนังสือเดิม แต่หลักประกัน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๐๕

เชื่อนว่านี้ ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้ให้ไว้ไซ้ ท่านว่าจำต้องได้
รับความยินยอมของบุคคลภายนอกนั้นด้วยจึงโอนได้

ส่วนที่ ๕

หน้เก็ลอนกัลนกัน

มาตรา ๓๕๓ ถ้าสิทธิและความรับผิดชอบในหนี้รายใดตกอยู่
แก่บุคคลคนเดียวกัน ท่านว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป
เว้นแต่เมื่อหน้ันตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก
ฎาเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนตามความในมาตรา ๕๑๗ วรรค ๓

ลักษณะ ๒

สัญญา

หมวด ๑

ก่อให้เก็ลสัญญา

มาตรา ๓๕๔ คำเสนอจะทำสัญญาอันบ่งระยะเวลาให้ทำ
คำสนองนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนได้ภายในระยะเวลาที่บ่งไว้

มาตรา ๓๕๕ บุคคลทำคำเสนอไปยังผู้อื่นซึ่งอยู่ห่างกันโดย
ระยะทาง และมีได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง จะถอนคำ

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๑๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เสนอของตนเสียหายในเวลาอันควร คาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนอเช่นนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่

มาตรา ๓๕๖ คำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอเช่นนั้น เสนอที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ณที่นั้นเวลานั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงการ ที่บุคคล คนหนึ่ง ทำคำเสนอไปยัง บุคคล อีก คนหนึ่ง ทางโทรศัพท์ ด้วย

มาตรา ๓๕๗ คำเสนอใดเขาบอกปิดไปยังผู้เสนอแล้วก็ได้ถามมิได้สนองรับภายในเวลากำหนดดังกล่าวมาในมาตรา ทั้งสามก่อนนี้ก็ได้ คำเสนอเช่นนั้นท่านว่าเป็นอันสิ้นความผูกพันแต่นั้นไป

มาตรา ๓๕๘ ถ้าคำบอกกล่าวสนอมาถึงล่วงเวลา แต่เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าคำบอกกล่าวนั้นได้ส่งโดยทางการซึ่งตามปกติควรจะมาถึงภายในเวลากำหนดไซ้ ผู้เสนอต้องบอกกล่าวแก่ผู้กระทำความเสียหายโดยพลันว่าคำสนอ^{นั้น}มาถึงเนิ่นช้า เว้นแต่จะได้บอกกล่าวเช่นนั้นก่อนแล้ว

ถ้าผู้เสนอละเลยไม่บอกกล่าวดังว่ามาในวรรคต้น ท่านให้ถือว่าคำบอกกล่าวสนอ^{นั้น}มิได้ล่วงเวลา

มาตรา ๓๕๙ ถ้าคำสนอมาถึงล่วงเวลา ท่านให้ถือว่าคำสนอ^{นั้น}กลายเป็นคำเสนอ^{ขึ้น}ใหม่

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๑๑

คำสั่งของอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด ฤๅมีข้อแก้ไข
อย่างอื่นประกอบด้วยนั้น ท่านให้ถือว่า เป็นคำบอกปิดไม่รับ
ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว

มาตรา ๓๖๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓๐ วรรค ๒ นั้น ท่าน
มิให้ใช้บังคับ ถ้าหากว่าขัดกับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง ฤๅ
หากว่าก่อนจะสนองรับนั้น คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้อยู่แล้วว่า
ผู้เสนอตายฤๅตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

มาตรา ๓๖๑ อันสัญญาะวางบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะ
ทางนั้น ย่อมเกิดเป็นสัญญาขึ้นแต่เวลาเมื่อคำบอกกล่าวสนอง
ไปถึงผู้เสนอ

ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง ฤๅตามปรกติประเพณี
ไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเกิด
เป็นสัญญาขึ้นในเวลาเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้น อันจะพึง
สันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ

มาตรา ๓๖๒ บุคคลออกโฆษณาให้คำมั่นว่าจะให้รางวัล
แก่ผู้ซึ่งกระทำการอันใด ท่านว่าจำต้องให้รางวัลแก่บุคคลใด ๆ
ผู้ได้กระทำการอันนั้น แม้ถึงมิใช่ว่าผู้นั้นจะได้กระทำเพราะ
เห็นแก่รางวัล

มาตรา ๓๖๓ ในกรณีที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ เมื่อยัง
ไม่มีใครทำการสำเร็จดังบ่งไว้นั้นอย่าทราบใด ผู้ให้คำมั่นจะถอน
คำมั่นของตนเสียโดยวิธีเดียวกับที่โฆษณานั้นก็ได้ เว้นแต่จะ
จะได้ แสดงไว้ในโฆษณานั้นว่าจะไม่ถอน

ถ้าคำมั่นนั้นไม่อาจจะถอนโดยวิธีดังกล่าวมาก่อน จะถอน
โดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ถ้าเช่นนั้นการถอนจะเป็นอันสมบูรณ์ใช้ได้
เพียงเฉพาะต่อบุคคลที่รู้

ถ้าผู้ให้คำมั่นได้กำหนดระยะเวลาให้ ด้วยเพื่อทำการอันบ่ง
นั้นไว้ ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ให้คำมั่นได้สละสิทธิ
ที่จะถอนคำมั่นนั้นเสียแล้ว

มาตรา ๓๖๔ ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันบ่งไว้ใน
โฆษณา ท่านว่าเฉพาะแต่คนที่ทำได้ ก่อนใคร หหมดเท่านั้น
มีสิทธิจะได้รับรางวัล

ถ้าบุคคลหลายคนกระทำการอันนั้นได้พร้อมกัน ท่านว่า
แต่ละคนมีสิทธิจะได้รับรางวัลเป็นส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน แต่ถ้า
รางวัลนั้นมีสภาพแบ่งไม่ได้ก็ดี ถ้าทำตามข้อความแห่งคำมั่น
นั้น บุคคลแต่คนเดียวจะพึงรับรางวัลก็ดี ท่านให้วินิจฉัยด้วย
วิธีจับสลาก

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ น้ ๑๑๓

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคทั้งสองข้างต้นนั้นท่านมิให้ใช้
บังคับ ถ้าในโฆษณานั้นแสดงเจตนาไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๖๕ คำมั่นจะให้รางวัลอันมีความประสงค์เป็นการ
ประกวดชิงรางวัลนั้น จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้กำหนดระยะเวลา
ไว้ในคำโฆษณาด้วย

การที่จะตัดสิน ว่าผู้ประกวด คนไหนได้ กระทำ สำเร็จ ตาม
เงื่อนไขในคำมั่นภายในเวลาที่กำหนดๆไม่ก็ดี ฤๅตัดสินใน
ระหว่างผู้ประกวดหลายคนนั้นว่าคนไหนดีกว่ากันอย่างไรก็ดี ให้
ผู้ช้ขาดซึ่งได้ระบุชื่อไว้ในโฆษณานั้นเป็นผู้ตัดสิน ฤๅถ้ามิได้
ระบุชื่อผู้ช้ขาดไว้ ก็ให้ผู้ให้คำมั่นเป็นผู้ตัดสิน คำตัดสินอันนี้
ย่อมผูกพันผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยทุกฝ่าย

ถ้าได้คะแนนทำดีเสมอกัน ท่านให้นำบทบัญญัติแห่ง
มาตรา ๓๖๕ วรรค ๒ มาใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่สร้างขึ้นประกวดนั้น ผู้ให้
คำมั่น จะเรียกให้โอน แก่ตนได้ ต่อ เมื่อได้ระบุไว้ในโฆษณา ว่า
จะพึงโอนเช่นนั้น

มาตรา ๓๖๖ ข้อความใด ๆ แห่งสัญญาอันคู่สัญญาแม่เพียง
ฝ่ายเดียวได้แสดงไว้ว่าเป็นสาระสำคัญอันจะต้องตกลงกันหมด

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๑๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

ทุกข้อนั้น หากคู่สัญญายังไม่ตกลงกันได้หมดทุกข้ออยู่ตราบใด เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านนับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน การที่ได้ทำความเข้าใจกันไว้เฉพาะบางสิ่งบางอย่าง ถึงแม้ว่าจะได้ตกลงไว้ก็หาเป็นการผูกพันไม่

ถ้าได้ตกลงกันว่าสัญญาอันมุ่งจะทำนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือไว้ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านนับว่ายังมีได้มีสัญญาต่อกัน จนกว่าจะได้ทำขึ้นเป็นหนังสือ

มาตรา ๓๖๗ สัญญาใดคู่สัญญาได้ถือว่าเป็นอันได้ทำกันขึ้นแล้ว แต่แท้จริงยังมีได้ตกลงกันในข้อหนึ่งข้อใดอันจะต้องทำความตกลงให้สำเร็จ ถ้าจะฟังอนมานได้ว่า ถึงหากจะไม่ทำความตกลงกันในข้อนี้ได้ สัญญานั้นก็จะได้ทำขึ้นไว้ ท่านว่าข้อความส่วนที่ได้ตกลงกันแล้วก็ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๓๖๘ สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปรกติประเพณีด้วย

หมวด ๒

ผลแห่งสัญญา

มาตรา ๓๖๕ ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง จะไม่ ยอมชำระหนี้ จนกว่า อีก ฝ่าย หนึ่ง จะ ชำระหนี้ ฤฯ ขอ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๑๕

ปฏิบัติการชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้น่าจะมีให้ใช้บังคับ ถ้า
หนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

มาตรา ๓๗๐ ถ้าสัญญาต่างตอบแทนมีวัตถุประสงค์เป็น
การก่อให้เกิดดาโอนทรัพย์สิทธิในทรัพย์เฉพาะสิ่ง และทรัพย์
นั้นสูญหายเสียหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษลูกหนี้
มิได้ไซ้ ท่านว่าการสูญหายนั้นตกเป็นภัยแก่เจ้าหนี้

ถ้าไม่ใช่ทรัพย์เฉพาะสิ่ง ท่านให้ใช้บทบัญญัติที่กล่าวมา
ในวรรคก่อนนี้บังคับแต่เวลาที่ทรัพย์นั้นกลายเป็นทรัพย์เฉพาะ
สิ่งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕๕ วรรค ๒ นั้นไป

มาตรา ๓๗๑ บทบัญญัติที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ท่านมี
ให้ใช้บังคับ ถ้าเป็นสัญญาต่างตอบแทนมีเงื่อนไขบังคับก่อน
และทรัพย์อันเป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้นสูญหายทำลายลงในระหว่างที่
เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

ถ้าทรัพย์นั้นเสียหายเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษ
เจ้าหนี้ได้ และเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว เจ้าหนี้จะเรียก
ให้ชำระหนี้โดยลดส่วนอันตนจะต้องชำระหนี้ตอบแทนนั้นลง
ฎาเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ แล้วแต่จะเลือก แต่ในกรณี
ต้นเหตุเสียหายเกิดเพราะฝ่ายลูกหนี้นั้น ท่านว่าหากกระทบ
กระทั่งถึงสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนไม่

มาตรา ๓๗๒ นอกจากกรณีทีกล่าไว้ ในสองมาตราก่อน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ห้ามสิทธิจะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่

ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษเจ้าหนี้ได้ ลูกหนี้ก็หาเสียสิทธิที่จะรับชำระหนี้ตอบแทนไม่ แต่ว่าลูกหนี้ได้อะไรไว้เพราะการปลดหนี้ก็ดี ฤๅใช้คุณวุฒิ ความสามารถ ของตนเป็น ประการอื่น เป็นเหตุให้ได้อะไรมา ฤๅเกลี้ยละเลยเสียไม่ชวนชววยเอาอะไรที่สามารถจะทำได้ก็ดี มากน้อยเท่าไร จะต้องเอามาหักกับจำนวนอันตนจะได้รับชำระหนี้ตอบแทน วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ ใช้ตลอดถึงกรณีที่มีการชำระหนี้ฝ่ายหนึ่งยังค้างชำระอยู่นั้นตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นมิต้องรับผิดชอบ ในเวลาเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งผิดนัดไม่รับชำระหนี้

มาตรา ๓๗๓ ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ ต้องรับ ผิด เพื่อ กลั่นอรรถฤๅความ ประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงของคณนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา ๓๗๔ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาตกลงว่าจะ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๑๗

ชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกไซ้ ท่านว่าบุคคลภายนอกมีสิทธิ
จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้โดยตรงได้

ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น สิทธิของบุคคลภายนอก
ย่อมเกิดขึ้น ตั้งแต่เวลาที่แสดงเจตนาแก่ลูกหนี้ว่า จะถือ
เอาประโยชน์จากสัญญาขึ้น

มาตรา ๓๗๕ เมื่อสิทธิของบุคคลภายนอกได้เกิดขึ้นตาม
บทบัญญัติแห่งมาตราก่อนแล้ว คู่สัญญาหาอาจจะเปลี่ยนแปลง
ภาระบังคับหนี้ในภายหลังได้ไม่

มาตรา ๓๗๖ ข้อต่อสู้อันเกิดแต่มูลสัญญาดังกล่าวมาใน
มาตรา ๓๗๔ นั้น ลูกหนี้อาจจะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้
จะได้รับประโยชน์จากสัญญานั้นได้

หมวด ๓

มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ

มาตรา ๓๗๗ เมื่อเข้าทำสัญญา ถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็น
มัดจำ ท่านให้ถือว่า การที่ให้มัดจำนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐาน
ว่าสัญญานั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว อนึ่งมัดจำย่อมเป็นประกันการ
ที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย

LIRT

มาตรา ๓๗๘ มัดจำนั้น ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้เป็นไปดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ให้ส่งคืน ถ้าจัดเอาเป็นการใช้เงินบางส่วนในเมื่อชำระหนี้

(๒) ให้รับ ถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ ถ้าการชำระหนี้ ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใด อันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ ถ้าถ้ามีการเลิกสัญญาเพราะความผิดของฝ่ายนั้น

(๓) ให้ส่งคืน ถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้ ถ้าการชำระหนี้ ตกเป็นพ้นวิสัย เพราะพฤติการณ์อันใด อันหนึ่ง ซึ่งฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ

มาตรา ๓๗๙ ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหน้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี ถ้าไม่ชำระหนี้ให้ลูกต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ก็ให้รับเบี้ยปรับ ถ้าการชำระหนี้อันจะพึงทำนั้นได้แก่งวดวันการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันนั้นฝ่ายนั้นมูลหนี้เมื่อใด ก็ให้รับเบี้ยปรับเมื่อนั้น

มาตรา ๓๘๐ ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ เจ้าหน้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้น แทนการชำระหนี้ก็ได้ แต่ถ้าเจ้าหน้แสดงต่อลูกหนี้ว่าจะเรียก

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๕

เอาเบี้ยปรับนั้นแล้ว ก็เป็นอันขาดสิทธิเรียกร้องชำระหนี้
อีกต่อไป

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการไม่
ชำระหนี้ จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นในฐานะเป็นจำนวน
น้อยที่สุดแห่งค่าเสียหายก็ได้ การพิสูจน์ค่าเสียหายยิ่งกว่านั้น
ท่านก่อนอนุญาตให้พิสูจน์ได้

มาตรา ๓๘๑ ถ้าลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้ เบี้ยปรับเมื่อ
ตนไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เช่นว่าไม่ชำระหนี้ตรงตาม
เวลาที่กำหนดไว้เป็นต้น นอกจากเรียกให้ชำระหนี้ เจ้าหนี้
จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นอีกด้วยก็ได้

ถ้าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนในมูลชำระหนี้
ไม่ถูกต้องสมควร ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๘๐
วรรค ๒

ถ้าเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้แล้ว จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้
ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิไว้เช่นนั้นในเวลารับชำระหนี้

มาตรา ๓๘๒ ถ้าสัญญาว่าจะทำการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นให้เป็น
เบี้ยปรับ ไม่ใช่เป็นจำนวนเงินไซ้ ท่านให้นำบทบัญญัติ
แห่งมาตรา ๓๗๕ ถึง ๓๘๑ มาใช้บังคับ แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียก

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เอาเบี้ยปรับแล้ว สิทธีเรียกรอค่าสินไหมทดแทนก็เป็นอันขาดไป

มาตรา ๓๘๓ ถ้าเบี้ยปรับที่รับนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะวินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิจารณาถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สินเมื่อได้ใช้เงินตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธีเรียกรอชดลดก็เป็นอันขาดไป

นอกจากกรณีที่ถูกกล่าวไว้ในมาตรา ๓๗๕ และ ๓๘๒ ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับ ในเมื่อบุคคลสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนกระทำผิดเว้นกระทำการอันหนึ่งอันใดนั้นด้วย

มาตรา ๓๘๔ ถ้าการชำระหนี้ตามที่สัญญาไว้นั้นไม่สมบูรณ์ การที่ตกลงกันด้วยข้อเบี้ยปรับในการไม่ปฏิบัติตามสัญญา นั้น ก็ย่อมไม่สมบูรณ์ด้วยกัน แม้ถึงคู่กรณีจะรู้ว่าข้อสัญญานั้นไม่สมบูรณ์

มาตรา ๓๘๕ ถ้าลูกหนี้โต้แย้งการรับเบี้ยปรับโดยอ้างเหตุว่าตนได้ชำระหนี้แล้วไซ้ ท่านว่าลูกหนี้จะต้องพิสูจน์การชำระหนี้ เว้นแต่การชำระหนี้ของตนจะต้องทำนั้นเป็นการให้ชดเว้นการอันใดอันหนึ่ง

หมวด ๔

เลิกสัญญา

มาตรา ๓๘๖ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาฯ โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจถอนได้ไม่

มาตรา ๓๘๗ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลานั้นก็ได้ ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไว้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้

มาตรา ๓๘๘ ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้น ว่าโดยสภาพฯ โดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้เวลามีกำหนดก็ดี ฤภายใต้อันใดอันหนึ่งซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาฤระยะเวลา นั้นได้ล่วงพ้นไปโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไว้ ท่านว่า

LIRT

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาขึ้นเสียก็ได้ มีพักต้องบอกกล่าวตั้ง
ว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย

มาตรา ๓๘๕ ถ้าการชำระหนี้ทั้งหมดๆ แต่บางส่วน
กลายเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะโทษ ลูกหนี้
ได้ไซ้ เจ้าหนี้จะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๘๐ ถ้าในสัญญาใดคู่สัญญาเป็นบุคคลหลายคน
ด้วยกันอยู่ข้างหนึ่งๆ อีกข้างหนึ่ง ท่านว่าจะใช้สิทธิเลิกสัญญา
ได้ก็แต่เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดรวมกันไซ้ ทั้งใช้ต่อบุคคล
เหล่านั้นรวมหมดทุกคนด้วย ถ้าสิทธิเลิกสัญญาอันมีแก่บุคคล
คนหนึ่งในจำพวกที่มีสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไปแล้ว สิทธิเลิก
สัญญาอันมีแก่คนอื่น ๆ ก็ย่อมระงับสิ้นไปด้วย

มาตรา ๓๘๑ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญา
แล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืน
สู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม แต่ทั้งนี้จะให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่สิทธิ
ของบุคคลภายนอกหาได้ไม่

ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนในกรณีดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น
ท่านให้บวกดอกเบี้ยเข้าด้วย คิดตั้งแต่วันที่ได้รับไว้

ส่วนที่เป็นการงารอันได้กระทำให้และเป็นการยอมให้ใช้
ทรัพย์สิน การที่จะชดใช้คืน ท่านให้ทำได้ด้วยเงินตามควร

ค่าแห่งการนั้น ๆ ญาติในสัญญาที่กำหนดว่าให้ ใช้จ่ายตอบแทน
ก็ให้ ใช้จ่ายตามนั้น

การ ใช้จ่ายสิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้อง
ค่าเสียหายไม่

มาตรา ๓๕๒ การชำระหนี้ของคู่สัญญาอันเกิดแต่การเลิก
สัญญานั้น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๖๕

มาตรา ๓๕๓ ถ้ามิได้กำหนดระยะเวลาไว้ให้ ใช้จ่ายสิทธิเลิก
สัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร
แล้ว บอกกล่าวให้ฝ่าย ที่มีสิทธิ เลิก สัญญา นั้น แดงให้ทราบ
ภายในระยะเวลานั้นก็ได้ว่าจะเลิกสัญญาหาไม่ ถ้ามิได้รับ
คำบอกกล่าวเลิกสัญญาภายในระยะเวลานั้น สิทธิเลิกสัญญา
ก็เป็นอันระงับสิ้นไป

มาตรา ๓๕๔ ถ้าทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นบุบสลาย
ไปในส่วน สำคัญเพราะการกระทำ ๆ เพราะความผิดของ บุคคล
ผู้มีสิทธิเลิกสัญญาก็ดี ญาบุคคลนั้นได้ทำให้การกินทรัพย์สิน
กลายเป็นพันวิสัยก็ดี เปลี่ยนแปลงทรัพย์สินนั้นให้ ผิดแผกไป
เป็นอย่างอื่นด้วยประกอบขึ้นขาดแปลงก็ดี ท่านว่าสิทธิ
เลิกสัญญานั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป

LIRT

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

แต่ถ้าทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาได้ สูญหายจากบุบสลาย
ไปโดยปราศจากการกระทำจากความผิดของบุคคลผู้มีสิทธิเลิก
สัญญาไซ้ สิทธิเลิกสัญญานั้นก็หารงับสั้นไปไม่

ลักษณะ ๓

จัดการงานนอกสั่ง

มาตรา ๓๕๕ บุคคลใดเข้าทำกิจการแทนผู้อื่นโดยเขามีได้
ว่าชานวนให้ให้ทำก็ดี ถ้าโดยมีได้มีสิทธิที่จะทำการงานนั้น
แทนผู้อื่นด้วยประการใดก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นจะต้องจัด
การงานไปในทางที่จะให้สมประโยชน์ของตัวการ ตามความ
ประสงค์อันแท้จริงของตัวการ ถ้าตามที่พึงสันนิษฐานได้ว่า
เป็นความประสงค์ของตัวการ

มาตรา ๓๕๖ ถ้าการที่เข้าจัดการงานนั้นเป็นการขัดกับความ
ประสงค์อันแท้จริงของตัวการก็ดี ถ้าขัดกับความประสงค์
ตามที่พึงสันนิษฐานได้ก็ดี และผู้จัดการก็ควรจะได้รู้สึก
เช่นนั้นแล้วด้วยไซ้ ท่านว่าผู้จัดการจำต้องใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่ตัวการเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่
ที่ได้เข้าจัดการนั้น แม้ผู้จัดการจะมีได้มีความผิดประการอื่น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๕

มาตรา ๓๕๗ ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใดซึ่งเป็นหน้าที่บังคับให้
ตัวการทำเพื่อสาธารณประโยชน์ก็ดี ฤ็าเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย
ที่จะบำรุงรักษาผู้อื่นก็ดี และหากผู้จัดการมิได้เข้าทำแล้ว กิจ
อันนั้นจะไม่สำเร็จภายในเวลาอันควรไซ้ การที่ได้ทำขัดกับ
ความประสงค์ของตัวการเช่นนั้น ท่านมิให้ยกขึ้นเป็นข้อวินิจฉัย

มาตรา ๓๕๘ ถ้าผู้จัดการทำกิจอันใดเพื่อประสงค์จะปิดป้อง
อันตรายอันมีมาใกล้ตัวการ จะเปนภัยแก่ตัวก็ดี แก่ชื่อเสียง
ก็ดี ฤ็าแก่ทรัพย์สินก็ดี ท่านว่าผู้จัดการต้องรับผิดชอบแต่
เพียงที่จงใจทำผิด ฤ็าที่เป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
เท่านั้น

มาตรา ๓๕๙ ผู้จัดการต้องบอกกล่าวแก่ตัวการโดยเร็วที่สุด
ที่จะทำได้ว่าตนได้เข้าจัดการารแทน และต้องรอฟังคำวินิจฉัย
ของตัวการ เว้นแต่ภัยจะมีขึ้นเพราะการที่หน่วงเหนี่ยว นอก
จากนี้ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๐๕ ถึง ๔๑๑ อันบังคับ
แก่ตัวแทนนั้นมาใช้บังคับแก่น้ำที่ของผู้จัดการด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๐๐ ถ้าผู้จัดการเป็นผู้ไร้ความสามารถ ท่านว่า
จะต้องรับผิดชอบแต่เพียง ตาม บทบัญญัติว่า ด้วยค่าสินไหม
ทดแทนเพื่อลเมิต และว่าด้วยการคืนลามมิควรได้เท่านั้น

มาตรา ๔๐๑ ถ้าการที่เข้าจัดการงารนั้นเป็นการสมประโยชน์
ของตัวการ .และต้องตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการ
ฤๅความประสงค์ตามที่พึงสันนิษฐานได้นั้นใช่ ท่านว่า
ผู้จัดการ จะเรียกให้ชดใช้เงินอันตนได้ออกไปคืน แก่ตนเช่น
อย่างตัวแทนก็ได้ และบทบัญญัติมาตรา ๔๐๖ วรรค ๒ นั้น
ท่านก็ให้นำมาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

อนึ่งในกรณีที่กล่าวมาในมาตรา ๓๕๗ นั้น แม้ถึงว่าที่เข้าจัด
การงารนั้นจะเป็นการจัดกับความประสงค์ของตัวการก็ดี ผู้
จัดการก็ยังคงมีสิทธิเรียกร้องเช่นนั้นอยู่

มาตรา ๔๐๒ ถ้าเงื่อนไขตั้งว่ามาในมาตราก่อนนั้นมีได้มี
ท่านว่าตัวการจำต้องคืนสิ่งทั้งหลายบันดาที่ได้มาเพราะเขาเข้าจัด
การงารนั้นให้แก่ผู้จัดการ ตามบทบัญญัติว่าด้วยการคืนลาภ
มิควรได้

ถ้าตัวการให้สัตยาบันแก่การที่จัดทำนั้น ท่านให้นำบท
บัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทนมาใช้บังคับ
แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๐๓ ถ้าผู้จัดการมิได้มีบรรพเจตนาจะเรียกให้ตัวการ
ชดใช้คืน ผู้จัดการก็ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องเช่นนั้น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๗

การที่บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย บำรุงรักษาผู้สืบสันดานเป็นทางอุปการะกตดี ถูกกลับกันเป็นทางปฏิการะกตดี เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีเจตนาจะเรียกให้ผู้รับประโยชน์ใช้คืน

มาตรา ๔๐๔ ถ้าผู้จัดการทำแทนผู้หนึ่งโดยสำคัญว่าทำแทนผู้อื่นอีกคนหนึ่งไซ้ ท่านว่าผู้เป็นตุ้การคนก่อนผู้เดียวมีสิทธิแต่ะนำที่อื่นเกิดแต่การที่ได้จัดทำไปนั้น

มาตรา ๔๐๕ บทบัญญัติทั้งหลายที่กล่าวมาในสิบมาตราก่อนนั้น ท่านมิให้ใช้บังคับแก่กรณีทีบุคคลคนหนึ่งเข้าทำการารของผู้อื่นโดยสำคัญว่าเป็นการารของตนเอง

ถ้าบุคคลใดถือเอา กิจการของผู้อื่นว่าเป็นของตนเอง ทั้งที่รู้แล้วว่าตนไม่มีสิทธิจะทำเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าตุ้การจะใช้สิทธิเรียกร้องบังคับโดยมุลดงบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๕, ๓๕๖, ๓๕๕ และ ๔๐๐ นั้นก็ได้ แต่เมื่อได้ใช้สิทธิตั้งว่ามานี้แล้ว ตุ้การจะต้องรับผิดชอบผู้จัดการตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐๒ วรรค ๑

ลักษณะ ๔

ลาภมิควรได้

มาตรา ๔๐๖

บุคคลใดได้มาซึ่งทรัพย์ สิ่งใดเพราะการที่

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำเพื่อชำระหนี้ก็ดี ฤๅได้มาด้วยประการ
อื่นก็ดี โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และเป็นทาง
ให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นจำต้อง
คืนทรัพย์สินให้แก่เขา อนึ่งการรับสภาพหนี้สินว่ามีอยู่ฤๅหาไม่
นั้น ท่านก็ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้ด้วย

บทบัญญัติอันนี้ท่านให้ใช้บังคับตลอดถึงกรณีที่ได้ทรัพย์สินมา
เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีได้เป็นขึ้น ฤๅเป็นเหตุที่
ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้วนั้นด้วย

มาตรา ๔๐๓ บุคคลใดได้กระทำการอันใดตามอำเภอใจ
เหมือนหนึ่งว่า เพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าตนไม่มี ความผูกพัน ที่จะ
ต้องชำระ ท่านว่าบุคคลผู้นั้นห้ามสิทธิจะได้รับคืนทรัพย์สินไม่

มาตรา ๔๐๔ บุคคลดั่งจะกล่าวต่อไปนี้ไม่มีสิทธิจะได้รับ
คืนทรัพย์สิน คือ

(๑) บุคคลผู้ชำระหนี้ อันมีเงื่อนเวลา บังคับ เมื่อก่อนถึง
กำหนดเวลานั้น

(๒) บุคคลผู้ชำระหนี้ซึ่งขาดอายุความแล้ว

(๓) บุคคลผู้ชำระหนี้ตามนำที่ศีลธรรม ฤๅตามควรแก่
อิทธาศัยในสมาคม

LIART

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๒๕

มาตรา ๔๐๘ เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปโดยสำคัญผิด เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ผู้ทำการโดยสุจริตได้ทำลาย ฤๅลบล้างเสียซึ่งเอกสารอันเป็นพยานหลักฐานแห่งหนี้ก็ดี ยกเลิกหลักประกันเสียก็ดี สิ้นสิทธิไปเพราะขาดอายุความก็ดี ท่านว่าเจ้าหนี้ไม่จำต้องคืนทรัพย์สิน

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรค ก่อนนี้ไม่ขัดขวาง ต่อ การที่บุคคลผู้ได้ชำระหนี้นั้นจะใช้สิทธิไล่เบี้ย เอาแก่ลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน ถ้าจะพึงมี

มาตรา ๔๑๐ บุคคลผู้ใดได้ทำการชำระหนี้โดยมุ่งต่อผลอย่างหนึ่ง แต่มิได้เกิดผลขึ้นเช่นนั้น ถ้าและบุคคลนั้นได้รู้มาแต่แรกว่าการที่จะเกิดผลนั้นเป็นพ้นวิสัยก็ดี ฤๅได้เข้าป้องกันขัดขวางเสียมิให้เกิดผลเช่นนั้นโดยอาการอันฝ่าฝืนความสุจริตก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นไม่มีสิทธิจะได้รับคืนทรัพย์สิน

มาตรา ๔๑๑ บุคคลใดได้กระทำการเพื่อชำระหนี้ เป็นการอันฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายฤๅศีลธรรมอันดี ท่านว่าบุคคลนั้นหาอาจจะเรียกร้องคืนทรัพย์สินได้ไม่

มาตรา ๔๑๒ ถ้าทรัพย์สินซึ่งได้รับไว้เป็นลาภมิควรได้ นั้นเป็นเงินจำนวนหนึ่ง ท่านว่าต้องคืนเต็มจำนวนนั้น เว้นแต่เมื่อ

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

บุคคลได้รับไว้โดยสุจริต จึงต้องคืนลาภมิควรได้เพียงส่วนที่
ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน

มาตรา ๔๑๓ เมื่อทรัพย์สินอันจะต้องคืนนั้นเป็นอย่างอื่น
นอกจากจำนวนเงิน และบุคคลได้รับไว้โดยสุจริต ท่านว่า
บุคคลเช่นนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินเพียงตามสภาพที่เป็นอยู่ และ
มีต้องรับผิดชอบในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายฉาบสูญ แต่
ถ้าได้อะไรมาเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการสูญหายฉาบสูญ
เช่นนั้นก็ต้องให้ไปด้วย

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าจะต้องรับ
ผิดชอบในการสูญหายฉาบสูญนั้นเต็มภูมิ แม้กระทำการ
สูญหายฉาบสูญจะเกิดเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์
ได้ว่าถึง อย่างไร ทรัพย์สินนั้น ก็คงต้อง สูญหาย ฉาบสูญ อยู่
นั่นเอง

มาตรา ๔๑๔ ถ้ากรคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัยเพราะสภาพ
แห่งทรัพย์สินที่ได้รับไว้ นั่นเองก็ดี ฤ็เพราะเหตุอย่างอื่นก็ดี
และบุคคลได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริต ท่านว่าบุคคลเช่นนั้น
จำต้องคืนลาภมิควรได้เพียงส่วนที่ยังมีอยู่ในขณะเมื่อเรียกคืน

ถ้าบุคคลได้รับทรัพย์สินนั้นไว้โดยสุจริต ท่านว่าต้อง
ใช้ราคาทรัพย์สินนั้นเต็มจำนวน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๑

มาตรา ๔๑๕ บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริตย่อมจะ
ได้ดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังคงสุจริตอยู่
ถ้าผู้ที่ได้รับไว้จะต้องคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อใด ให้ถือว่า
ผู้นั้นตกอยู่ในฐานะทุจริตจำเดิมแต่เวลาที่เรียกคืนนั้น

มาตรา ๔๑๖ ค่าใช้จ่ายทั้งหลายอันควรแก่การเพื่อรักษา
บำรุงฯซ่อมแซมทรัพย์สินนั้น ท่านว่าต้องชดใช้แก่บุคคล
ผู้คืนทรัพย์สินนั้นเต็มจำนวน

แต่บุคคลเช่นนี้จะเรียกร้องให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายตามธรรมดา
เพื่อบำรุง ซ่อมแซมทรัพย์สินนั้น ฤกว่าภาระติดพันที่ต้องเสียไป
ในระหว่างที่ตนคงเก็บดอกผลอยู่นั้นหาได้ไม่

มาตรา ๔๑๗ ในส่วนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวมา
ในวรรคต้นแห่งมาตราก่อนนั้น บุคคลผู้คืนทรัพย์สินจะเรียก
ให้ชดใช้ได้แต่เฉพาะที่เสียไปในระหว่างที่ตน ทำการโดยสุจริต
และเมื่อทรัพย์สินนั้นได้มีราคาเพิ่มสูงขึ้นเพราะค่าใช้จ่ายนั้นใน
เวลาที่คืน และจะเรียกได้ก็แต่เพียงเท่าราคาที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๑๕ วรรค ๒ นั้น ท่านให้นำ
มาใช้บังคับด้วย แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๑๘ ถ้าบุคคลรับทรัพย์สินอันมิควรได้ไว้โดย
ทุจริต และได้ทำการตัดแปลงฤต่อเติมขึ้นในทรัพย์สินนั้น

เล่ม ๔๒ มา ๑๓๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ท่านว่าบุคคลเช่นนั้นต้องจัดทำทรัพย์สินนั้นให้คืนคงสภาพเดิม ด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองแล้วจึงส่งคืน เว้นแต่เจ้าของทรัพย์สิน จะเลือกให้ส่งคืนตามสภาพที่เป็นอยู่ ในกรณีเช่นนั้นเจ้าของ จะใช้ราคาค่าทำดัดแปลงถูกต้องเดิม ฤ็ใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็น ราคาศรัพย์สินเท่าที่เพิ่มขึ้นนั้นก็ได้ แล้วแต่จะเลือก

ถ้าในเวลาที่จะต้องคืนทรัพย์สินนั้นเป็นพันวิสัยจะทำให้ทรัพย์สินคืนคงสภาพเดิมได้ ฤ็ถ้าทำไปทรัพย์สินนั้นจะบอบสลายไชร์ ท่านว่าบุคคลผู้ได้ รับไว้จะต้องส่งคืน ทรัพย์สิน ตามสภาพที่เป็นอยู่ และไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคา ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นเพราะการดัดแปลงถูกต้องเดิมนั้นได้

มาตรา ๔๑๕ ในเรื่องลาภมิควรได้นั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ฝ่ายผู้เสียหายรู้ว่าตนมีสิทธิเรียกคืน ฤ็เมื่อพ้นสิบปีนับแต่เวลาที่สิทธินั้นได้มีขึ้น

ลักษณะ ๕

ลเมิด

หมวด ๑

ความรับผิดเพอลเมิด

มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจฤ็ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๓

โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี
อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินฤสิทธิหรืออย่างหนึ่งอย่างใด
ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำลเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น
มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่
บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับ
แห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์ เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ
ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้น
เป็นผู้ผิด

มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหาไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอัน
ฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ
ของบุคคลอื่นก็ดี ฤเป็นผู้เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ฤทาง
เจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่า
สินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิด
แต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หาก
ควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่า
ตนเองฤผู้รับข่าวสาส์นนั้นมิทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วย

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

แล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ
ใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

มาตรา ๔๒๔ ในการพิพาทคดีข้อความรับผิดชอบเพื่อลเมิด
และกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าศาลไม่จำเป็นต้องดำเนิน
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญาอันว่าด้วยการที่จะต้อง
รับโทษ และไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการที่ผู้กระทำผิดต้องคำ
พิพากษาลงโทษทางอาญาฤไม่

มาตรา ๔๒๕ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผล
แห่งลเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น

มาตรา ๔๒๖ นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่
บุคคลภายนอกเพื่อลเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้
จากลูกจ้างนั้น

มาตรา ๔๒๗ บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่าน
ให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๒๘ ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหาย
อันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้น แก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำ
การงานที่จ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่ง
ให้ทำ ฤในคำสั่งที่ตนให้ไว้ ฤในการเลือกหาผู้รับจ้าง

มาตรา ๔๒๘ บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็น ผู้เยาว์ญาวิกลจริตก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่ตนทำลเมิด บิดามารดา ญาผู้อนุบาล ข้อง บุคคล เช่นว่า นี้ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตน ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่น้ำที่ ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น

มาตรา ๔๓๐ ครูบาอาจารย์ นายจ้าง ญาบุคคลอื่นซึ่งรับ ดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วครั้งคราวก็ดี จำ ต้อง รับผิดชอบร่วมกับ ผู้ ไร้ ความสามารถในการ ลเมิด ซึ่งเขาได้ กระทำลง ในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่า บุคคลนั้น ๆ มิได้ ใช้ความระมัดระวังตามสมควร

มาตรา ๔๓๑ ในกรณีที่เกิดมาในสองมาตราก่อนนั้น ท่าน ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔๒๖ มาใช้บังคับด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๔๓๒ ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่ บุคคลอื่น โดยร่วมกันทำลเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้อง ร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความ ข้อนั้นท่านให้ ใช้ตลอดถึงกรณี ที่ ไม่สามารถสืบ รู้ตัวได้ แน่ว่าใน จำพวกที่ทำลเมิดร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหาย นั้นด้วย

LIRT

อนึ่งบุคคลผู้ประสงค์เสริมฤทธิ์ช่วยเหลือในการทำเหมือง ท่าน
ก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำเหมืองร่วมกันด้วย

ในระวางบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกัน ใช้คำสินไหม
ทดแทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้น
แต่โดยพฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น

มาตรา ๔๓๓ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่าน
ว่าเจ้าของสัตว์ที่บุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้ แทนเจ้าของจำต้อง
ใช้คำสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหาย
อย่างใด ๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้
ใช้ ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงรักษาตามชนิดและ
นิสัยของสัตว์ ฤตามพฤติการณ์อย่างอื่น ฤพิสูจน์ได้ว่า
ความเสียหายนั้น ย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ ความระมัดระวัง
ถึงเพียงนั้น

อนึ่งบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้น จะ
ใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าจูงสัตว์นั้นโดยลเมียด ฤ
เอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าจูงสัตว์นั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๔๓๔ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือน
ฤสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี ฤบำรุง
รักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนฤสิ่งปลูกสร้าง

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๗

นั้น ๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ ได้รับความ
รั้งตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายนั้นแล้ว ท่าน
ว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนั้นให้ ไซ้ บังคับได้ตลอด
ถึงความบกพร่องในการปลูกถ่ายจุนต้นไม้ถูกออกไปด้วย

ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคข้างต้นนั้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีก
ที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วยไซ้ ท่านว่า
ผู้ครองถ่ายเจ้าของจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้อื่นก็ได้

มาตรา ๔๓๕ บุคคลใดจะประสพความเสียหายอันพึงเกิด
จากโรงเรือนปลูกสร้างอย่างอื่นของผู้อื่น บุคคลผู้นั้นชอบ
ที่จะเรียกให้ จัดการตามที่จำเป็นเพื่อบำบัดป้องกันอันตรายนั้น
เสียได้

มาตรา ๔๓๖ บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนต้องรับผิดชอบใน
ความเสียหายอันเกิดเพราะของตกหล่นจากโรงเรือนนั้น ฤ
เพราะทิ้งขว้างของไปตกในที่อันมิควร

มาตรา ๔๓๗ บุคคลใดครอบครองควบคุมดูแลยาน
พาหนะอย่างใด ๆ อันเต็มไปด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้น
จะต้องรับผิดชอบต่อ การเสียหาย อันเกิด แต่ ยานพาหนะนั้น

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย ฤๅ
เกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบ
ครองของตนซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ ฤๅ
โดยความมุ่งหมายที่จะใช้ ฤๅโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย

หมวด ๒

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อลเมิด

มาตรา ๔๓๘ ค่าสินไหม ทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด
เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความ
ร้ายแรงแห่งลเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้
เสียหายต้องเสียไปเพราะลเมิด ฤๅใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวม
ทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ
อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย

มาตรา ๔๓๙ บุคคลผู้จำต้องคืนทรัพย์สินอันผู้ต้องเสียไป
เพราะลเมิดแห่งตนนั้น ยังต้องรับผิดชอบตลอดถึงการที่ทรัพย์สิน
นั้นทำลายลงโดยอุบัติเหตุ ฤๅการคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัย
เพราะเหตุอย่างอื่นโดยอุบัติเหตุ ฤๅทรัพย์สินเสื่อมเสียลง

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๓๕

โดยอุบัติเหตุนั้นด้วย เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินทำลาย ฤตก
เป็นพื้นวิสัยจะกิน ฤาเสื่อมเสียนั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการ
ทำลายเมิด ก็คงจะต้องตกไปเป็นไปอย่างนั้นอยู่เอง

มาตรา ๔๔๐ ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันได้เอาของเขา
ไปก็ดี ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินอันลดน้อยลงเพราะ
บอบสลายก็ดี ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงิน
ที่จะต้องใช้ คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณ
ราคานั้นก็ได้

มาตรา ๔๔๑ ถ้าบุคคลจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ
ความเสียหายอย่างใด ๆ เพราะเอาสังหาริมทรัพย์ของเขาไปก็ดี
ฤเพราะทำของเขาให้บอบสลายก็ดี เมื่อใช้ค่าสินไหมทดแทน
ให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้ครองทรัพย์สินนั้นอยู่ในขณะที่เอาไป ฤ
ขณะที่ทำให้บอบสลายนั้นแล้ว ท่านว่าเป็นอันหลุดพ้นไปเพราะ
การที่ได้ใช้ให้เช่นนั้น แม้กระทั้งบุคคลภายนอกจะเป็นเจ้า
ของทรัพย์สินนั้นมีสิทธิอย่างอื่นเหนือทรัพย์สินนั้น เว้นแต่สิทธิของ
บุคคลภายนอกเช่นนั้นจะเป็นที่รู้อยู่แก่ตนฤมิได้รู้เพราะความ
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน

มาตรา ๔๔๒ ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิด

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘

อย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยไซร์ ท่าน
ให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๒๓ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม
มาตรา ๔๔๓ ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหม
ทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ
อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่การรักษา
พยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ที่มาหาได้เพราะ
ไม่สามารถประกอบกิจการนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลคนหนึ่งคนใดต้องขาดไร
อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซร์ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่
จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา ๔๔๔ ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายถาวรอัน
นั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป
และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงาร สัน
เชิงฤๅแต่บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันนั้น และในเวลา อนาคต
ด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทคดี เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่า
ความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำ

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๑

พิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๔๔๕ ในกรณีทำให้เขาถึงตาย ฤ็าให้เสียหายแก่ร่างกายฤ็าอนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพัน ตาม กฎหมาย จะ ต้องทำ การรารให้ เป็นคนแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน ฤ็าอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนให้ แก่บุคคลภายนอก เพื่อที่เขาต้องขาดแรงรารอันนั้นไปด้วย

มาตรา ๔๔๖ ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายฤ็าอนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหาย อย่างอื่น อัน มิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และ ไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะ ได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาฤ็าได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่งหญิงที่ ต้องเสียหาย เพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุศลธรรม แก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้

มาตรา ๔๔๗ บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตาม

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

ควรเพื่อให้ ข้อเสียของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ ใช้จ่ายเสียหาย
ทุกอย่างให้ ใช้จ่ายเสียหายด้วยก็ได้

มาตรา ๔๔๘ สतिธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลลเมิด
นั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหาย
รู้ถึงการลเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้อง ใช้จ่ายสินไหมทดแทน ฤ
เมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำลเมิด

แต่ถ้าเรียกร้อง ค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตาม
ตามกฎหมายลักษณอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญา
ยาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้น
มาบังคับ

หมวด ๓

นรโทษกรรม

มาตรา ๔๔๙ บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วย
กฎหมายก็ดี กระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หาก
ก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้อื่นไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบ
ใช้จ่ายสินไหมทดแทนไม่

ผู้ต้องเสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุ

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๓

ให้ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย จากบุคคลผู้ให้กำลัง โดยลเมตินั้นก็ได้

มาตรา ๔๕๐ ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤๅทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบับัดบับองภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณ โดยฉุกฉิน ท่านว่าไม่จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุภัยอันตราย

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤๅทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบับัดบับองภัยอันตรายอันมีแก่เอกชนโดยฉุกฉิน ผู้นั้นจะต้องใช้คืนทรัพย์สิน

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย ฤๅทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะป้องกันสิทธิของตนฤๅของบุคคลภายนอกจากภัยอันตรายอันมีมาโดยฉุกฉินเพราะตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นเหตุ บุคคลเช่นนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ หากว่าความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุ แต่ถ้าภัยอันตรายนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลนั้นเองแล้ว ท่านว่าจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้

มาตรา ๔๕๑ บุคคลใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน ถ้าตามพฤติการณ์ จะขอให้ศาลฤๅเจ้าหน้าที่ ช่วยเหลือให้ทันทั่วที่ไม่ได้ และถ้ามิได้ทำในทันใด ก็ยังมีอยู่ด้วยการที่ตนจะได้

เล่ม ๔๒ หน้า ๑๔๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

สมมติสิทธินั้นจะต้องประวิงไปมากฤถึงแก่สามสูญได้ไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

การใช้กำลังดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าต้องจำกัดครัดเคร่งแต่เฉพาะที่จำเป็นเพื่อจะบำบัดภัยอันตรายเท่านั้น

ถ้าบุคคลผู้ใดกระทำการดังกล่าวมาในวรรคนี้ เพราะหลงสันนิษฐานพลาดไปว่ามีเหตุอันจำเป็นที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลอื่น แม้ทั้งการที่หลงพลาดไปนั้นจะมีใช่เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อของตน

มาตรา ๔๕๒ ผู้ครอบครองสัตว์หรือทรัพย์ชอบที่จะจับสัตว์ของผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์นั้น และยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทน อันจะพึงต้องให้แก่ตนได้ และถ้าเป็นการจำเป็นโดยพฤติการณ์ แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็ชอบที่จะทำได้

แต่ว่าผู้นั้นต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์โดยไม่ชักช้า ถ้าและหาตัวเจ้าของสัตว์ ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ต้องจัดการตามสมควรเพื่อสืบหาตัวเจ้าของ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand